

**Vantaan Turvallisuustalkoot –
rikosentorjuntaohjelman
arviointi**

Vantaan Turvallisuustalkoot – rikksentorjuntaohjelman arviointi

Raportti 07.02.2006

Efeko Oy

Kauko Aromaa
Sanna Maukonen
Heikki Miettinen
Niklas Reuter
Riitta-Maija Vesanen

Sisällys

1	JOHDANTO	4
2	TAUSTA	5
2.1	KANSALLINEN VIITEKEHYS	5
2.1.1	<i>Rikksentorjuntaohjelma</i>	6
2.1.2	<i>Valtioneuvoston sisäisen turvallisuuden ohjelma</i>	6
2.1.3	<i>Kansallinen ohjelma väkivallan vähentämiseksi</i>	7
2.1.4	<i>Rikksentorjuntaneuvosto</i>	8
2.2	PAIKALLINEN VIITEKEHYS	8
2.2.1	<i>Vantaan turvallisuustalkoot –rikksentorjuntaohjelma</i>	8
2.2.2	<i>Ohjelman alueellinen ja paikallinen toteutus</i>	9
3	ARVIOINTITEHTÄVÄ	10
3.1	ARVIOINNIN TAVOITE	10
3.2	ARVIOINNIN TOTEUTUS	11
4	ARVIOINNIN TULOKSET	13
4.1	KYSELYN VASTAUSJAKAUMA	13
4.2	TULOSTEN TULKINTAOHJEET	16
4.3	OHJELMAN SUUNNITTELU JA ORGANISOINTI	17
4.3.1	<i>Tarpeellisuus, kattavuus ja muutoskyky</i>	17
4.3.2	<i>Ohjelman tavoitteiden asettaminen</i>	19
4.3.3	<i>Ohjelman resursointi</i>	24
4.4	OHJELMAN TOTEUTUS JA TULOKSET	25
4.4.1	<i>Toteutuksen rakenne</i>	25
4.4.2	<i>Toimielinten tehtävät</i>	27
4.4.3	<i>Kaupunkitason tuloksia</i>	32
4.4.4	<i>Aluetason tuloksia</i>	34
4.5	YHTEISTYÖ, VERKOSTOITUMINEN JA TIEDOTTAMINEN	40
4.6	TULOSTEN KESTÄVYYS, ARVIOINTI JA SEURANTA	45
5	MITTAAMINEN JA OSOITTIMET VANTAAN RIKKSENTORJUNTAOHJELMASSA	47
5.1	OHJELMAN TULOSTEN MITTAAMINEN	47
5.2	OHJELMA- JA KENTTÄMITTARIT	48
5.3	ARVIOINTIKYSELYN TULOKSET MITTAREISTA	51
5.3.1	<i>Rikksentorjunnan mittarit 1/3</i>	51
5.3.2	<i>Rikksentorjunnan mittarit 2/3</i>	52
5.3.3	<i>Rikksentorjunnan mittarit 3/3</i>	53
5.4	OSOITINTYYPPIEN KEHITTÄMISKOHTIA	54
5.5	KEHITTÄMISSUOSITUKSIA MITTAREISTA	57
5.6	ASiantuntijoiden kommentteja mittareista	58
6	JOHTOPÄÄTÖKSET	60
6.1	OHJELMAN SUUNNITTELU JA ORGANISOINTI	60
6.2	OHJELMAN TOTEUTUS	61
6.3	OHJELMAN TULOKSET	62
6.4	YHTEISTYÖ, VERKOSTOITUMINEN JA TIEDOTTAMINEN	63
6.5	TULOSTEN KESTÄVYYS, ARVIOINTI JA SEURANTA	63
6.6	MITTARIT JA OSOITTIMET	63
7	LÄHTEET	65

Liite 1. Webkyselyn kysymyslomake

Liite 2. Webkyselyn tulokset

Liite 3. Arviointiseminaarin ohjelma

Liite 4. Arvioinnin haastattelukysymykset

Liite 5. Arviointiraportin suositukset

1 JOHDANTO

Vantaan turvallisuustalkoot -rikoksantorjuntaohjelman kehittämiseksi Vantaan kaupunki teetti arvioinnin ohjelmatoiminnastaan. Arviointi toteutettiin 29.8.2005 – 28.2.2006 välisenä ajanjaksona. Arviointitutkimuksen toteutti Efeko Oy. Arviointitiimin projektipäällikkönä toimi konsultti Niklas Reuter. Tiimin muut jäsenet olivat konsultti Sanna Maukonen, tutkimuspäällikkö Heikki Miettinen ja konsultti/työnohjaaja Riitta-Maija Vesanen. Johtaja Kauko Aromaa toimi arviointitiimin asiantuntijajäsenenä erityisesti rikoksantorjuntaa ja rikollisuuden mittaamista koskevissa kysymyksissä ja osallistui projektin kaikkiin vaiheisiin.¹

Arvioinnin kohteena oli Vantaan turvallisuustalkoot -rikoksantorjuntaohjelma. Tavoitteena oli arvioida ohjelman suunnittelua ja organisointia, ohjelman toteutusta, ohjelmatoiminnalla saavutettuja tuloksia ja ohjelmatoiminnan yhteistyön, verkostoitumisen ja tiedottamisen onnistumista. Lisäksi arvioitiin ohjelmalla saavutettujen tulosten kestävyyttä sekä ohjelmatoiminnan arvioinnin ja seurannan toimivuutta. Rikoksantorjuntaohjelman arvioinnilla pyrittiin myös tukemaan ohjelmaa rikoksantorjuntamittareiden kehittämisessä. Lisäksi arvioinnissa kartoitettiin ja analysoitiin ohjelman vahvuuksia ja kehittämistarpeita kaupunki-, alue- ja hanketasoilla.

Arvioinnin tuloksena syntyi johtopäätöksiä nykyisestä ohjelmatoiminnasta, joiden perusteella tehtiin kehittämissuosituksia tulevalle ohjelmatoiminnalle ja sen suuntaamiselle.

Arvioinnissa käytettiin kirjallisia asiakirjalähteitä, toteutettiin webkysely, haastatteluja ja arviointiseminaari. Arviointiprosessia ohjattiin tilaajan ja arvioijan välisillä työkokouksilla.

Arviointiraportin *luvussa kaksi* kuvataan Vantaan turvallisuustalkoot -rikoksantorjuntaohjelman arvioinnin viitekehys. Arvioinnin viitekehys muodostuu kansallisen ja paikallisen tason rikoksantorjunnasta ja turvallisuuden edistämisestä. Kansalliseen viitekehykseen kuuluvat kansallinen rikoksantorjuntaohjelma, valtioneuvoston sisäisen turvallisuuden ohjelma ja kansallinen ohjelma väkivallan vähentämiseksi. Rikoksantorjuntaneuvosto on keskeinen toimija kansallisella tasolla. Paikallisen viitekehyksen muodostavat Vantaan turvallisuustalkoot -rikoksantorjuntaohjelma ja sen tavoitteet kaupungin, alue- ja paikallisella tasolla.

Luvussa kolme kuvataan arviointitehtävä ja arvioinnin tavoite. Luvussa käydään läpi arvioinnin toteutuksessa käytetyt menetelmät ja käytetty arviointiaineisto.

Arvioinnin tuloksia käsitellään raportin *luvussa neljä*. Luvun alussa kuvataan arviointitulosten tulkintaan liittyviä tekijöitä ja näiden tekijöiden mahdollisia vaikutuksia arvioinnin tuloksiin ja niiden analyysiin. Luvussa analysoidaan arviointikysymyksiin saatuja tuloksia. Tulosten analyysin perusteella nostetaan esille havaintoja ja johtopäätöksiä arviointikohteesta. Havaintojen ja johtopäätösten perusteella esitetään kehittämissuosituksia. Kehittämissuositusten määrä on varsin suuri. Tämä kuvastaa sitä, että arvioinnissa on paneuduttu Vantaan rikoksantorjuntaohjelmaan useasta eri näkökulmasta ja useilla eri tasoilla. Tästä johtuen analyysin pohjalta laadituissa kehittämissuosituksissa on suuria linjoja sekä yksityiskohtaisempia suosituksia.

Luvussa neljä arvioinnin tuloksia käsitellään neljänä kokonaisuutena. Ensimmäisessä kappaleessa kuvataan ja analysoidaan ohjelman **suunnittelun ja organisoinnin**, kuten ohjelman tarpeellisuuden, kattavuuden ja muutoskyvyn tilaa ja onnistumista ohjelmatoimituksessa. Lisäksi kappaleessa käsitellään ohjelmalle asetettujen tavoitteiden selkeyttä ja tarkoituksenmukaisuutta sekä resursoinnin riittävyyttä.

¹ Aromaa toimii johtajana HEUNI -instituutissa (Yhdistyneiden kansakuntien yhteydessä toimiva Euroopan kriminaalipoliittikan instituutti).

Luvun neljä toisessa kappaleessa esitetään arviointituloksia **ohjelman toteutuksesta**. Ohjelman toteutukseen liittyy ohjelmarakenteen toimivuus ja eri tasoilla toimivien ohjelmatoimijoiden, kuten YT-elimien, alueryhmien, työryhmien ja hankkeiden, vastuut ja tehtävien tarkoituksenmukaisuus.

Luvun neljä kappaleessa **ohjelman tulokset** käsitellään ohjelmalla saavutettuja tuloksia sekä koko kaupungin että alueiden tasoilla. Alueiden tasolla vertaillaan turvallisuussuunnitelmissa asetettujen tavoitteiden saavuttamista ja painopistealueiden mukaisen toteutuksen onnistumista.

Luvun neljä kappaleessa **yhteistyö, verkostoituminen ja tiedottaminen** arvioidaan ohjelmasta ulospäin tapahtuvan ja ohjelman sisäisen tiedotuksen vahvuuksia ja kehittämistarpeita. Yhteistyötä ja verkostoitumista käsitellään eri toimijatahojen välisen tiedonvaihdon suhteen.

Luvun neljä kappaleessa "**tulosten kestävyys, arviointi ja seuranta**" analysoidaan ohjelmatoiminnalla saavutettujen tulosten kestävyyttä, siirrettävyyttä sekä seurantajärjestelmiin ja arviointiin liittyviä tarpeita.

Luvussa viisi käsitellään **mittaamista ja osoittimia** Vantaan rikoksantorjuntaohjelmassa. Luku poikkeaa muusta raportista, sillä turvallisuustalkoot -ohjelmalle ei arvioinnin toteutuksen aikaan vielä ollut laadittu toiminnan toteutusta ja tulosten vaikuttavuutta kuvaavia mittareita. Näin ollen luvussa pohditaan nykyisiä edellytyksiä ja lähtökohtia mittaamiselle sekä hahmotellaan mahdollisia tulevaisuuden strategioita mittaamiselle. Luku on rakenteeltaan ja sisällöltään erilainen kuin muut raportin luvut. Mittarit -luvussa keskitytään kuvaamaan kyselyn ja haastattelujen vastauksia ja pohditaan näiden yleistettävyyttä ja toimivuutta mittareiden kehittämistyössä. Mittaaminen ja osoittimet Vantaan rikoksantorjunnassa arviointikokonaisuus on pääasiassa johtaja Kauko Aromaan analysoima ja raportin osio Aromaan kirjoittama. Tämä johtuu Aromaan erityisasiantuntemuksesta rikoksantorjunnan mittareista.

Arvioinnin johtopäätökset on koottu *lukuun kuusi*. Johtopäätökset esitetään luvun viisi kappalejaon mukaisesti. Ensinnäkin kuvataan turvallisuustalkoot -rikoksantorjuntaohjelman suunnittelun ja organisoimisen johtopäätökset, toiseksi ohjelman toteutuksesta ja tuloksista tehdyt johtopäätökset, kolmanneksi yhteistyön, verkostoitumisen ja tiedottamisen johtopäätökset. Lopuksi käsitellään ohjelman kestävyteen, arviointiin ja seurantaan liittyvät johtopäätökset.

Arvioinnin johtopäätösten perusteella laaditut kehittämissuositukset sisältyvät arviointiraportin lukuihin. Kehittämissuositukset esitetään heti asiakokonaisuuden kuvauksen ja analyysin yhteydessä. Näin arviointituloksen ja sen analyysin sekä kehittämissuosituksen yhteys on selkeästi havaittavissa ja perustelut suositukselle helposti löydettävissä. Tiivistelmä kehittämissuosituksista on raportin liitteessä 5.

2 TAUSTA

2.1 Kansallinen viitekehys

Vantaan turvallisuustalkoot -rikoksantorjuntaohjelman puitteissa toteutettava toiminta liittyy keskeisesti kansalliseen rikoksantorjuntaohjelmaan, sisäisen turvallisuuden ohjelmaan sekä kansalliseen ohjelmaan väkivallan vähentämiseksi. Rikoksantorjuntaneuvosto on keskeinen kansallista rikoksantorjuntaa edistävä taho. Nämä muodostavat Vantaan turvallisuustalkoot -rikoksantorjuntaohjelman arvioinnin kansallisen ohjelmallisen ja toiminnallisen viitekehysten.

2.1.1 Rikoksentorjuntaohjelma

Valtioneuvosto teki vuonna 1999 periaatepäätöksen kansallisesta rikoksentorjuntaohjelmasta.² Ohjelman tavoitteena on luoda yhteinen toimintapolitiikka rikollisuuden vähentämiseksi ja turvallisuuden lisäämiseksi niin, että vaikutukset rikollisuuteen otetaan huomioon kaikessa julkisessa päätöksenteossa. Tarkoituksena on, että kunnat, elinkeinoelämä, kirkko, kansalaisjärjestöt ja yksityiset kansalaiset osallistuisivat entistä aktiivisemmin rikoksentorjuntaan. Ohjelmalla on kolme keskeistä päämäärää: vähentää otollisia rikostilaisuuksia, ehkäistä joidenkin yksilöiden kehittymistä rikollisiksi ja katkaista jo alkanut rikollinen ura.

Kansallinen rikoksentorjuntaohjelma koskee kaikenlaista rikollisuutta kiinnittäen erityistä huomiota arkiympäristön turvattomuuteen liittyvään rikollisuuteen. Nuorisirikollisuuden vähentämiseksi ohjelma tukee koulun, nuorisotoimen, sosiaalitoimen ja poliisin yhteistyötä. Yrityksiin ja niiden omaisuuteen, henkilökuntaan sekä kaupallisiin järjestelmiin kohdistuvien rikosten ehkäisemiseksi ohjelmassa suositellaan viranomaisten ja elinkeinoelämän tiiviimpää yhteistyötä. Syrjäytymisen ehkäisemiseksi ohjelma esittää muun muassa kansalaisjärjestöjen, kirkkojen ja paikallisten seurakuntien tiiviimpää yhteistyötä. Kansallinen rikoksentorjuntaohjelma antaa erityistä painoarvoa kunnissa tapahtuvaan rikoksentorjuntaan. Ohjelman yhtenä tavoitteena onkin kunnallisten rikoksentorjuntaohjelmien laadinta.³ Samalla ohjelma hahmottaa eri hallinnonalojen vastuita muun muassa esittämällä oikeusministeriön, sisäasiainministeriön sekä opetusministeriön toimialaan liittyviä ohjelmatehtäviä.

2.1.2 Valtioneuvoston sisäisen turvallisuuden ohjelma

Valtioneuvoston sisäisen turvallisuuden ohjelma hyväksyttiin periaatepäätöksellä 23. syyskuuta 2004.⁴ Ohjelma perustuu pääministeri Matti Vanhasen hallitusohjelman päämäärään kansalaisten turvallisuuden lisäämisestä sekä erityisesti huumausaine-, väkivalta-, talous- ja uusintarikollisuuden vähentämisestä laadittavasta ohjelmasta.

Ohjelman lähtökohtana on sisäisen turvallisuuden nykytilan arviointi ja tulevien uhkatekijöiden kartoitus. Tämän pohjalta on määritelty strategiset linjaukset ja toimenpiteet, joilla halutaan vaikuttaa tulevaan kehitykseen. Kaikkia tavoitteita yhdistää pyrkimys viranomaisten yhteistyön parantamiseksi niin, että sisäisen turvallisuuden tuloksellisuus lisääntyy ja palvelujen laatu paranee. Ohjelman toteutusta ohjaa avoin, verkossa tapahtuva seuranta ja raportointi. Ohjelman raportoinnista ja seurannasta vastaa sisäasiainministeriö.

Ohjelmassa määritellään sisäisen turvallisuuden nykytila ja keskeiset, sisäiseen turvallisuuteen vaikuttavat tulevaisuuden haasteet. Nykytilan haasteisiin kuuluvat varsinkin henkirikosten määrä sekä koti- ja vapaa-ajan tapaturmien määrä. Näihin tulisi vaikuttaa entistä tehokkaammin torjumalla ennalta uhkia ja haasteita.

Tulevaisuuden haasteiksi määritellään etenkin syrjäytymisen lisääntyminen. Syrjäytymisen vaikutuksiin lasketaan muun muassa alttius sairauksille, tapaturmille ja ennenaikaiselle kuolemalle. Muut keskeiset, sisäiseen turvallisuuteen vaikuttavat tulevaisuuden haasteet, ovat tietoyhteiskunnan haavoittuvuus, ulkomailta johdettu rikollisuus, rajaturvallisuus ja tullivalvonta, onnettomuuksien määrä, ihmisten arkiturvallisuus ja terrorismi.

² Valtioneuvoston periaatepäätös...

³ Vantaan turvallisuustalkoot -rikoksentorjuntaohjelma on kunnallinen rikoksentorjuntaohjelma. Suurempien kuntien ohjelmat voivat pitää sisällään alueellisia turvallisuussuunnitelmia, joita Vantaalla on laadittu viisi.

⁴ Sisäisen turvallisuuden ohjelma

Lisäksi sisäisen turvallisuuden ohjelmassa määritellään strategiset tavoitteet, jotka halutaan saavuttaa vuoteen 2015 mennessä. Strategisten tavoitteiden yhteydessä on asetettu vaikuttavuustavoitteet ja toimenpiteet tavoitteiden toteuttamiseksi. Määriteltyjä toimenpiteitä on yhteensä seitsemänkymmentäviisi. Ohjelman toteuttamisen vastuutahot on määritelty ohjelmassa, samoin kuin toteutumisen arvioinnissa käytettävät tunnusluvut ja mittarit.

Valtioneuvoston sisäisen turvallisuuden ohjelman strategisena tavoitteena on

- ennalta estävän työn tehostaminen rikosten ja häiriöiden ennalta ehkäisemiseksi
- rikosten määrän vähentäminen, kiinnijäämisriskin lisääminen ja rikosten selvitystason parantaminen
- rikosvastuun toteuttaminen tehokkaasti ja joutuisasti
- rikoksen uhrin aseman parantaminen
- onnettomuuksien vähentäminen ja
- rajaturvallisuuden ja tullivarmuuden ylläpitäminen sekä rajaliikenteen sujuvuuden turvaaminen

2.1.3 Kansallinen ohjelma väkivallan vähentämiseksi

Rikoksantorjuntaneuvoston hyväksymä väkivallan vähentämiseen tähtäävä kansallinen ohjelma annettiin kesäkuussa 2005 valtioneuvostolle periaatepäätöstä varten⁵ ja se oli lokakuussa 2005 valtioneuvoston käsiteltävänä. Kansallinen ohjelma väkivallan vähentämiseksi on tarkoitettu hyödynnettäväksi kansallisen rikoksantorjuntaohjelman ja sisäisen turvallisuuden ohjelman rinnalla siten, että väkivallan ehkäisy huomioitaisiin paikallisessa turvallisuussuunnittelussa.

Kansallinen ohjelma väkivallan vähentämiseksi kuvaa väkivallan nykytilaa Suomessa ja väkivallan ehkäisystrategioita. Ohjelmassa määritellään reunaehdot väkivallan vähentämisen toteutumiseksi. Reunaehdoissa on kolme keskeistä tekijää: syrjäytymisen ehkäisy, syrjäytyneiden integroiminen ja hyvinvointipalvelut, mielenterveyslaki ja mielenterveyspalvelut sekä toimintakulttuurin muutos.

Ohjelmassa määritellään väkivallan ehkäisemisen tavoitteita yhdellätoista toiminnallisella alueella, joita ovat:

- alkoholiehtoinen väkivalta
- lasten ja nuorten tekemä ja heihin kohdistunut väkivalta
- naisiin kohdistunut väkivalta
- työväkivalta
- erityistoimia vakavan väkivallan vähentämiseksi ja seurausten lieventämiseksi
- väkivallan uhrien auttaminen ja tukeminen
- uusintarikollisuuden, järjestäytyneen rikollisuuden ja rasistisen väkivallan ehkäisy
- rikostunnusmerkistöjen täsmentäminen ja rikosoikeudellinen järjestelmä
- tutkimusohjelma
- seuranta- ja tilastointijärjestelmä
- väkivallan vastaisen työn koordinointi ja edistäminen

Jokaiselle toiminnalliselle alueelle on määritelty kehittämissuosituksia väkivallan vähentämiseksi.

⁵ Kansallinen ohjelma väkivallan vähentämiseksi

2.1.4 Rikoksentorjuntaneuvosto

Rikoksentorjuntaneuvosto on oikeusministeriön yhteydessä toimiva, vuonna 1999 perustettu, asiantuntija- ja yhteistyöelin.⁶ Neuvosto suunnittelee ja toteuttaa rikollisuuden ehkäisyä. Tavoitteena on vähentää rikoksista aiheutuvia haittoja ja edistää turvallisuutta. Neuvosto edistää ja seuraa kansallisen rikoksentorjuntaohjelman toteutusta erityisesti paikallisessa rikoksentorjunnassa.

Rikoksentorjuntaneuvosto osallistuu oikeusministeriön myöntämän taloudellisen tuen jakoon, tarjoaa asiantuntija-apua paikallisella tasolla sekä tiedottaa ja raportoi rikoksentorjuntaohjelmasta.

Vuosien 2005 ja 2006 toiminnan painopisteet liittyvät rikoksentorjuntaohjelman jatkototeutukseen, väkivallan vähentämishojelman valmisteluun ja tiedottamiseen parhaista rikoksentorjuntakäytännöistä. Rikoksentorjuntaneuvosto osallistuu aktiivisesti eurooppalaisen rikoksentorjuntaverkoston (EUCPN) työskentelyyn ja muuhun aiheeseen liittyvään pohjoismaiseen ja kansainväliseen yhteistyöhön. Neuvostolla on omaa julkaisutoimintaa.

Rikoksentorjuntaneuvostossa ovat edustettuina ministeriöt ja valtion viranomaiset, kunnallishallinto, kirkko, elinkeinoelämä, järjestöt sekä kriminologinen tutkimus ja sosiaalipoliittinen suunnitteluasiantuntemus.⁷

2.2 Paikallinen viitekehys

2.2.1 Vantaan turvallisuustalkoot –rikoksentorjuntaohjelma

Valtioneuvoston vuonna 1999 hyväksymään kansallisen rikoksentorjuntaohjelman periaatepäätökseen tukeutuen Vantaan kaupunki laati samana vuonna oman Vantaan turvallisuustalkoot - rikoksentorjuntaohjelman. Laajasti määriteltynä turvallisuustalkoot -ohjelman tavoitteena on⁸

- luoda edellytyksiä monitahoisen osallistujajoukon rikoksentorjuntatyölle ja työn jatkuvalla kehittämiselle Vantaalla;
- edesauttaa eri tahojen verkostoitumista rikoksentorjuntaan liittyvissä asioissa;
- tehdä konkreettisia esityksiä rikoksentorjuntatyön sisällöksi ja toteutustavoiksi kaupungissa ja sen palvelualueilla, sekä
- lisätä vantaalaisten ja Vantaalla vierailevien turvallisuutta ja hyvinvointia.

Tarkemmin määriteltynä turvallisuustalkoot - ohjelman tavoitteena⁹ on

- rikollisuuden torjunta
- rikollisuuden ennaltaehkäisy
- asukkaiden turvallisuudentunteen lisääminen
- yhteisöllisyyden kehittäminen

Vantaan rikoksentorjuntaohjelmalla ei ole varsinaista ohjelmadokumenttia, jossa ohjelman tarpeet ja tavoitteet sekä näistä johdetut toimenpiteet ja odotetut tulokset olisivat selkeästi kirjattuina.

Rikoksentorjuntaohjelman raportti vuodelta 2003 on lähin toimintaohjelmaa muistuttava dokumentti.

⁶ Nykyisen muotonsa neuvosto sai vuonna 1999, mutta sitä edeltänyt Rikoksentorjunnan neuvottelukunta perustettiin jo kymmenen vuotta aikaisemmin. Lisätietoa rikoksentorjuntaneuvostosta <www.rikoksentorjunta.fi>

⁷ Rikoksentorjuntaneuvoston ministeriöjäsenein kuuluvat oikeusministeriö, sisäasiainministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, opetusministeriö, ympäristöministeriö ja työministeriö.

⁸ Koivisto, Riitta (2003).

⁹ Turvallisuustalkoiden tavoitteiden määrittely pohjautuu ohjelman laatimaan EUCPN (European Crime Prevention Network) -yhteistyöverkoston lähetettyyn kuvaukseen.

Rikksentorjuntaohjelman raportti koostuu kahdesta kokonaisuudesta. Ensimmäisessä kokonaisuudessa kuvataan turvallisuustilanne Vantaalla sekä rikksentorjunnan ja ehkäisyn tila kaupungissa. Toisessa kokonaisuudessa kuvataan tarpeellisia rikksentorjuntaan liittyviä toimenpiteitä, toimijoita, tiedonkeruuta, resursointia, seuranta ja arviointia sekä tiedottamista.

Vantaan turvallisuustalkoot -rikksentorjuntaohjelman ohjelmaraportin **ensimmäisessä kokonaisuudessa**, Turvallisuus ja rikksentorjunnan ja -ehkäisyn tilannekuvaus, on neljän turvallisuuden ja rikksentorjunnan ja -ehkäisyn kannalta keskeisen toimijan lyhyet esittelyt. Toimijat ovat Vantaan kaupungin sosiaalitoimi, pelastuslaitos, poliisilaitos ja seurakunta. Toimijoiden esittelyjen rakenteet eroavat osittain toisistaan. Sosiaalitoimi kuvaa omia strategioitaan ja turvallisuussuunnitelmia, pelastuslaitos kuvaa tuhopolttoilastoja, poliisilaitos esittelee rikksentorjuntaa, strategisia valintojaan ja keskeisiä menestystekijöitään kun puolestaan seurakunta kuvaa omaa tehtäväänsä. Viimeksi mainittuun liittyy keskeisesti seurakunnan toteuttama ennaltaehkäisevä työ.

Vantaan turvallisuustalkoot -rikksentorjuntaohjelman ohjelmaraportin **toisessa kokonaisuudessa** on määritelty rikksentorjunnan tarpeeseen liittyvät toimenpiteet. Pääasiallisiin toimenpiteisiin kuuluvat koulutus, yhteistyö, tiedottaminen, rikksentorjunnan tietopankin perustaminen, tiedon hankinta ja analysointi, resurssien varaaminen, seuranta ja arviointi. Toimenpiteiden lisäksi ohjelmaraportin tässä kokonaisuudessa on kuvattu yhteistyöelimen ja alueryhmien vastuita ja toimintaa.

Ohjelmaraportin toisessa kokonaisuudessa mainittuihin tiedon hankinta- ja analysointimenetelmiin kuuluvat barometrit, kyselyt, tutkimukset ja selvitykset. Resurssien varaamiseen liittyvät keskeisesti olemassa olevien voimavarojen hyödyntäminen, tarkoituksenmukainen yhteistyö ja tietoinen työnjako. Raportissa määritellään erikseen kaksi tärkeää resurssia. Nämä ovat ympäristön fyysisten tekijöiden suunnitteluun tarvittavat resurssit sekä sosiaalityöntekijän palkkaaminen Vantaan kaupungin poliisiasemalle.

Rikksentorjuntaohjelman ohjelmaraportin toisessa kokonaisuudessa seurannasta ja arvioinnista todetaan, että olemassa olevaa tutkimus- ja hanketoimintaa ja sen yhteydessä tapahtuvaa tutkimusta ja dokumentointia tulisi hyödyntää paremmin. Alueryhmiä kehoitetaan edistämään seurantaan ja arviointiin liittyvää tutkimustoimintaa yhteistyössä oppilaitosten kanssa.

Toiminnan ohjaus ja toimenpiteiden määrittely tapahtuu hajautetusti kaupungin sisäisen aluejaon mukaisesti ja alueiden laatimien turvallisuussuunnitelmien mukaisesti.

2.2.2 Ohjelman alueellinen ja paikallinen toteutus

Kansallinen rikksentorjuntaohjelma suosittelee kansallisen ohjelman tavoitteiden toteuttamista paikallisesti laadittujen turvallisuussuunnitelmien kautta. Kansallisessa rikksentorjuntaohjelmassa määritellään paikallisissa turvallisuussuunnitelmissa kartoitettavat, keskeisimmät asiat, joita ovat rikollisuus ja muut turvattomuusongelmat. Lisäksi turvallisuussuunnitelmien tulisi esittää keinoja ongelmiin puuttumiseksi ja määritellä toimenpiteistä vastaavat tahot sekä kirjata suunnitelman toteutuksen ja tulosten seurantasuunnitelma. Turvallisuussuunnitelman laajuus ja yksityiskohtaisuus voivat vaihdella kunnan koon ja tarpeiden mukaan.

Vantaan turvallisuustalkoot -rikksentorjuntaohjelman toteutus tapahtuu alueellisesti kaupungin viidellä palvelualueella: Hakunilassa, Korso-Koivukylässä, Martinlaaksossa, Myyrmäessä ja Tikkurilassa. Näillä alueilla rikoksen torjuntaa ohjaavat paikalliset turvallisuussuunnitelmat.¹⁰

Turvallisuustalkoot -rikksentorjuntaohjelman alueelliset turvallisuussuunnitelmat eroavat osittain toisistaan. Yhteistä suunnitelmille on päämäärä kuvata alueen turvallisuuteen liittyvät ongelmat. Joidenkin alueiden osalta¹¹ turvallisuusongelmien kuvaus on toteutettu tiiviinä taulukkomuotoisena esityksenä. Taulukossa turvallisuusongelmat on jäsennetty selkeästi ja ongelmiin on kytketty toimenpiteitä, joilla pyritään vaikuttamaan paikallisen rikollisuuden ehkäisemiseen. Lisäksi on esitelty kunkin toimenpiteen vastuutaho sekä toteutusaikataulu.

Martinlaakson, Myyrmäen ja osittain Tikkurilan turvallisuussuunnitelmissa toteutetaan hieman laajempaa pohdintaa. Niissä pyritään kuvaamaan monipuolisemmin, muun muassa tilastointia hyödyntäen, alueen ongelmia sekä palvelutuotantoa ja sijoittamaan nämä Vantaan kaupungin strategiseen viitekehykseen.

Alueellisissa turvallisuussuunnitelmissa määritellään Vantaan kaupungin turvallisuuteen liittyviä yhteisiä ongelmia kuten rakenteellinen turvallisuus, keskusta-alueiden turvallisuus ja yleinen järjestys, lasten ja nuorten rikollisuus ja vanhempien puutteellinen tuki kasvatustehtävässään, perheväkivalta ja naisiin kohdistuva väkivalta; maahanmuuttajiin kohdistuva väkivalta ja rasismi sekä päihteiden käyttö ja tähän liittyvä rikollisuus kuten omaisuusrikokset, autovarkaudet ja varastelu. Turvallisuussuunnitelmien toteutumista kuvataan vuotuisissa seurantaraporteissa.

Vantaan turvallisuustalkoot -rikksentorjuntaohjelman puitteissa vuosina 2001 – 2005 toteutuneista hankkeista on lyhyt kooste Vantaan turvallisuustalkoiden toimintakertomuksessa¹². Lisäksi hankkeita on kuvattu yleisellä tasolla Helsingin yliopiston sosiologian laitoksen arviointiraportissa,¹³ jossa hanketoiminnasta todetaan seuraavaa:

”...Toimintaa on ollut runsaasti kaikilla ohjelman painopistealueilla:

- keskusta-alueiden viihtyvyyden ja turvallisuuden parantaminen
- nuorten häiriökäyttäytyminen, juopottelu ja huumeet
- juurettomuus, yhteisöllisyyden puute
- vanhemmuuden ja perheiden tukeminen
- rasismien ja etnisen syrjinnän ehkäiseminen ja torjunta

...”

3 ARVIOINTITEHTÄVÄ

3.1 Arvioinnin tavoite

Tavoitteena oli arvioida Vantaan turvallisuustalkoot -rikksentorjuntaohjelman suunnittelua ja organisointia, ohjelman toteutusta, ohjelmatoiminnalla saavutettuja tuloksia ja ohjelmatoiminnan yhteistyön, verkostoitumisen ja tiedottamisen onnistumista. Lisäksi arvioitiin ohjelmalla saavutettujen tulosten kestävyyttä sekä ohjelmatoiminnan arvioinnin ja seurannan toimivuutta.

Rikksentorjuntaohjelman arvioinnilla pyrittiin tukemaan ohjelmaa rikksentorjuntamittareiden

¹⁰ Turvallisuussuunnitelmat luettavissa <www.tietovantaa.fi>

¹¹ Esimerkiksi Hakunila, Korso-Koivulylä ja Tikkurila

¹² Koivisto, Riitta (2005).

¹³ Kangas, Risto (2004).

kehittämisessä. Lisäksi arvioinnissa kartoitettiin ja analysoitiin ohjelman vahvuuksia ja kehittämistarpeita kaupungin, alueiden ja hankkeiden tasoilla.

Arvioinnin tehtävänä oli tuottaa ohjelmatoiminnasta johtopäätöksiä ja käytännönläheisiä kehittämissuosituksia. Arvioinnin tulosten, johtopäätösten ja kehittämissuositusten tarkoituksena on tukea ohjelmaa rahoittavien Vantaan kaupungin, poliisin ja seurakunnan sekä hallinnoivien tahojen kehittämistyötä ja toiminnan suuntaamista tulevaisuudessa.

Rikksentorjuntaohjelman suunnittelua ja organisointia lähestyttiin ohjelman tarpeellisuuden, ohjelmatoiminnan kattavuuden ja muutoskyvyn kautta. Kokonaisuudessa arvioitiin ohjelmalle asetettujen tavoitteiden selkeyttä ja tarkoituksenmukaisuutta sekä ohjelmaan varattujen resurssien riittävyyttä.

Ohjelman toteutustarkastelussa arvioitiin ohjelman rakennetta ja rakenteen toimivuutta. Lisäksi kartoitettiin ohjelman toimijoiden, kuten turvallisuustalkoot -ohjelman yhteistyöelimen, alueryhmien, työryhmien ja hankkeiden, vastuut ja tehtävät ja arvioitiin vastuun- ja työnjaon toimivuutta.

Turvallisuustalkoot -rikksentorjuntaohjelman saavuttamia tuloksia arvioitiin kaupunki- ja aluetasolla. Aluetasolla vertailtiin alueellisissa turvallisuussuunnitelmissa asetettujen tavoitteiden saavuttamista ja painopistealueiden mukaisen toteutuksen onnistumista.

Yhteistyön, ohjelmatoiminnan ja -toimijoiden verkostoitumisen ja ohjelmasta tiedottamisen arviointi painottui tiedotustoiminnan arviointiin. Tiedotusta arvioitiin ohjelmasta ulospäin tiedottamisen ja ohjelman sisäisen tiedotuksen näkökulmista tarkastellen tiedotuksen vahvuuksia ja kehittämistarpeita. Yhteistyön ja verkostoitumisen arvioinnissa käsiteltiin toimijatahojen välistä tiedonvaihtoa.

Lisäksi arvioitiin ohjelmatoiminnan kautta saavutettujen tulosten kestävyyttä, ohjelman arviointitoimintaa ja toteutuksen seurannan järjestämistä. Tulosten kestävyyttä käsiteltiin tulosten siirrettävyyden ja seurantajärjestelmien kautta.

Vantaan turvallisuustalkoot -rikksentorjuntaohjelmalle ei arvioinnin toteutushetkellä ollut vielä laadittu rikksentorjuntamittareita eikä mittareita voitu tästä syytä arvioida. Rikksentorjuntamittareita käsiteltiin arvioinnissa hieman toisella tavalla. Mittariosiossa hahmotellaan ohjelmatoiminnan ja tulosten vaikuttavuuden mittaamisen haasteellisuutta ja analysoidaan mittareille asetettavia laatuvaatimuksia. Lisäksi arvioidaan erilaisten kenttäindikaattorien yleistä soveltuvuutta rikksentorjunnan ja turvallisuuden edistämisen mittaamiseen.

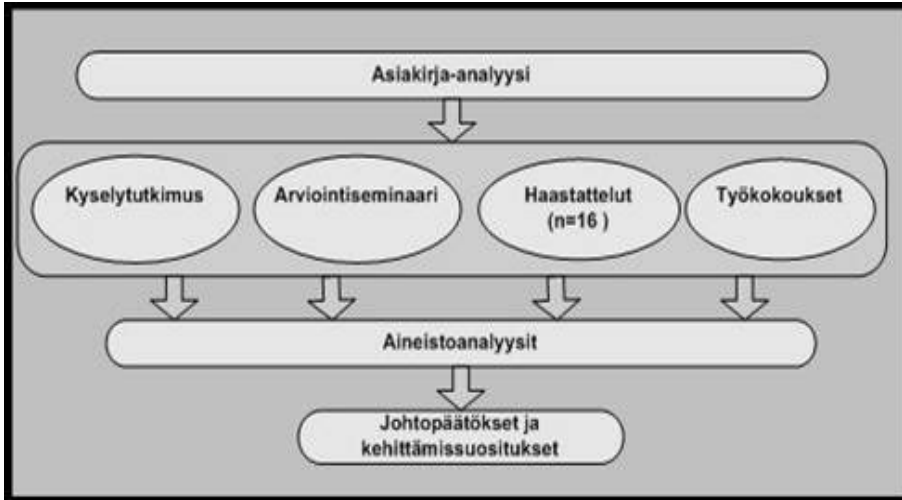
3.2 Arvioinnin toteutus

Vantaan turvallisuustalkoot -rikksentorjuntaohjelman kehittämiseksi Vantaan kaupunki teetti arvioinnin ohjelmatoiminnastaan. Arviointi toteutettiin 29.8.2005 – 28.2.2006 välisenä ajanjaksona. Arviointitutkimuksen toteutti Efeko Oy. Arviointitiimin projektipäällikkönä toimi konsultti Niklas Reuter. Tiimin muut jäsenet olivat konsultti Sanna Maukonen, tutkimuspäällikkö Heikki Miettinen ja konsultti/työnohjaaja Riitta-Maija Vesanen. Johtaja Kauko Aromaa toimi arviointitiimin asiantuntijajäsenenä erityisesti rikksentorjuntaa ja rikollisuuden mittaamista koskevissa kysymyksissä ja osallistui projektin kaikkiin vaiheisiin.

Arvioinnissa on hyödynnetty viittä pääasiallista tietolähdettä: **kirjallinen aineisto, webkysely, haastattelut, arviointiseminaari sekä tilaajan ja arvioijan väliset työkokoukset.** Hyödynnettyjen

arviointiaineistojen ja toteutettujen tutkimusmenetelmien välinen suhde arviointiraportin johtopäätöksiin ja kehittämissuosituksiin on esitetty kuvassa 1.

Kirjallinen aineisto koostuu muun muassa Vantaan turvallisuustalkoot -rikksentorjuntaohjelman asiakirjoista ja dokumenteista, kuten ohjelmaraporteista ja toimintasuunnitelmista. Arvioinnissa hyödynnettiin lisäksi alueellisia turvallisuussuunnitelmia, aiempaa arviointiraporttia tarkoituksenmukaisin osin ja kansallisia rikollisuuden ehkäisemiseen ja turvallisuuden edistämiseen liittyviä ohjelmia.

Kuva 1 Arviointiaineiston ja tutkimusmenetelmien suhde arviointiraportin johtopäätöksiin ja kehittämissuosituksiin

Arviointikysely toteutettiin webkyselynä ajanjaksolla 30.9.2005 – 21.10.2005. Turvallisuustalkoot -rikksentorjuntaohjelman projektipäällikkö määritteli kyselyn otoksen arvioijan konsultoimana. Kyselyn otos koostui yhdeksästäkymmenestäkuudesta (96) turvallisuustalkoot -ohjelmassa toimivasta henkilöstä. He edustavat ohjelman yhteistyöelintä, alueryhmiä, työryhmiä ja hankkeita. Lisäksi kyselyn otoksessa oli noin 180 ohjelman sidosryhmiin kuuluvaa henkilöä, jotka muodostavat kyselyn ryhmän "muut". Ryhmän "muut" otos koostui rikksentorjuntaohjelman puitteissa toteutettujen tilaisuuksien osallistujista, kuten tiedotusvälineiden edustajista, poliiseista, eläkeläisistä, yhteistyötahoista ja -ryhmistä. Ryhmään "muut" luettujen henkilöiden tiedot olivat osittain puutteellisia, minkä takia ryhmän vastausprosenttia ei kyetty arvioimaan.

Kyselyn väitteet jaoteltiin kokonaisuuksiin arviointikokonaisuuksien mukaisesti: ohjelman suunnittelu ja organisointi, ohjelman toteutus, ohjelman yhteistyö, verkostoituminen ja tiedottaminen sekä tulosten kestävyys, arviointi ja seuranta. Lisäksi kyselyssä oli erillinen rikksentorjuntamittareita koskeva osio.

Kyselyssä käytettiin pääosin asteikkoa 1-5. Vastausvaihtoehdot edustavat 1=täysin samaa mieltä ja 5=täysin eri mieltä. Viisiportaisessa asteikossa keskimääräinen havainto (3) edustaa ei samaa eikä eri mieltä. Kyselyssä oli myös en osaa sanoa -vaihtoehto. Webkyselyn kysymyslomake on liitteessä 1 ja Webkyselyn tulokset ovat liitteessä 2.

Arviointikyselyn tuloksille haettiin tulkintaa Vantaan kaupungintalolla järjestetyssä **arviointiseminaarissa** 11.11.2005. Seminaarin tarkoituksena oli analysoida kyselyn vastauksia sekä keskustella turvallisuustalkoot -ohjelman vahvuuksista ja heikkouksista. Arviointiseminaarin tavoitteena oli tukea arviointitiimiä johtopäätösten ja suositusten laatimisessa ohjelman tulevaa kehittämistä varten. Arviointiseminaariin osallistui noin kolmekymmentä keskeisesti ohjelmassa mukana olevaa henkilöä. Arviointiseminaarin ohjelma on liitteessä 3.

Arviointihaastattelut toteutettiin 21.11 – 7.12 välisenä aikana. Haastatteluilla pyrittiin saamaan kokonaisvaltainen ja monipuolinen kuva turvallisuustalkoot -ohjelman ja sen toteutuksen vahvuuksista ja kehittämistarpeista. Haastatteluja toteutettiin kaupungin, alueiden ja hankkeiden tasolla. Haastateltavia oli yhteensä 16 henkilöä. Haastateltavista neljä edusti YT-elintä, viisi haastateltavaa oli alueryhmistä, kaksi henkilöä edusti työryhmiä ja viisi henkilöä toimii ohjelmaa toteuttavissa hankkeissa. Hankkeiden edustajista valittiin vastaajiksi sekä päättäneiden että toteutuksessa olevien hankkeiden edustajia. Lisäksi haastateltujen hanketoimijoiden hankkeet edustivat ohjelman viittä painopistealuetta: keskusta-alueiden turvallisuus, asuinympäristön turvallisuus, lasten ja nuorten elämänhallinta, vanhemmuuden tukeminen sekä tiedon jakaminen. Arvioinnin haastattelukysymykset ovat liitteessä 4.

Arvioinnin yhteydessä pidettiin kolme tilaajan ja arvioijan välistä työkokousta. Näihin kuuluvat arviointihankkeen aloituskokous, arvioinnin ohjausryhmälle suunnattu esittelykokous sekä alustavan loppuraportin esittelykokous. Kokousten päämääränä oli ohjata, tukea ja seurata arviointityön edistymistä sekä yhdessä keskustella arviointiraporttiluonnoksen suosituksista.

4 ARVIOINNIN TULOKSET

4.1 Kyselyn vastausjakauma

Vantaan turvallisuustalkoot -rikoksantorjuntaohjelman arvioinnissa toteutettuun sähköiseen kyselyyn vastasi yhteensä **73/96 henkilöä** (taulukko 1).

Turvallisuustalkoot -ohjelman toteutukseen osallistuneista, kuten ohjelman YT-elimen edustajat, alueellisten yhteistyöelinten edustajat, työryhmien edustajat sekä hanketoimijat, vastasi yhteensä **56/96 henkilöä**.

Kyselyyn vastanneista ryhmään "muut" kuuluvia henkilöitä oli yhteensä **17/noin 180 henkilöä**. Ryhmän "muut" vastaajia kuuluu muun muassa Vantaan turvallisuussuunnitelmien yhteydessä toimiviin aluetoimikuntiin (otos noin 100), omakotiyhdistyksiin (otos 6), poliisiin (otos 27) sekä turvallisuustalkoot -ohjelman asettamaan, muista sidosryhmistä koostuvaan ryhmään. Ryhmän "muut sidosryhmät" otos oli noin 50 henkilöä, joihin kuului eläkeläisiä, ohjelman puitteissa järjestettyihin seminaareihin osallistuneita, tiedotusvälineiden edustajia sekä turvallisuustalkoot -ohjelmaan liittyviä yhteistyötahoja ja -ryhmiä.

Taulukko 1 Kyselyn otos ja vastaajien määrä eriteltyinä ryhmittäin sekä vastausprosentit vastaajaryhmittäin

Vastaajaryhmä	Vastaus/Otos	Vastaus % ~
Rikoksantorjunnan yhteistyöelin	12/15	80 %
Alueellinen yhteistyöelin – Martinlaakso	7/14	50 %
Alueellinen yhteistyöelin – Myyrmäki	2/9	22 %
Alueellinen yhteistyöelin – Tikkurila	9/5	180 %
Alueellinen yhteistyöelin - Korso-Koivukylä	5/6	83 %
Alueellinen yhteistyöelin – Hakunila	8/13	62 %
Työryhmä Tiedonkeruu	½	50 %
Työryhmä Selvä	2/7	29 %
Työryhmä Näppäri	3/5	60 %
Työryhmä Safety	3/13	23 %
Rikoksantorjuntaohjelman hanke	4/7	57 %
Muu	17/n. 180	n. 9 %
Yhteensä	73/96	76 %

Rikksentorjunnan yhteistyöelimen vastausaktiivisuus oli noin 80 %, kun puolestaan alueellisten yhteistyöelinten vastausaktiivisuus oli yleensä reilut 50 %. Myyrmäen yhteistyöelin oli poikkeus vastausaktiivisuuden ollessa vain 22 %. Sekä Tikkurilan että Korso-Koivukylän yhteistyöelimet vastasivat varsin aktiivisesti kyselyyn.

Vastaajatahojen aktiivisuutta on hankalaa analysoida, sillä ohjelmalla itsellään ei ole selkeätä kuvaa alueellisten yhteistyöelinten ja työryhmien koostumuksesta. Joissakin tapauksissa selkeää eroa alueellisten yhteistyöelinten ja työryhmien välillä ei ole määritelty.¹⁴

Vastausaktiivisuuteen vaikuttavat monet tekijät, joista yksi tärkeimmistä on ryhmien oma toiminnallinen aktiivisuus. Myyrmäen alueellisessa yhteistyöelimessä ei viime aikoina ole ollut toimintaa, mikä todennäköisesti heijastuu vaatimattomassa kiinnostuksessa kyselyä kohtaan. Myyrmäen aluejohtaja on myös vaihtunut ja tämä on todennäköisesti vaikuttanut kielteisesti toiminnan jatkuvuuteen.

Turvallisuustalkoot -ohjelmassa toimivien henkilöiden kuulumisessa ohjelman eri toimielimiin on epäselvyyksiä. Näistä epäselvyyksistä johtuen on hankalaa analysoida työryhmien vastausaktiivisuutta. Selvä-työryhmän mahdollisista jäsenistä on vastannut ainoastaan 29 %, mikä saattaa johtua ryhmän melko vähäisestä toiminnasta. On myös mahdollista, että vastaajat ovat mieltäneet kuuluvansa alueelliseen yhteistyöelimeen eikä niinkään työryhmään. Näppäri -työryhmän vastausaktiivisuus oli 60 %, mutta ryhmällä on ollut enemmän toimintaa kuin esimerkiksi Selvä-työryhmällä.

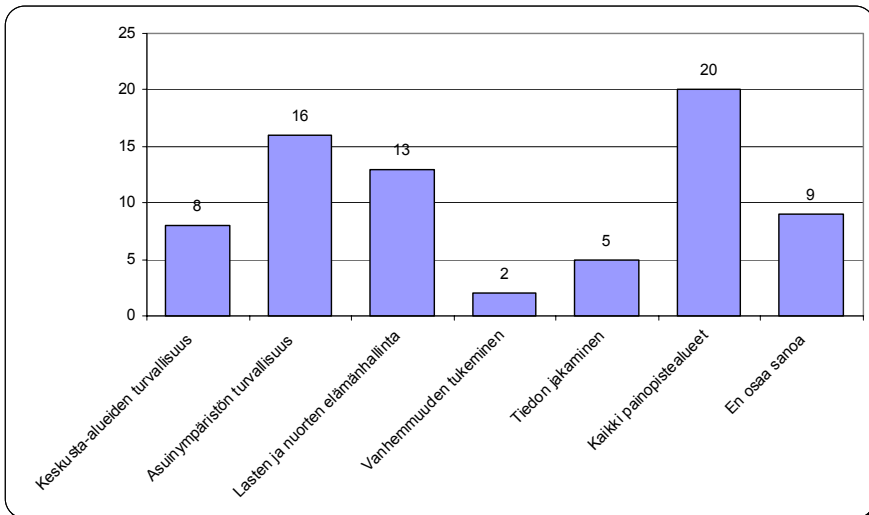
Kyselyllä kartoitettiin rikksentorjuntaohjelman puitteissa toimivien käsityksiä muun muassa siitä, minkä ohjelman painopistealueen puitteissa he ohjelmaa toteuttavat. Vastaajan tuli valita ainoastaan yksi vaihtoehto (kuva 2). Kysymyksen tarkoituksena oli mitata rikksentorjuntaohjelman toiminnallisia painotuksia.

Kyselyvastausten mukaan asuin ympäristön turvallisuus painottuu selkeästi muita painopistealueita enemmän. Tämä johtunee siitä, että vastaajat mieltävät oman lähiympäristönsä tärkeäksi toimintakohteeksi. Lisäksi asuin ympäristön turvallisuus mielletään riittävän konkreettisenä ja selkeänä painopistealueena.

Kyselyvastauksissa vaihtoehto "kaikki painopistealueet" painottuu vielä asuin ympäristön turvallisuuttakin enemmän. Rikksentorjuntaohjelman yhteistyöelimestä noin puolet vastaajista kokee toimintansa liittyvän kaikkiin painopistealueisiin. Tähän vaikuttanee yhteistyöelimen jäsenten kokonaisvastuu ohjelman kaikkien painopistealueiden toteutuksesta.

Vain harva kokee ohjelman puitteissa toteuttamansa toimintannan liittyvän vanhemmuuden tukemiseen. Tämä voi johtua muun muassa puutteellisesta käsitteen määrittelemisestä, sillä vanhemmuutta ei ole määritelty riittävällä tarkkuudella turvallisuussuunnitelmissa. Samalla vanhemmuuden tukemisen ero suhteessa lasten ja nuorten elämänhallintaan jää epäselväksi.

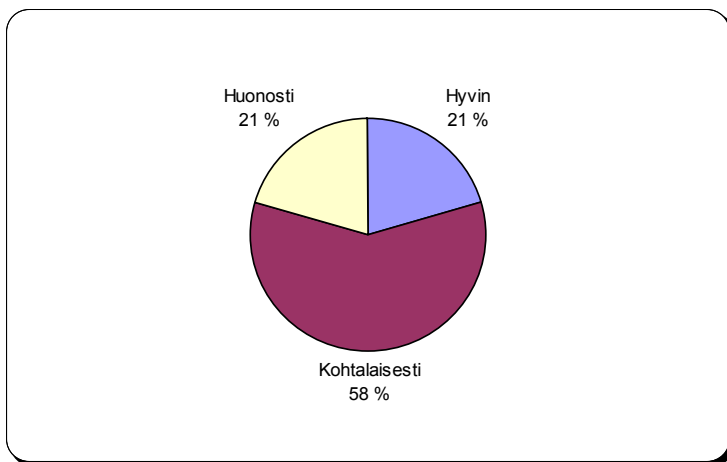
¹⁴ Turvallisuustalkoot – ohjelman projektipäällikön mukaan esimerkiksi Hakunilan yhteistyöelin ja Työryhmä Safety ovat käytännössä sama ryhmä. Tikkurilan yhteistyöelimen jäseniksi mieltää itsensä yhdeksän henkilöä, vaikka ohjelman projektipäällikkö on määritellyt ryhmän jäsenmääräksi viisi henkilöä. Tästä johtuen kyselyn ”vastausprosentti” nousee Tikkurilan alueellisen yhteistyöelimen suhteen jopa 180 % iin.

Kuva 2 Vastausaktiivisuus painopistealueittain

Kyselyllä kartoitettiin vastaajien Vantaan turvallisuustalkoot -rikosentorjuntaohjelman tuntemusta, jonka perusteella arvioijan on mahdollista arvioida kyselyvastauksien laatua. Mitä paremmin vastaajat tuntevat arvioitavan kohteen, sitä uskottavampia arvioijan tekemät johtopäätökset ja kehittämissuosituksukset ovat.

Kyselyn perusteella voidaan päätellä suurimman osan vastaajista tuntevan turvallisuustalkoot -ohjelman kohtalaisesti tai hyvin (kuva 3). Noin viidennes vastaajista tuntee ohjelman huonosti. Tämän perusteella voidaan kyselyvastausten arvioida perustuvan suhteellisen hyvään kohteen tuntemukseen, ja myös vastausten perusteella tehtyjen johtopäätösten ja suositusten voidaan arvella olevan uskottavia.

Kuva 3 Vastaajatahojen rikosentorjuntaohjelman tuntemus

Vastaajaryhmistä Turvallisuustalkoot -ohjelman kokevat parhaiten tuntevansa rikosentorjunnan yhteistyöelimen ja Hakunilan alueellisen yhteistyöelimen edustajat (taulukko 2). Muiden vastaajaryhmien vastausten tulkintaa hankaloittaa yllä mainittu vastaajien ryhmittelyssä esiintyvä epäselvyys.

Heikoiten ohjelman kokevat tuntevan vastaajaryhmän "muu" jäsenet eli ohjelman sidosryhmät. Sidoryhmässä jopa 41 % vastaajista ilmoittaa tuntevansa ohjelman huonosti. Alueellinen yhteistyöryhmä Korso-Koivukylä kokee keskimäärin tuntevansa ohjelman heikoiten; tämä saattaa heijastaa ryhmän vähäistä toimintaa.

Taulukko 2 Miten hyvin Turvallisuustalkoot – ohjelma tunnetaan vastaajaryhmien keskuudessa

Vastaajaryhmä	Tuntee rikoksantorjuntaohjelman		
	Hyvin	Kohtalaisesti	Huonosti
Rikoksantorjunnan yhteistyöelin	6	5	1
Alueellinen yhteistyöelin - Martinlaakso	2	4	1
Alueellinen yhteistyöelin – Myyrmäki	0	1	1
Alueellinen yhteistyöelin – Tikkurila	2	6	1
Alueellinen yhteistyöelin - Korso-Koivukylä	0	5	0
Alueellinen yhteistyöelin – Hakunila	3	3	2
Työryhmä Tiedonkeruu	0	1	0
Työryhmä Selvä	0	2	0
Työryhmä Näppäri	0	3	0
Työryhmä Safety	1	1	1
Rikoksantorjuntaohjelman hanke	1	2	1
Muu	0	10	7

Kyselyn perusteella vastaajaryhmien kokemus siitä miten hyvin vastaajaryhmä tuntee ohjelman, on suoraan verrannollinen vastaajaryhmän vastausaktiivisuuteen. Tämä viittaisi siihen, että mitä paremmin vastaajaryhmä tuntee ohjelman, sitä aktiivisemmin se on vastannut kyselyyn. Vastaavasti mitä huonommin vastaajaryhmä kokee tuntevansa ohjelman, sitä vähemmän aktiivisesti kyselyyn on vastattu.

Keskeisesti ohjelman toteutuksen parissa työskentelevät vastaajat tuntevat ohjelman parhaiten. Vastaavasti mitä kauempana ohjelman toteutuksesta kyselyyn vastannut toimii, sitä huonommin vastaaja tuntee ohjelmaa.

4.2 Tulosten tulkintaohjeet

Kyselyaineiston hyödyntämisessä arvioinnin tulosten analysoinnissa on syytä ottaa huomioon muutamia seikkoja. Kyselyyn vastanneet ovat yleensä antaneet melko myönteisiä vastauksia, joka saattaa johtua siitä, että suuri osa vastaajista on itse mukana ohjelman toteutuksessa. Tällöin kriittinen asennoituminen on luonnollisesti maltillisempaa.

Niiltä osin kuin vastaaja kokee tuntevansa ohjelman kohtalaisesti, on todennäköistä, että hän on antanut neutraalin tai hieman myönteisemmän vastauksen. Lisäksi kyselyn väittämät on esitetty myönteisessä muodossa, kuten ohjelma on tarpeellinen, tehokas, hyödyllinen jne., mikä saattaa osin ohjata vastaajaa antamaan myönteisemmän vastauksen. Myönteisiin vastauksiin on luonnollisesti vaikuttanut vastaajien todellinen myönteinen asennoituminen ohjelman toimintaan. Kyselyaineiston analyysissä arvioinnin fokus on näistä syistä täysin samaa mieltä- ja osittain samaa mieltä - vastausvaihtoehtojen vaihtelun tulkinnassa.

Arvioinnin tulokset perustuvat arviointikyselystä, -seminaarista ja haastatteluista saatuun tietoon. Tulosten analyysi ja tulkinta esitetään raportissa niin, ettei erikseen eritellä mihin tietolähteeseen käsiteltävä asia, johtopäätös tai suositus perustuu. Tapauksissa, joissa erittelystä on tutkimuskokonaisuuden ymmärtämisen kannalta hyötyä, on tiedonkeruun lähde määritelty erikseen.

Tulosten raportoinnissa on hyödynnetty ohjelman toteutuksen kronologista sykliä ohjelman suunnittelusta ja organisoinnista ohjelman toteutuksen kautta saavutettuihin tuloksiin sekä yhteistyöhön, verkostoitumiseen ja tiedottamiseen ja tulosten kestävyteen, arviointiin ja seurantaan.

Rikoksentorjuntamittareita koskeva osio poikkeaa muista käsiteltävistä osa-alueista siltä osin että varsinaista arvioitavaa kohdetta ei löydy. Turvallisuustalkoot -ohjelma ei ole vielä laatinut toiminnan toteutusta tai tulosten vaikuttavuutta koskevia mittareita. Näin ollen mittareita koskeva pohdinta on keskitetty erilliseen raporttiosioon 6 Mittaaminen ja osoittimet Vantaan rikoksentorjuntaohjelmassa.

4.3 Ohjelman suunnittelu ja organisointi

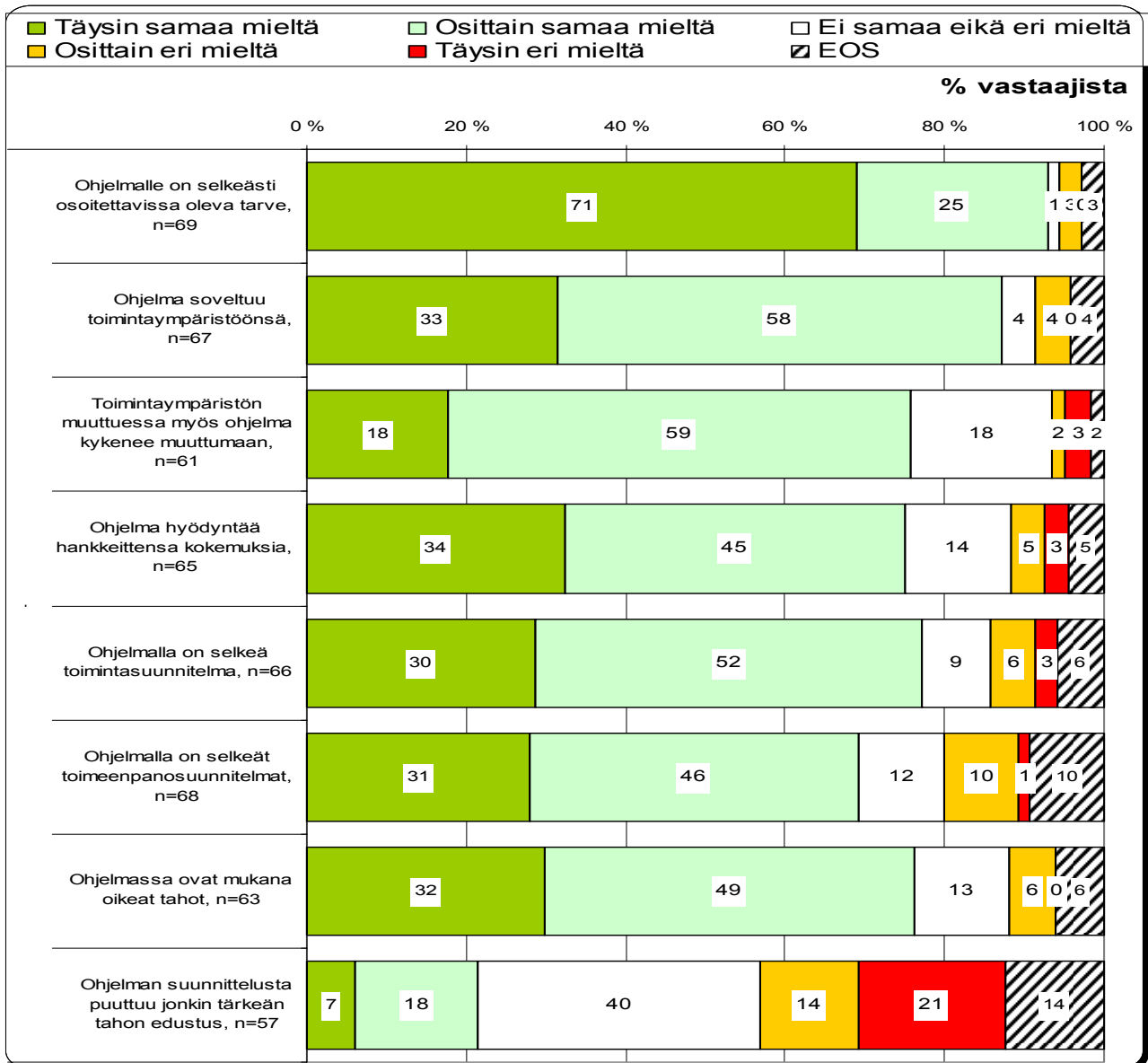
4.3.1 Tarpeellisuus, kattavuus ja muutoskyky

Turvallisuustalkoot -rikoksentorjuntaohjelman suunnittelua ja organisointia on arvioitu seuraavista näkökulmista: ohjelman tarpeen määrittely, ohjelman kyky muuttua toimintaympäristön muutosten mukaisesti sekä ohjelman suunnittelun selkeys.

Kyselyn vastausjakauman mukaan yli 90 % vastaajista näkee, että **ohjelmalla on selkeä tarve** (kuva 4). Jopa 68 % vastaajista oli täysin samaa mieltä ohjelman tarpeellisuudesta ja 24 % vastaajista oli osittain samaa mieltä. Kukaan vastaajista ei pitänyt ohjelmaa tarpeettomana. Ohjelman tarpeellisuuden keskiarvo on 4,64, joka on kaikista kyselyn väittämistä parhain tulos. Toisin sanoen ohjelma koetaan selkeästi tarpeelliseksi.

Ohjelman suureen tarpeeseen viittaa myös Vantaan poliisin ohjelmatoteutuksen aikana ylläpitämä rikostilastointi. Rikostilastoja on seurattu vuosittain ainakin vuodesta 1999. Tilastojen mukaan Vantaalla tapahtuu edelleen suuri määrä rikoksia.¹⁵

¹⁵ Poliisin vuosittainen rikostilastointi koskee muun muassa varkauksia, törkeitä varkauksia, vahingontekoja, moottorikulkuneuvojen käyttövarkauksia, lieviä pahoinpitelyitä, törkeitä pahoinpitelyitä ja huumausainerikoksia.

Kuva 4 Ohjelman suunnittelu ja organisointi 1/2

Turvallisuustalkoot -ohjelman kykyyn muuttua toimintaympäristön muuttuessa suhtauduttiin huomattavasti kriittisemmin. Ohjelman toimintaympäristön muutos on jatkuvaa ja ohjelman ajankohtaisuus vaatisi suunnittelun ja toteutuksen välineistöltä muutosvalmista rakennetta. Suunnitelmallisemmalla ja dynaamisemmalla vuorovaikutuksella sekä joustavuudella suhteessa toimintaympäristöön voitaisiin tehostaa ohjelman muutosvalmiutta. Alueilla tapahtuviin muutoksiin tulisi suunnittelussa reagoida esimerkiksi päivittämällä alueellisia turvallisuussuunnitelmia. Viimeisin alueellisten turvallisuussuunnitelmien päivitys toteutettiin vuonna 2002.

Tämänhetkisen toteutuksen valossa nousee esille kysymys siitä, miten taataan alueellisten turvallisuussuunnitelmien kautta tarkoituksenmukainen ja ajankohtainen toiminnan kohdentaminen. Samoin se, miten varmennetaan alueilla oikeiden asioiden tekeminen oikeaan aikaan.

Ohjelman suunnittelussa tulisi hyödyntää enemmän toiminnan säännöllistä mittausta ja arviointia. Ohjelmalla tulisi olla systemaattisempaa toiminnan itsearviointia ulkoisten arviointien lisäksi. Kuitenkaan pelkkien ulkoisten arviointien tilaaminen ei ole kestävä ratkaisu pidemmällä aikavälillä esimerkiksi jatkuvuussyistä.

Ohjelman suunnittelussa mukana olleiden tahojen kattavuutta kohtaan nousi jonkin verran kritiikkiä. Vastaajista 16 %:n mielestä suunnittelussa ei ole ollut riittävän kattavasti eri tahoja mukana. Kuitenkin jopa 22 % vastaajista ei pystynyt ottamaan väitteeseen kantaa. Tähän vaikuttaa todennäköisesti ohjelman suunnittelussa mukana olleiden tahojen tai ohjelman suunnittelusta tietoisten tahojen ja henkilöiden suhteellisen pieni joukko.

Vuonna 1999 toteutetusta ohjelman suunnittelusta on useita vuosia aikaa eikä näin ollen moni aikoinaan ohjelman suunnittelussa mukana ollut enää toimi ohjelman parissa. Ohjelman suunnitteluun kaivattiin myös enemmän koulujen, yritysten ja maahanmuuttajien edustusta.

Turvallisuustalkoot -ohjelman **suunnittelun ja organisoinnin vahvuuksina** on Vantaan kaupungin vision mukaisen työn toteuttaminen¹⁶, suunnittelussa mukana olevien tahojen sensitiivisyyden lisääntyminen rikollisuutta ja rikollisuuden torjuntaa kohtaan sekä lapsiin ja nuoriin kohdistuvan erillisen panostuksen heijastuminen hanketason tavoitteisiin ja toimenpiteisiin.¹⁷

Erityinen lasten ja nuorten ongelmiin puuttuminen näkyy muun muassa Näppäri-hankkeessa, jossa toteutetaan poliisin ja nuorten välisiä keskusteluja ja lastensuojelullisia toimenpiteitä näpistysten ehkäisemiseksi. Myyrmäen laillisuuskasvatushankkeen tavoitteena on opettaa lapsia ja nuoria käyttäytymään lakien ja hyvien käytötapojen mukaisesti toteuttamalla laillisuuskasvatustunteja alueen kouluissa. Korso-Koivukylä -keskustahankkeessa kaupungin nuorisotoimi ja erityisnuorisotyö ovat keskeisesti mukana katuväkivallan ja vahingontekojen vähentämisessä ja ennalta ehkäisemisessä.

Lasten ja nuorten ryhmähankkeissa pyrittiin muun muassa varhaiseen puuttumiseen, syrjäytymisen ennalta ehkäisyyn ja uudenlaisten toimintamallien etsimiseen.¹⁸ Nuorten Oma Olohuone -hankkeen (NOH -hanke) tavoitteena oli tarjota 10–17-vuotiaille nuorille mahdollisuus mielekkääseen toimintaan. OmaUra -hankkeessa on mukana 14–15-vuotiaita nuoria ja heidän vanhempiaan. Tavoitteena on edistää nuorten elämänhallintaa, ehkäistä syrjäytymistä ja tukea vanhemmuutta.

Ohjelman suunnittelun ja organisoinnin vahvuuksiin kuuluu ohjelman suunnittelun tukeutuminen olemassa oleviin kaupungin peruspalveluihin sekä kolmannen sektorin toimintaan. Suunnitteluvaiheessa on hyödynnetty yhteistyökumppaneiden laaja-alaisuutta. Suunnittelussa ovat olleet mukana koulut, liikeyritykset, seurakunta ja poliisi. Tämä on taannut turvallisuustalkoot -ohjelman kiinnittymisen todellisuuteen niin, että toiminta ei ole jäänyt pelkästään irrallisiksi hankkeiksi.

Alueellisuus on myös yksi ohjelman suunnittelun ja organisoinnin vahvuustekijä. Alueellisuus mahdollistaa toiminnan suunnittelun ja toteutuksen räätälöinnin. Ohjelmaa suunnittelevat toimijat tuntevat kohdealueen ja sen ongelmat, ja samalla alueen asukkailla on halutessaan ollut mahdollisuus vaikuttaa asetettaviin tavoitteisiin.

4.3.2 Ohjelman tavoitteiden asettaminen

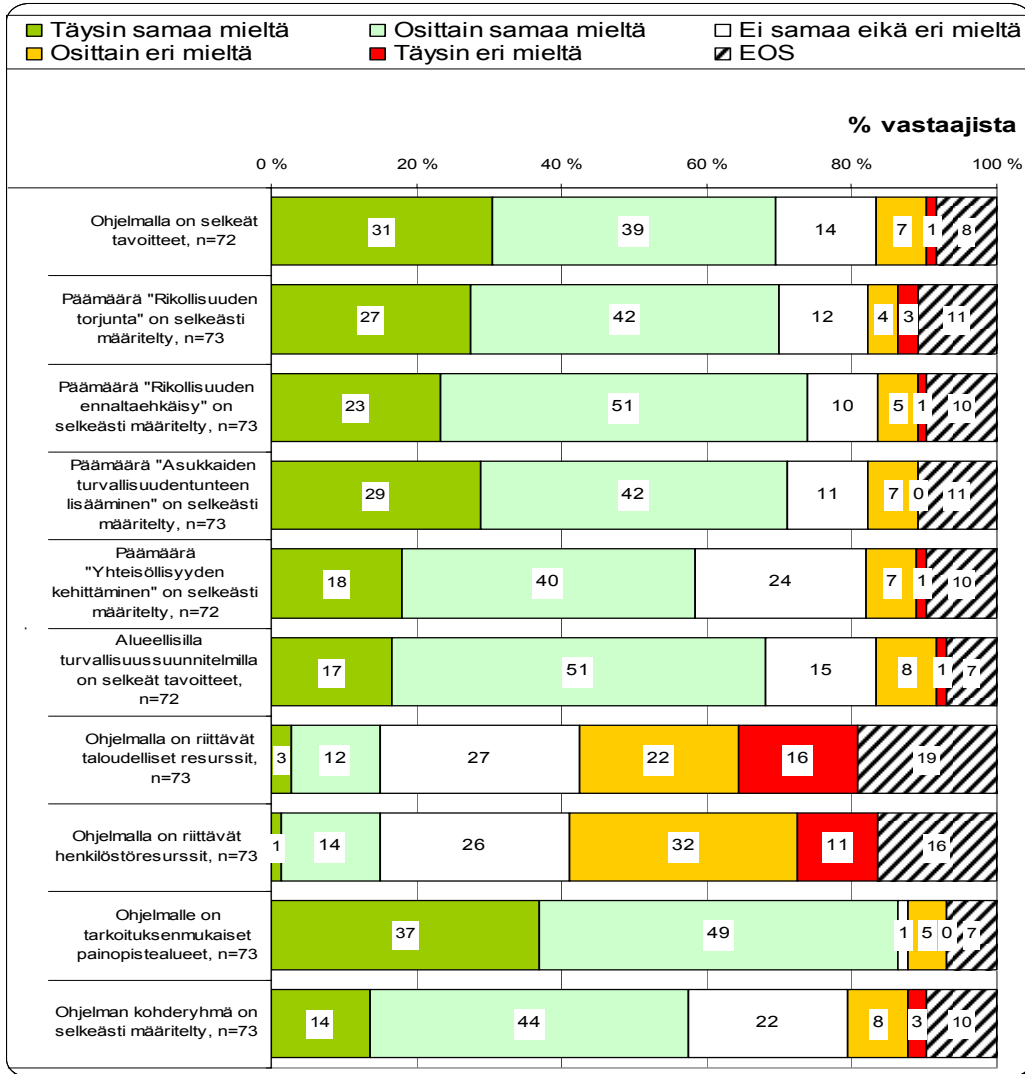
Turvallisuustalkoot -rikosentorjuntaohjelman suunnittelua ja organisointia on arvioitu ohjelman tavoitteiden, turvallisuussuunnitelmien painopistealueiden asettamisen onnistumisen ja tarkoituksenmukaisuuden osilta.

¹⁶ Koivisto, Riitta toim. (2003). Kaupungin keskeisenä strategisena tavoitteena on sosiaalinen eheys ja turvallisuus. Vantaan sitovana tavoitteena on paikallisen yhteisöllisyyden vahvistaminen sekä kaupunkilaisten turvallisuuden tunteen lisääntyminen.

¹⁷ Koivisto, Riitta toim. (2005).

¹⁸ Tikkurilan sosiaali- ja terveyskeskuksella oli keskeinen rooli vuosina 2002 – 2003 toteutuneissa ryhmähankkeissa. Näissä toimivat poikaprojekti, tyttöryhmä ja lapsiryhmä.

Kyselyn vastausten mukaan ohjelman suunnittelussa ja organisoinnissa tavoitteiden asettelua ja resursointia pidetään vähemmän onnistuneena tai myönteisenä kuin esimerkiksi ohjelman tarvetta, soveltuvuutta toimintaympäristöön tai hankkeiden kokemusten hyödyntämistä ohjelmatyössä (kuva 5). Turvallisuustalkoot -ohjelmalle asetetut painopistealueet nähdään tarkoituksenmukaisina.

Kuva 5 Ohjelman suunnittelu ja organisointi 2/2

Ohjelman tavoitteiden määrittelyn haasteellisuus liittyy muun muassa käsitteiden määrittelyyn. Vantaan rikosentorjuntaohjelmassa rikollisuuden käsitettä ei ole määritelty. Tämä johtaa jokaisen toimijan omaan henkilökohtaiseen määrittelyyn. Jos toimijoilla olisi yhteinen käsitys rikollisuudesta käsitteenä, niin olisi helpompaa määritellä ohjelmalle yhteisiä tavoitteita ja suunnitella niiden toteuttamiseksi toimenpiteitä. Tämä on saattanut aiheuttaa tavoitteiden selkeyden suhteellisesti muita väittämiä alhaisemmat arviot kyselyssä.

Ohjelmatason tavoitteita on pohdittu vuoden 2000 rikosentorjuntaraportissa ja myöhemmin vuoden 2003 raportissa. Ohjelman tavoitteita muokattiin aikanaan rikosentorjunnan yhteistyöelimen järjestämissä seminaareissa, joiden tuloksena syntyivät rikosentorjuntaan painottuvat päämäärät.

Turvallisuustalkoot -ohjelmaraportti ei kuitenkaan ole varsinainen ohjelmadokumentti, vaan eri ohjelmaa rahoittavien tahojen, kuten poliisin, kaupungin ja seurakunnan, näkökulmia rikollisuuteen ja sen torjuntaan. Vantaan turvallisuustalkoot -ohjelma on koko kaupungin kaikkia hallintokuntia ja alueita koskeva toimintaohjelma ja siksi sillä tulisi olla ohjelman kehittämiseksi tyypillinen toimintaa ohjaava vaikutus. Tämä saavutetaan ainoastaan liittämällä ohjelmadokumenttiin toimijoiden yhteiset ja selkeät näkemykset rikosentorjunnan nykytilan haasteista, ongelmista ja käytettävissä olevista resursseista. Ohjelmaan tulisi lisäksi selkeämmin kirjata ohjelman sektori- ja toimijalähtöiset tarpeet ja ohjelman visio. Edelleen siinä tulisi asettaa tulevia tavoitteita sekä suunnitella tavoitteiden toteuttamiseksi toimenpiteitä. Toimenpiteiden yhteydessä tulisi olla selkeästi määritellyt halutut tulokset ja tulosten saavuttamista kuvaavat mittarit.

Nykyisen ohjelmaraportin näkökulmat liittyvät laajempaan turvallisuus-käsitteeseen, jossa kaupunkialueiden turvallisuus, rauhallisuus ja viihtyisyys sekä yhteisöllisyyden edistäminen muodostavat rikollisuuden torjunnan ja ehkäisyn kanssa kokonaisuuden.

Ohjelman tavoitteiden ja käytettyjen käsitteiden epämääräisyys ja moniselitteisyys muodostavat sekä ohjelmaston että aluetason tavoitteiden asettamiselle ongelman. Toimijat ymmärtävät turvallisuudella eri asioita ja turvallisuus-käsitteen epämääräinen käyttö ja määrittely heikentävät ohjelman toteutuksen tehokkuutta. Turvallisuustalkoot -ohjelman tavoitteiden konkretisointi edistäisi myös aluetason päämäärien ja painopisteiden määrittelyä niin, että koko turvallisuustalkoot -ohjelma mielletäisiin osaksi asukkaiden arkipäivää.

Varsinainen ohjelman tavoitteiden strateginen priorisointi ja rakenteellinen selkeys puuttuvat. Tavoitteita voisi tulevaisuudessa pohtia sisällöllisesti esimerkiksi niin, että painopisteet jakautuisivat sisällöllisesti kohderyhmittäin, esimerkiksi nuoret, vanhukset, maahanmuuttajat tms., alueittain tai ongelmittain, esimerkiksi päihteet, varkaudet, häiriköinti. Ohjelmaston tavoitteita ei ole myöskään riittävässä määrin päivitetty hyödyntämällä alueellisten turvallisuussuunnitelmien toteutuksen kautta saatuja kokemuksia.

Suositus 1: Turvallisuustalkoot -ohjelmalle tulisi laatia ja hyväksyä varsinainen ohjelmadokumentti. Dokumentissa tulisi määritellä ohjelman tarpeet, tavoitteet ja toimenpiteet rikollisuuden ehkäisemiseksi ja torjumiseksi. Tavoitteet tulisi selkeyttää sekä sisällöllisesti että ajallisesti, esimerkiksi lyhyen, keskipitkän ja pitkän aikavälin tavoitteiksi. Tavoitteiden päivittämisestä ja priorisoinnista tulisi sopia ohjelmadokumentissa niin, että toimintaa voidaan kohdentaa kulloinkin tärkeäksi koettuun tavoitteeseen. Samalla tulisi määritellä ja erotella toisistaan pysyvät ja väliaikaiset tavoitteet.

Aluetason tavoitteet on määritelty alueellisissa turvallisuussuunnitelmissa. Oleellista olisi paikallisten ominaispiirteiden näkyminen selkeästi turvallisuussuunnitelmien tavoitteissa. Turvallisuuksuunnitelmien sisällön tulisi seurata turvallisuustalkoot -ohjelman tavoitteita. Nykyisessä ohjelmassa ja sitä toteuttavassa toiminnassa ohjelman tavoitteiden kytkeytyminen turvallisuussuunnitelmien tavoitteisiin on todennäköisesti harvemmin tapahtunut määrätietoisesta ja systemaattisesta pyrkimyksestä kautta.

Ohjelmaston tavoitteiden puutteellisuus ja hyvin yleisluonteinen määrittely on kuitenkin vähentänyt turvallisuustalkoot -ohjelman ohjausvaikutusta alueellisten turvallisuussuunnitelmien tavoitteiden asettelussa ja toimenpiteiden määrittelyssä. Suoraa kytkeytystä ohjelmastavoitteiden ja turvallisuussuunnitelmien tavoitteiden välillä on ollut hankalaa luoda. Turvallisuuksuunnitelmissa näkyy

joitakin ohjelmatason tavoitteita, kuten keskusta-alueiden turvallisuus, lasten ja nuorten kasvun tukeminen sekä vanhemmuuden tukeminen.

Turvallisuussuunnitelman toimeenpaneva alueryhmä asettaa alueen tavoitteet. Kevään ja kesän 2001 aikana toteutettiin kysely, jolla kartoitettiin mielipiteitä tulevien alueellisten turvallisuussuunnitelmien painotuksista sekä toimijoiden mahdollisuuksista osallistua talkootoimintaan. Kyselyn vastauksia hyödynnettiin ainoastaan osittain turvallisuussuunnitelmien tavoitteiden määrittelyssä ja tietolähteenä tulevien turvallisuusfoorumien järjestämisen tukena.¹⁹

Alueellisten turvallisuussuunnitelmien tavoitteet sisältävät turvallisuuden lisääntymiseen liittyviä konkreettisia tavoitteita, kuten aseman seutujen rauhoittaminen; ilkivalta- ja häiriökäyttäytymiseen puuttuminen; autovarkauksien estäminen ja rasismien ehkäisy. Tavoitteisiin on sisällytetty lasten ja nuorten hyvinvointiin liittyviä asioita, kuten koulukiusaamisen vähentäminen, valvonta ja rajojen asettaminen.

Alueryhmien jäsenten välistä sisäistä pohdintaa on käytetty alueellisten turvallisuussuunnitelmien tavoitteiden määrittämisen pääasiallisena menetelmänä. Martinlaakson alueryhmässä tavoitteet asetettiin virkatyönä niin, että turvallisuustalkoot -ohjelman tavoitteet muunneltiin alueellisiksi tavoitteiksi.

Hakunilassa kuvattiin alueryhmän jäsenten välisenä yhteistyönä olemassa olevia ongelmia ja haasteita ja määriteltiin näihin liittyviä tavoitteita ja toimenpiteitä. Hakunilan alueen turvallisuussuunnitelmassa on pyritty määrittämään toimenpiteen toteutuksesta vastaava taho ja aikataulu, jonka puitteissa toteutuksen tulisi tapahtua. Aluetoimikunnalle on annettu tehtäväksi muodollisesti hyväksyä suunnitelma.

Myyrmäen alueryhmässä tavoitteita työstettiin sisäisesti SWOT-analyysillä.²⁰ Työskentelyyn osallistuivat projektipäällikön lisäksi muun muassa sosiaalityöntekijät, Myyrinki- ja Nooa -hankkeiden edustajat, huoltoyhtiöiden edustajat, aluenuorisosihteeri, kirjastonhoitaja, Myyrmäki-talon edustaja, lähipoliisi, yhdysrehtori, ylituomari, yhteispalvelupisteen edustaja ja maahanmuuttajien edustaja.

Korso-Koivukylän alueryhmässä tavoitteet asetettiin yhteisesti työryhmätyöskentelynä. Pohdintaan osallistui muun muassa kaupungin virkamiehiä, kuten aluetekniikan edustaja, aluearkkitehti, kiinteistöyhtiön edustaja sekä muutamia yritysten edustajia.

Suositus 2: Ohjelmatason tavoitteiden tulee näkyä alueellisissa turvallisuussuunnitelmissa tarkemmin määriteltynä paikallisia tarpeita vastaavina erillistavoitteina, toimenpiteinä ja tuloksina. Alueellisten turvallisuussuunnitelmien toimenpiteille tulisi esittää tarkemmat mittarit, aikataulut ja vastuutahot.

Työryhmien tavoitteet liittyvät konkreettisiin turvallisuustalkoot -ohjelman alaisiin hankkeisiin ja toimenpiteisiin. Työryhmien tavoitteiden asettelussa on enemmän puutteita kuin YT-elimien tai alueryhmien tasolla. Näppäri -työryhmässä tavoitteena on varhainen puuttuminen näpistyksiin. Tavoitteiden määrittelyyn ovat osallistuneet kauppiaiden, sovittelun, poliisin ja sosiaalitoimen edustajat.

¹⁹ Koivisto, Riitta toim. (2005). Turvallisuusfoorumi on turvallisuustalkoiden yhteydessä toteutettava seminaari, jossa Vantaalla rikoksen ehkäisyyn ja torjuntaan liittyvät toimijat pohtivat yhdessä rikollisuuteen liittyviä haasteita ja ratkaisuja.

²⁰ SWOT on englanninkielinen lyhenne (Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats), joka tarkoittaa vahvuuksia, heikkouksia, mahdollisuuksia ja uhkia.

Safety -työryhmässä ei työryhmälle ole asetettu omia tavoitteita, vaan on tyydytty analysoimaan eri hankkeiden tavoitteita ja seuraamaan hankkeiden tavoitteiden toteutusta sekä nostamaan esille alueen mahdollisia tarpeita. Safety -työryhmän tavoitteiden asettelu perustuu poliisin rikostilastoihin ja kyselyiden tuloksiin, joita analysoimalla ryhmä määritteli turvallisuuden lisääntymiseen tähtäävät tarvittavat toimenpiteet. Safety-ryhmä toteuttaa YKS-hanketta eli työryhmä on tavallaan hankkeen ohjausryhmä.

Turvallisuustalkoot -rikosentorjuntaohjelmaa toteuttavien **hankkeiden tavoitteet muotoillaan hankkeeseen liittyvän ongelman mukaisesti**. Hankkeita on toteutettu eri painopistealueilla, mutta väljän määrittelyn johdosta ei ole aivan selvää mikä hanke kuuluu mihinkin ohjelman painopistealueeseen.²¹

Keskusta-alueiden turvallisuutta koskevassa Korso-Koivukylä -hankkeessa tavoitteena on parantaa alueiden turvallisuutta sekä rauhoittaa keskusta-alueita. Kadulla tapahtuvia pahoinpitelyitä, vahingontekoja ja väkivaltarikoksia pyritään ehkäisemään ennalta. Hankkeessa tavoitteiden määrittely oli voimakkaasti henkilösidonainen. Hanketta suunnitellut lähipoliisi toimi pääasiallisesti tavoitteiden määrittelijänä ja hän sai tähän tukea alueen sidosryhmiltä. Turvallisuustalkoot -ohjelman tavoitteet näkyvät hankkeessa siten, että hankkeen valmisteluvaiheessa ohjelman projektipäällikkö informoi hanketta olemassa olevista päämääristä.

Riskiryhmässä olevien poikien ryhmä- ja tukihenkilötoiminta -hanke edustaa vanhemmuuden tukemisen painopistealuetta. Päämääränä on nuorille suunnatun toiminnan kehittäminen sekä nuorisorikollisuuden estäminen. Hankkeen tavoitteet määriteltiin yhdessä sosiaalitoimen, nuorisopalvelujen erityisnuorisotyön sekä Tikkurilan seurakunnan kanssa. Turvallisuustalkoot -ohjelman projektipäällikön osallistuminen hankkeen toteutusvaiheeseen on osaltaan vaikuttanut ohjelman tavoitteiden näkymiseen hankkeen toiminnassa.

Asuinympäristön turvallisuus -painopistealueella toteutetaan muun muassa YKS -hanketta, jonka tavoitteena on edistää yhden kotialueen rikosturvallisuutta ympäristöön, kommunikaatioon ja seurantaan suuntautuvien toimenpiteiden kautta.²² Tavoitteet koostuvat sekä varsinaisista tekoihin liittyvistä tavoitteista, kuten arkirikollisuuden, järjestyshäiriöiden sekä piilorikollisuuden pienenemisestä, että tunteisiin liittyvistä tavoitteista, kuten yleisestä ja paikkaan sidotusta turvallisuuden tunteen lisääntymisestä. Hankesuunnitelman laatinut taho on itse määritellyt tavoitteet.

Lasten ja nuorten elämänhallintaan liittyvän Näppäri -hankkeen tavoitteena on varhainen puuttuminen näpistyksiin ja näpistelyn uusiutumisen loppuminen. Selkeämpää tavoitetta tai tavoitteen yhteyttä laajempaan ohjelmakokonaisuuteen ei ole määritelty. Tavoitteet on jollain tasolla määritelty hankekohtaisessa työryhmässä, jossa projektipäällikkö, sovittelujohtaja, sosiaaliohjaaja, johtava sosiaalityöntekijä sekä kauppiaiden edustaja toimivat jäseninä.

Voidaan todeta, että ohjelmaa toteuttavien hankkeiden tavoitteiden asettelu on riittävän laajapohjaista ja se perustuu hankkeiden toteuttajien asiantuntemukseen ja paikallisten olosuhteiden tuntemukseen.

²¹ Arvioinnissa haastateltiin viiden hankkeen vastuuhenkilöt.

²² Kotialue on yhden kaupungin asuinalueella (esim. Hakunila) sijaitseva lähialue.

4.3.3 Ohjelman resursointi

Kyselyn vastauksissa **turvallisuustalkoot -ohjelman resursoinnin niukkuus** heijastuu selkeästi. Kaikista kysymyksistä resursointiin liittyvät väittämät ovat saaneet kielteisimmän vastaanoton. Ainoastaan 3% vastaajista kokee ohjelmalla olevan riittävät taloudelliset resurssit, kun taas 16 % mielestä ohjelman resurssit ovat riittämättömät. Resurssikysymyksen keskiarvo on 2,54, jolloin riittämättömät resurssit ovat vertailussa viimeisenä kaikista kyselyn väittämistä. Ainoastaan yksi prosentti vastaajista kokee turvallisuustalkoot -ohjelmalla olevan riittävät henkilöstöresurssit, kun taas täysin eri mieltä olevien vastaajien määrä on 11%.

Turvallisuustalkoot -ohjelman niukka taloudellinen ja henkilöstöresursointi on yksi suunnittelun ja organisoinnin suurimpia heikkouksia. Ohjelmalle olisi pitänyt jo suunnitteluvaiheessa kohdentaa riittävä resursointi. Tällä hetkellä tavoitteet ovat korkeat ja resurssit niiden saavuttamiseksi riittämättömät. Resursointia tulisi kehittää siten, että asetettuja tavoitteita voitaisiin paremmin saavuttaa.

Rahoituksen epävarmuuden ja resurssien puutteen johdosta toimintaa ei voida suunnitella riittävän hyvin. Hanketoiminnan jatkuvuuden puuttuessa koko turvallisuustalkoot -ohjelmatoiminnan pitkäjänteisyys kärsii. Hanketoimintaa kannattaisi terävöittää ja optimoida niin, että toimintaa toteutetaan suppeammalla toimialueella mutta laadukkaammin.

Resurssien puuttuessa hankkeiden puitteissa toimivia henkilöitä ei voida sitouttaa toimintaan riittävästi. Suurin osa toimijoista on ohjelmatoiminnassa mukana oman työnsä ohella, mikä heikentää mahdollisuuksia panostaa riittävästi ohjelmaan, vaikka tahtoa löytyisi.

Resursoinnin puute heijastuu myös siinä, että ohjelman ainoalla päätoimisella työntekijällä, projektipäälliköllä, ei ole ollut aikaa osallistua riittävästi ohjelman suunnitteluun. Ohjelman hallinnoinnissa, tiedottamisessa ja verkostojen ylläpitämisessä on ollut liikaa työtä.

Yksi kyselyn vastaajista kommentoi suunnittelun resursointipuutetta seuraavasti:

"Koska toiminta perustuu paljolti yhden hengen aktiiviseen toimintaan, jaksamiseen ja yhteydenpitoon muihin toimijoihin, joka vielä on aina palkattu määrääjäksi, on se suuri heikkous koko ohjelmaa ajatellen."

Tästä huolimatta ohjelman **projektipäällikkö Riitta Koivisto nousee arvioinnin perusteella ohjelman suunnittelun ja toteutuksen peruspilariksi**. Yksi kyselyn vastaajista toteaa:

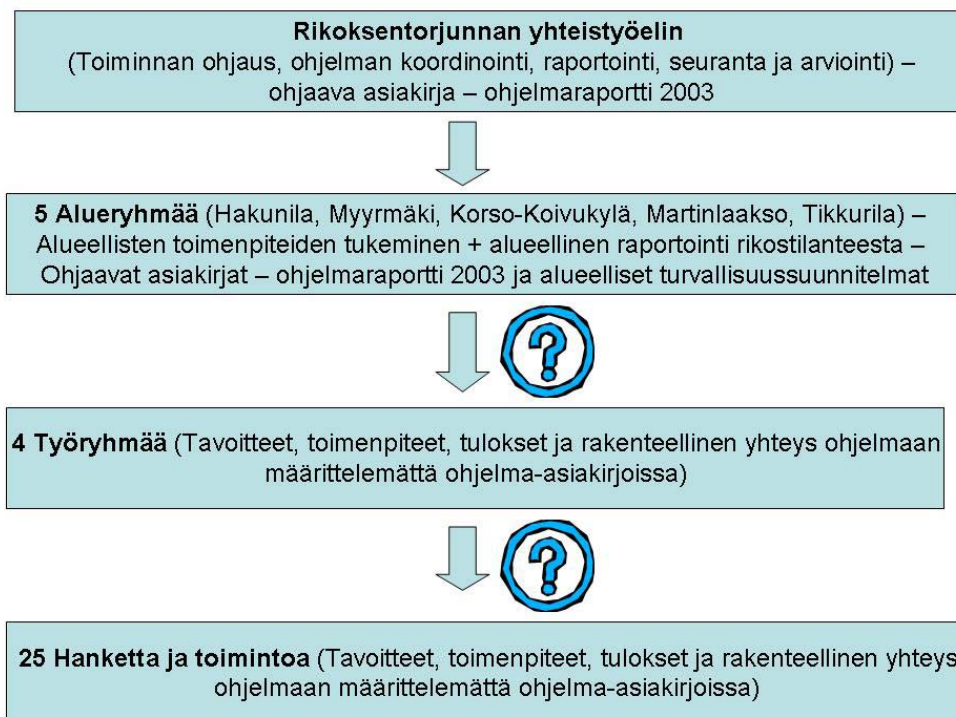
"Turvallisuustalkoot -organisaation vahvuus on siinä, että sillä on projektipäällikkö".

Ohjelman toimintalogiikan, tavoitteiden ja toimenpiteiden sisäistäneellä vetäjällä on ollut mahdollisuus saada muutoksia aikaan. Projektipäällikkö on pystynyt käytännössä viemään ohjelmaa eteenpäin ja seuraamaan sen toteutusta. Projektipäällikkö on jännevöittänyt koko ohjelman suunnittelua ja toimeenpanoa ja hän toimii joustavasti eri yhteistyötahojen kanssa. Projektipäällikkö koetaan osaavana ja verkostoitumiskykyisenä ja hänellä nähdään olevan kokonaisuuden hallintakykyä, joka on oleellista ohjelman suunnittelussa ja organisoinnissa.

4.4 Ohjelman toteutus ja tulokset

4.4.1 Toteutuksen rakenne

Turvallisuustalkoot -ohjelmaraportissa ohjelman toteuttamiseen on asetettu neljä keskeistä toimijatahoa: turvallisuustalkoot -ohjelman yhteistyöelin, viisi alueryhmää, työryhmät ja ohjelmaa toteuttavat hankkeet (kuva 6). Ohjelmaraportissa (2003) on määritelty vain rikosentorjunnan yhteistyöelimen tavoitteet ja niihin liittyvät YT-elimen toimenpiteet. Ohjelman toimeenpanevien tahojen, kuten työryhmien ja hankkeiden tavoitteita, toimenpiteitä, haluttuja tuloksia ja näiden rakenteellista kytkentää ohjelmaan ei ole määritelty.

Kuva 6 Toteutuksen rakenne

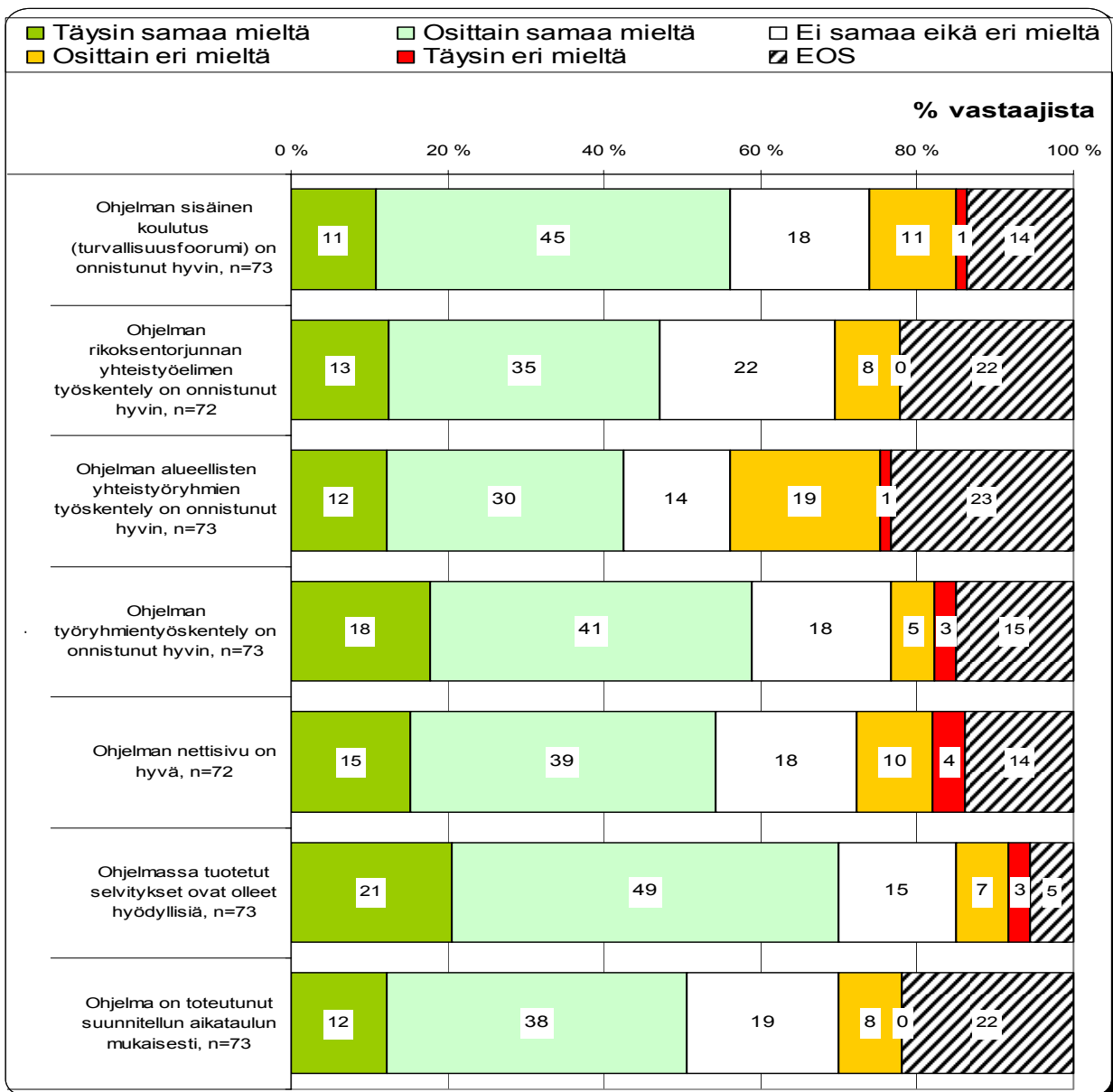
Ohjelmadokumentissa tulisi määritellä selkeästi sekä turvallisuustalkoot –ohjelman että ohjelman toimijoiden tavoitteet ja tehtävät, asettaa ja jakaa vastuut toimijoiden kesken sekä määritellä toiminnan prosessit.

Ohjelmakokonaisuuden määrittelyn selkeyttäminen ohjelmadokumentissa parantaa toteutettavien toimenpiteiden ja saavutettujen tulosten mieltämistä ja sijoittamista osana turvallisuustalkoot -ohjelmaa. Tämä puolestaan edistää toimijoiden sitoutumista ohjelmaan, asukkaiden kiinnostusta ohjelmaa kohtaan sekä ohjelman uskottavuutta asukkaiden silmissä. Lisäksi ohjelman toteutuksen seuranta ja arviointi ja niiden kautta ohjelman jatkuva kehittäminen saavat perustan, jota vasten ohjelman toteutusta voidaan peilata.

Suositus 3: Ohjelman eri tasojen ja toimielinten tavoitteet, tehtävät ja vastuut sekä työmenetelmät tulisi määritellä ja kuvata selkeästi ohjelmadokumentissa.

Kyselyn vastausten mukaan ohjelman toteutus kokonaisuudessaan koetaan hyvin onnistuneeksi. Vastausten perusteella ohjelmassa toteutetut selvitykset ovat onnistuneet hyvin. Noin 70% vastaajista pitää ohjelman puitteissa tehtyjä selvityksiä hyödyllisinä.

Heikoimpana toteutuksessa nähdään alueellisten yhteistyöryhmien työskentelyn onnistuminen (42 % vastaajista). Vastaajista 48 % pitää yhteistyöelimen työskentelyä onnistuneena, kun taas 59 % vastaajista pitää työryhmien työskentelyä onnistuneena. Epätietoisuus alueellisten yhteistyöryhmien ja yhteistyöelimen työskentelyn onnistumisesta ohjelman toteutuksessa on melko suuri, mikä saattaa johtua vastaajien tiedonpuutteesta ohjelman toteutuksen osalta. Myös epätietoisuus ohjelman aikataulusta on melko suuri.

Kuva 7 Ohjelman toteutus 1/2

4.4.2 Toimielinten tehtävät

Yhteistyöelimen tehtävänä pidetään arviointiaineiston perusteella keskitetyn keskustelun ylläpitämistä turvallisuustalkoot -ohjelman toiminnasta, keskitettyä strategista ohjausta ja koordinoitua, tiedonvaihtoa sekä ohjelman seurannan toteutusta.

Turvallisuustalkoot -ohjelman alkuvaiheessa YT-elin oli mukana suunnittelemassa ja organisoimassa ohjelmaa sekä käynnistämässä toimintaa muun muassa perustamalla alue- ja työryhmiä sekä hankkeita. Alkuvaiheessa YT-elin haki rahoitusta toiminnalle. Nykyisin varsinainen toiminta tapahtuu alueryhmissä ja hankkeissa. YT-elin ei kuitenkaan ole onnistunut viemään ohjelman tavoitteita kaupungin muiden strategioiden ja visioiden osaksi.

YT-elimien työskentelyn tärkeimmiksi tuloksiksi mielletään yleisen tietoisuuden lisääntyminen rikosentorjunnasta, projektipäällikön tuki alueryhmille ja hankkeille rahoitushakemusten laadinnassa aluetoimikuntiin ja rikosentorjuntaneuvostoon²³, hankkeiden ja hanketoimijoiden uskottavuuden parantaminen, projektipäällikön vakanssin pidentäminen sekä sosiaalityöntekijä poliisissa- ja Näppäri - hankkeiden jatkuminen.

YT-elimien toiminnan haasteina pidetään työskentelyä hallinnollisten ja organisatoristen rajojen yli. Kunnallisen toiminnan voimakas sektoroituminen vaikeuttaa asioiden kokonaisvaltaista käsittelyä. Näiltä osin turvallisuustalkoot -ohjelma on tuonut uutta ajattelua kunnallisten asioiden hoitoon. Kyse on ollut muun muassa yhteistyöstä kuntien hallintokuntien välillä sekä kunnan ja valtion välillä.

Turvallisuustalkoot -ohjelmatasolla on havaittavissa useita haasteellisia kokonaisuuksia, kuten resurssien jatkuvuuden varmentaminen, turvallisuuskeskustelun ulottaminen YT-elimien ulkopuolelle koko kaupungin hallintoon ja asukastasolle sekä YT-elimien toiminnan kytkeminen kaupungin tason strategioihin ja toimintaan. Tähän tarvittaisiin YT-elimien vahvempaa otetta.

Turvallisuus- ja rikosentorjuntakeskustelu tulisi saada siirtymään ohjelmatoimijoiden keskustelusta kaupungin hallintokuntien väliseksi keskusteluksi ja kansalaiskeskusteluksi. Turvallisuustalkoot -ohjelman kautta tulisi luoda kaupunkiin turvallisuuskulttuuri yhteistyössä poliisin, pelastuslaitoksen ja muiden keskeisten toimijoiden kanssa. Ihmisten asenteet vaikuttavat turvallisuuskulttuurin luomiseen. YT-elimien tulisi paremmin pystyä vaikuttamaan tähän.

Turvallisuustalkoot -rikosentorjuntaohjelman sisällöstä olisi tärkeää käydä arvokeskustelu. Arvokeskusteluprosessiin olisi tarkoituksenmukaista osallistaa mahdollisimman monipuolinen ja laaja joukko kaupunkilaisia ja muita keskeisiä sidosryhmiä. Keskustelu edistäisi ohjelman tavoitteiden terävöittämistä. Keskustelun olennaisena sisältönä voisi olla raskaan turvallisuuden, niin sanotun security:n ja yhteisöllisyyden, niin sanotun safety:n väliset erot ja näiden vaikutukset ohjelman tavoitteisiin ja toimenpiteisiin toiminnan eri tasoilla.

YT-elimien puutteellinen aktiivisuus turvallisuustalkoot -ohjelman tavoitteiden kytkemisessä kaupungin strategiaan näkyy ohjelman tavoitteiden irrallisuudessa suhteessa kaupungin ja toimialojen strategioihin. Ohjelman painopistealueita ei ole nostettu riittävästi esille kaupungin strategioissa. Turvallisuustalkoot -ohjelman painopistealueissa eivät riittävällä tarkkuudella heijastu kaupungin strategioissa esitetyt, ohjelmaan liittyvät tavoitteet. Näin ollen YT-elimelle tulisi antaa enemmän vaikutusvaltaa suhteessa kaupungin hallintokunnissa tapahtuvaan päätöksentekoon.

²³ Esimerkkinä Martinlaakson/Kanniston nuorisoihtojen tuki Martinlaakson aluetoimikunnalta, Vantaan nuorisotoimelta, poliisilta, seurakunnalta sekä oman alueensa omakotiyhdistykseltä.

Suositus 4: YT-elimien tulisi työskennellä voimakkaammin toiminnan ja resurssien jatkuvuuden ja vakinaistamisen turvaamiseksi. Sen tulisi vahvistaa yhteyksiä kaupungin päätöksentekijöihin, hallintoon ja strategioihin. YT-elimien tulisi aktiivisesti toimia turvallisuuden ja rikoksantorjunnan lisäämiseksi soveltuvien osien kaupungin strategioihin läpäisyperiaatteella.

YT-elimien vaikuttamisedellytykset ovat viime aikoina heikentyneet, sillä joidenkin ohjelman kannalta tärkeiden sidosryhmien, kuten sivistystoimen, pelastustoimen ja seurakunnan, edustus YT-elimessä on jäänyt pois.

Turvallisuustalkoot -ohjelman verkostoituminen siten, että YT-elimien otettaisiin yritysmailman ja kansalaisjärjestöjen edustajia, voisi parantaa ohjelman vaikuttavuutta. Tämä edellyttäisi ohjelmatyöskentelyn kehittämistä siten, että yritystoimijoille olisi mahdollista tarjota taloudellista tai muuta hyötyä osallistumisesta ja kansalaisjärjestöille todellista vaikuttamismahdollisuutta YT-elimien työskentelyn kautta.

Suositus 5: YT-elimien jäsenistöä tulisi laajentaa yritysten ja kansalaisyhteiskunnan edustajilla. Kaupungin tulisi määrätä YT-elimistä pois jääneiden tilalle uudet edustajat.

Arviointihaastatteluihin osallistuneet alueryhmien edustajat määrittivät **alueryhmien tehtäviksi** turvallisuustalkoot -ohjelman toteutuksen alueella sekä yhteydenpidon ja tiedonvaihdon YT-elimien ja hankkeisiin. Alueryhmien tulisi pystyä sitouttamaan alueella toimivat tahot, mukaan lukien aluetoimikunta, turvallisuustalkoot -ohjelman toimintaan.

Aluejohtajat toimivat alueryhmien vetäjinä ja samalla alueryhmien esittelijöinä aluetoimikunnissa. Aluejohtajan toimenkuvasta turvallisuustalkoot -ohjelmassa ei löydy merkintää ohjelmaraportissa eikä YT-elin pysty valtuuttamaan alueryhmiä tiedottamaan toiminnastaan toimikunnissa. Aluetoimikunnissa ei anneta riittävästi aikaa alueryhmän edustajalle turvallisuusasioita koskevaan keskusteluun ja niiden käsittelyyn. Aluejohtaja on koko ohjelman toteutuksen kannalta keskeisessä asemassa.

Aluetoimikunnilla on tämän lisäksi päätäntävaltaa suhteessa hankkeiden rahoitukseen. Turvallisuustalkoot -ohjelmalla ei ole rakenteellista kytkentää poliittisiin aluetoimikuntiin, vaikka aluetoimikunnilla on keskeinen rooli alueellisten ongelmien ratkaisijana.

Vantaan kaupungin viisi aluetta ovat monen suomalaisen pienen kaupungin kokoisia, noin 11 000 asukkaan alueita. Alueiden suuri asukasmäärä vaikuttaa alueryhmien toiminnan paikallisuuteen. Paikallisuutta on haasteellista pitää yllä näin suurella alueella ja tällöin suuralueiden sisällä toimivien lähialueiden tärkeys toiminta-alueina kasvaa. Toiminta jalkautuu lähialueilla yhä paikallisemmaksi ja aluejohtajan mahdollisuudet tukea ja seurata toimintaa heikkenevät.

Suositus 6: Aluejohtajien asemaa ja roolia turvallisuustalkoot -ohjelmassa tulisi vahvistaa ja selkeyttää. Aluejohtajien tehtävät tulisi kuvata ohjelmadokumentissa ja heidän työopimuksissaan. Aluejohtajien tueksi tulisi nimetä aluekoordinaattorit, jotka edustavat paikallistuntemusta.

Alueryhmien toiminta koetaan osin hyväksi, osin heikoksi. Työskentelyn onnistumiseen vaikuttaa keskeisesti ryhmän aktiivisuuden taso, joka vaihtelee kyselyn perusteella voimakkaasti alueiden välillä. Hakunilan ja Tikkurilan alueryhmien toiminta miellettiin aktiiviseksi, kun puolestaan Myyrmäen toiminnan nähtiin olevan heikompaa.²⁴ Mitä aktiivisempaa alueryhmän toiminta on, sitä onnistuneemmaksi se mielletään.

Alueryhmien toiminnan puutteina koettiin kyselyn perusteella olevan toiminnan alhainen aktiivisuus ja toimijoiden vaihtuvuus. Toimijoiden vaihtuessa tiedonsiirto aikaisemmasta toiminnasta, päätöksistä ja sopimuksista sekä toimintatavoista ei ole kovin onnistunutta. Turvallisuustalkoot -ohjelman tulisi pyrkiä vakiinnuttamaan alueellista toimintaa ja ratkaisemaan toiminnan jatkuvuuteen liittyviä ongelmia.

Alueryhmien reaktiokykyä tulisi tehostaa. Tällä hetkellä alueryhmät eivät ole pystyneet muuttamaan painopistealueiden mukaista hanketoteutusta riittävästi ja riittävän nopeasti toimintaympäristössä tapahtuvien muutoksien ja rikostilastoissa ilmenevien alueellisten ongelmien mukaisesti.²⁵

Puutteellisen tiedonsiirron johdosta toiminnan tehokkuus ja resurssien tehokas käyttö kärsivät kun niin sanotusti keksitään pyörää uudelleen. Alueryhmien uusilla jäsenillä on haasteellinen tehtävä hahmottaa riittävän nopeasti alueen rikollisuutta koskevat oleellimmat asiakokonaisuudet. Samoin turvallisuustalkoot -ohjelmatoiminta ja ohjelman toteutuslogiikka sekä ohjelmatoimijat ja näiden roolit ja vastualueet voivat jäädä hieman epäselviksi. Asiantuntemuksen ja tiedonsiirron varmistamiseksi alueella tulisi harkita tehokkaampaa toiminnan dokumentointia ja toimintamallien ja hyvien käytäntöjen siirtoa.

Aluetasolla koetaan esiintyvän toimijoiden välistä päällekkäisyyttä. Tämän välttämiseksi olisi tarkoituksenmukaista selvittää missä päällekkäisyyksiä on ja tehostaa toimintaa poistamalla päällekkäisyyksiä.

Arviointiseminaarissa esitettiin suositus, jonka mukaisesti alueryhmien tulisi laatia turvallisuustalkoisiin liittyvä tietopaketti, jota hyödyntäen uusi tulokas perehtyisi järjestelmällisemmin, nopeammin ja tehokkaammin ohjelman toimintaan. Pakettiin voisi kuulua mm. perustietoa turvallisuustalkoot ohjelman tavoitteista, toimenpiteistä, halutuista tuloksista ja ohjelman rakenteista sekä perustietoa alueilla olevasta rikollisuudesta. Perehdyttämiseen tulisi olla alueella nimetty vastuuhenkilö. Tietopakettia voisi kokeilla lyhyellä koulutuskierröksellä. Koulutuskierrös voisi kohdistua pääasiallisiin toimijoihin, kuten YT-elimeen, alueryhmiin ja toimivimpiin hankkeisiin.

Suositus 7: Alueellisen tiedon ja asiantuntemuksen säilyminen tulisi varmistaa riittäväällä dokumentoinnilla. Tiedon siirtyminen tulisi varmistaa toimijoiden vaihtuessa esimerkiksi laatimalla turvallisuustalkoiden perehdyttämispaketti.

Suositus 8: Alueryhmien vaikuttavuuden parantamiseksi ryhmät voisi kytkeä poliittiseen päätöksentekoon aluetoimikuntien kautta. Alueryhmät toimisivat aluetoimikuntien turvallisuusjaostoina. Asukkaiden osallistumismahdollisuudet turvallisuusjaostojen työhön tulisi selvittää.

²⁴ Hakunilan toiminnassa nostettiin esille muun muassa taloyhtiöiden ja ostoskeskusten edustajien osallistuminen ohjelman toimintaan.

²⁵ Samalla myös YT-elimen tulisi paremmin tukea alueryhmiä terävöittämällä ohjelmataason strategisia painotuksiaan tilastotiedon valossa. Nämä linjaukset tulisi sitten konkretisoida turvallisuussuunnitelmien painotusalueissa.

Turvallisuustalkoot -ohjelman työryhmien tavoitteet ja tehtävät osana ohjelmakokonaisuutta ovat heikosti määriteltyjä ja jäsentymättömiä. Työryhmät ovat käytännössä sulautuneet olemassa oleviin hankkeisiin. Työryhmien omat edustajat eivät välttämättä näe työryhmien ja hankkeiden välillä olevan eroja.²⁶

Ohjelman alkuperäisenä ajatuksena vuoden 2000 ohjelmaraportin mukaan oli, että aluejohtajat perustaisivat alueillaan erilaisia työryhmiä. Vuosien mittaan työryhmät ovat kuitenkin kytkeytyneet ohjelmaa toteuttaviin hankkeisiin. Joidenkin työryhmien, kuten Tiedonkeruu- ja Selvä-työryhmien jäsenmäärät ovat jääneet pieniksi ja toiminta on ollut laimeaa mahdollisesti työryhmän toiminnan hyödyn ja työryhmän ohjelmatoimintaan tuottaman lisäarvon puutteesta johtuen.

Tiedonkeruu-ryhmän vähäinen, kolme vuotta sitten kokonaan lopahtanut toiminta, johtuu osittain ryhmän suunnitteleman kyselyn toteuttamisen epäonnistumisesta rahoituksen puutteen vuoksi, tiedonkeruumenetelmien puutteellisen asiantuntemuksen vuoksi sekä toiminnan puutteellisen dokumentoinnin takia.

Suositus 9: Turvallisuustalkoot -ohjelman työryhmät voitaisiin muuttaa niin että niistä muodostuisi hankkeiden ohjausryhmiä. Ne nykyiset työryhmät, joiden puitteissa ei toteuteta hankkeita, voitaisiin lakkauttaa.

Hankkeiden tehtävänä on toteuttaa turvallisuustalkoot -rikoksantorjuntaohjelmaa ruohonjuuritasolla. Tällä hetkellä hankkeet toimivat erittäin itsenäisesti ja erillään muusta ohjelmatoiminnasta, mikä johtuu ohjelman ohjausvaikutuksen heikkoudesta hankkeiden suuntaan.

Turvallisuustalkoot -ohjelman tavoitteiden saavuttamiseksi ja haluttujen vaikutusten aikaansaamiseksi ohjelman ohjausvaikutuksen tehostamista tulisi kehittää prosessien selkeyttämisellä ja vastuutuksen täsmentämisellä. Hankkeiden tulisi toteuttaa turvallisuustalkoot -ohjelman tavoitteita ja painopistealueita ja raportoida toiminnastaan alueryhmille. Alueryhmien tulisi tukea hankkeita strategisella ohjauksella, seurannalla ja rahoituksella.

Hankkeissa toimivat henkilöt eivät välttämättä aina miellä hankettaan osaksi Vantaan rikoksantorjuntaohjelmaa eivätkä tunne riittävän hyvin ohjelman strategisia tavoitteita ja toimijoiden rooli- ja vastuunjakoa.

Hankkeiden välisessä tiedonvaihdossa esiintyy puutteita. Tämä heikentää hanketoimijoiden mahdollisuuksia oppia toisiltaan ja hyödyntää aikaisempia kokemuksia toiminnan kehittämisen perustaksi. Hankkeiden tulisi panostaa enemmän toimintamallien kehittämiseen tulosten levittämiseksi ja siirtämiseksi alueen sisällä ja muille alueille. Tiedon levittäminen ja siirto voitaisiin toteuttaa alueryhmien ja YT-elimien kautta ilman turhia päällekkäisyyksiä synergiaedut optimoiden.

Suositus 10: Hankkeissa tuotettuja toimintamalleja tulisi kartoittaa ja kuvata tarkemmin. Syntyneiden hyvien käytäntöjen edelleen siirtäminen alueryhmien ja YT-elimien kautta edistäisi toiminnan tuloksellisuutta.

²⁶ Kyselyssä suhtaudutaan myönteisemmin työryhmien kuin muiden toimijatahojen toimintaan. Tämä selittyy sillä, että työryhmät mielletään käytännössä hankkeiksi, esimerkiksi Näppäri- ja YKS -hankkeet.

Ohjelman puitteissa toteutetut hankkeet ovat osittain ajallisesti liian lyhyitä. Tämän johdosta toimenpiteiden kautta syntyneet mahdolliset tulokset eivät ehdi juurtua toimintaympäristöön ja hanketoiminnasta syntyvät toiminnalliset pitkän tähtäimen parannukset jäävät saavuttamatta. Pitkäkestoisemmilla hankkeilla annettaisiin potentiaalisille vastaanottaville organisaatioille aikaa muuttaa toimintaansa hankkeen tulosten mukaisesti. Keskeiset toimijat, kuten kauppojen edustajat, saataisiin paremmin mukaan, jos hankkeilla olisi riittävästi aikaa verkostoitua ja tiedottaa toiminnastaan. Koko turvallisuustalkoot -ohjelman vaikuttavuus kärsii lyhyistä hankkeista.

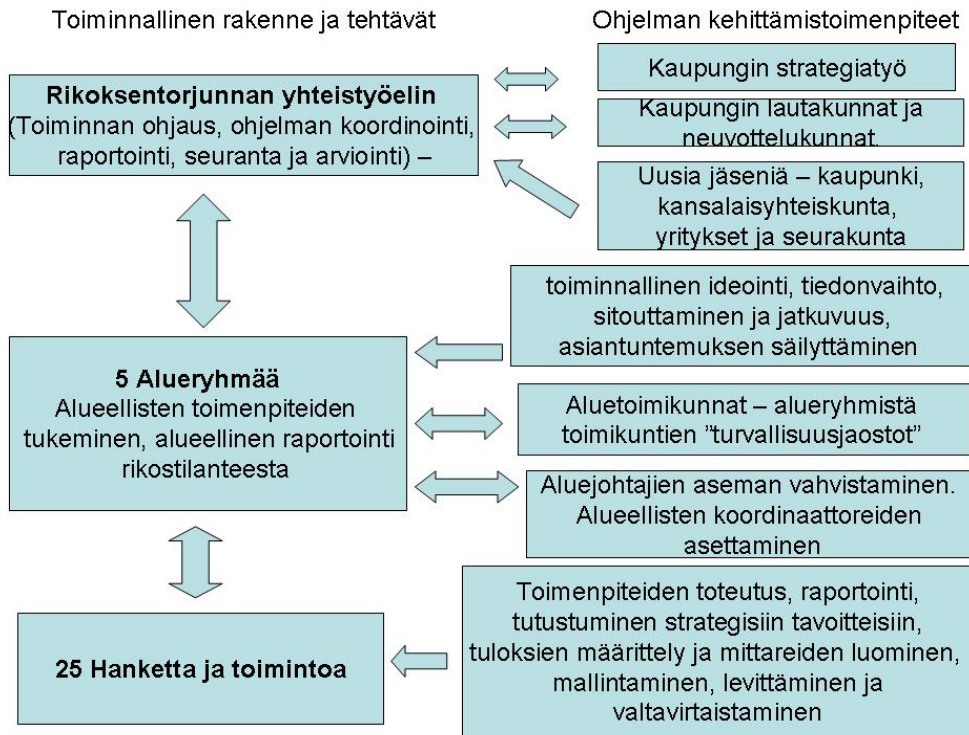
Esimerkiksi Tikkuraitti -hankkeen aikana poliisi partioi Tikkuraitilla normaalia enemmän, mutta toiminnan vaikutukset olivat kuitenkin hetkellisiä. Kun poliisipartio saapui paikalle, ongelmia aiheuttavat henkilöt siirtyivät muualle palaten jälleen myöhemmin paikalle. Turvallisuustalkoot -ohjelman vaikutuksena voidaan kuitenkin nähdä se, että Tikkuraitti -hankkeen päätyttyä poliisit tottuivat kierroksellaan ajamaan Tikkuraitin kautta tarkistaakseen tilanteen.

Turvallisuustalkoot -ohjelmaa toteuttavia hankkeita toteutetaan alueellisesti epätasapainoisesti. Joillakin alueilla, kuten Hakunilassa ja Tikkurilassa hankkeita toteutetaan, kun taas toisilla alueilla ei juuri ole ohjelmaan liittyvää hanketoimintaa. Toiminnan kohdentuminen tietyille alueille ei sinänsä ole ongelma, kunhan hankkeita pidemmällä aikavälillä toteutetaan kaikilla alueilla. Tämä vaatii kaikilta alueryhmiltä aktiivisuutta. Tarvetta ohjelmaan liittyvään hanketoimintaan on mielletty muun muassa Koivukylässä, jossa ostoskeskuksen rauhattomuus on muodostunut ongelmaksi. Hanketoiminnan liiallinen painotus vapaaehtoistoimintaan on uhka pidemmän aikavälin sitouttamiselle toimintaan.

Suositus 11: YT-elimen ja alueryhmien tulisi edistää rikosentorjuntaohjelman hankkeiden alueellisesti tasapuolisempaa toteuttamista.

Turvallisuustalkoot -ohjelmatoteutuksen yhdeksi vahvuudeksi koetaan toteutettujen hankkeiden konkreettisuus ja realistisuus sekä riittävän suppea toteutus. Riittävän konkreettisten ja pienten hankkeiden kautta koetaan saavutettavan parhain vaikuttavuus. Monien arviointihaastatteluihin osallistuneiden mielestä hanketoiminnan kautta toteutetut fyysisen ympäristön muutokset, kuten istutukset, valaistukset ja maisemasuunnittelu eivät ole olleet riittäviä. Haastateltavien mielestä fyysisen ympäristön muutoksen merkitys asuinympäristön turvallisuuteen on suuri.

Turvallisuustalkoot -rikosentorjuntaohjelman rakenteessa sekä toimielinten rooli- ja tehtäväjaossa esiintyy arviointiaineistojen analyysin perusteella kehittämistarpeita. Ohjelman rakenne ja toimielinten rooli- ja tehtäväjako tarvitsevat selkeyttämistä ja uudelleen määrittelyä. Kuvassa 8 on arvioijan ehdotus turvallisuustalkoot -ohjelman rakenteen sekä toimielinten rooli- ja tehtäväjaon selkeyttämiseksi. Rikosentorjunnan yhteistyöelimen tehtävänä ehdotuksessa on ohjelmatoiminnan ohjaus, koko ohjelman ko-ordinointi, raportointi, seuranta ja arviointi. Viisi alueryhmää toimii alueellisten toimenpiteiden tukijana ja raportoi alueellisesta rikostilanteesta. Hankkeet ja muut toimenpiteet toteutetaan alueilla. Kuvan oikeassa laidassa on esitetty kehittämistoimenpide-ehdotuksia kullekin toimielimelle.

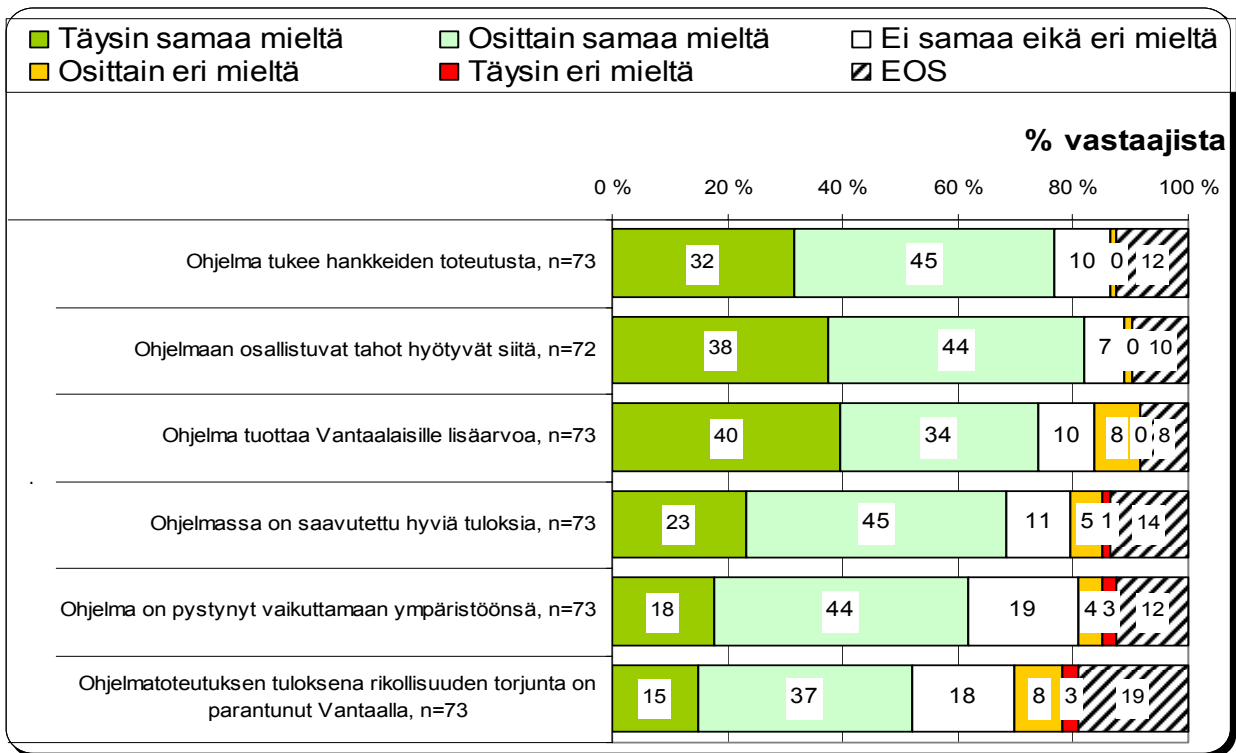

Kuva 8 Arvioijan ehdotus turvallisuustalkoot – ohjelman rakenteen sekä toimielinten rooli- ja tehtäväjaon selkeyttämiseksi

4.4.3 Kaupunkitason tuloksia

Arviointikyselyssä lähestyttiin turvallisuustalkoot -ohjelman tuloksellisuutta ohjelmatoimijoiden saaman hyödyn, ohjelman vantaalaisille tuottaman lisäarvon sekä rikollisuuden torjunnan parantumisen kautta.

Kyselyn mukaan turvallisuustalkoot -ohjelman vaikuttavuus on parhain ohjelmatoiminnassa mukana olevien tahojen keskuudessa sekä lisäarvon tuottamisessa vantaalaisille (kuva 9). Toisaalta kahdeksan prosenttia vastaajista kokee, ettei ohjelma ole tuottanut tai on tuottanut hyvin vähän lisäarvoa kaupunkilaisille. Lisäksi ohjelman koetaan tukevan melko hyvin ohjelman puitteissa toimivien hankkeiden toteutusta. Ohjelmatyön tuloksellisuudessa nähdään jonkin verran heikkouksia. Puolet vastaajista kokee rikollisuuden torjunnan parantuneen tai osittain parantuneen ohjelmatoimituksen myötä. Hieman yli 60 % vastaajista kokee ohjelman pystyneen vaikuttamaan ympäristöönsä. Noin viidennes vastaajista ei osannut vastata rikollisuuden torjunnan paranemiseen, mikä saattaa johtua riittämättömästä tiedonsaannista tai tiedon omaksumisesta.

Kuva 9 Ohjelman tehokkuus, vaikuttavuus, kestävyys, arviointi ja seuranta

Arviointiaineistosta nousee esille turvallisuustalkoot -ohjelman toteutuksen kautta saavutettuja tuloksia. Näitä ovat muun muassa **ohjelmatoimijoiden verkostoitumisen sekä moniammatillisen, sektorirajoja ylittävän työskentelyn lisääntyminen**. Nämä **innovatiiviset ja uudet työskentelytavat** ovat edesauttaneet rikosentorjuntaan liittyvien asioiden kokonaisvaltaista käsittelyä sekä ratkaisujen jalkauttamista samanaikaisesti eri sektoreilla ja tasoilla.

Ohjelman kautta luodut henkilösuhteet ovat vaikuttaneet myönteisesti asioiden epäviralliseen ja suoraan käsittelyyn. Verkostoitumista on tapahtunut varsinkin viranomaisten ja alueellisten toimijoiden kesken. Ohjelmatoiminnan tuloksena poliisin ja viranomaisten välinen yhteistyö on kehittynyt. Verkostoitumisen tuloksena syntyneestä yhteistyöstä mainittakoon sosiaali- ja terveystoimen, nuorisotoimen, poliisin, järjestöjen, kauppiasyhdistysten ja VAV:n yhteistoiminta ohjelmatoteutuksen puitteissa. Hanketoiminnan loputtua yhteydenpito toimijoiden välillä jatkuu ja toiminta tapahtuu luotua verkostoa hyödyntäen.

Verkostoitumisen tuloksena **turvallisuustalkoot -ohjelman reaktiokyky** alueilla oleviin ongelmiin on parantunut.²⁷ Monipuolisten rahoitus- ja osallistujatahojen johdosta ongelmat havaitaan aikaisemmin, jo ennen kuin ne synnyttävät kielteisiä vaikutuksia. Toimijajoukon monipuolisuus edistää **ohjelmatoteutuksen kokonaisvaltaisuutta**. Kun eri tahot investoivat taloudellisia resursseja ohjelmatoimintaan, näiden omistajuus ohjelmassa lisääntyy. Tällöin tahot tuntevat enemmän vastuuta ohjelmasta ja edellyttävät, että käytetyillä varoilla saadaan tuloksia.

Ohjelman **epäbyrokraattisuus** mahdollistaa suorien yhteydenottojen tekemisen kentältä joustavasti viranomaisiin päin. Kaupungin johdon sitoutuneisuus toteutukseen onkin tuonut ohjelmalle lisäarvoa, vaikka haastatteluissa kävi ilmi, ettei turvallisuustalkoot -ohjelmalla ole kaupungin päättäjien suuntaan riittävän vahvaa yhteyttä. Yhteyden heikkoudesta johtuen turvallisuustalkoot ohjelmalla ei ole riittäviä

²⁷ Yhtenä esimerkkinä mainittiin muun muassa Hakunilassa perustettu maahanmuuttajien neuvottelukunta, joka perustettiin Hakunilan alueryhmän johtajan aktiivisen toiminnan myötävaikutuksesta.

vaikutusmahdollisuuksia. Turvallisuusasiain neuvottelukunnan perustamisella, jossa olisi myös poliittisia päättäjiä mukana, saataisiin aikaan vahvempi toimija ohjelman toteutukseen.

Ohjelmatoiminnassa mukana olevat vapaaehtoistoimijat lisäävät **ohjelman kytkentää alueella asuviin asukkaisiin**. Tämä tuo toimintaan tarvittavaa innostavaa ja aktiivista työtettä.

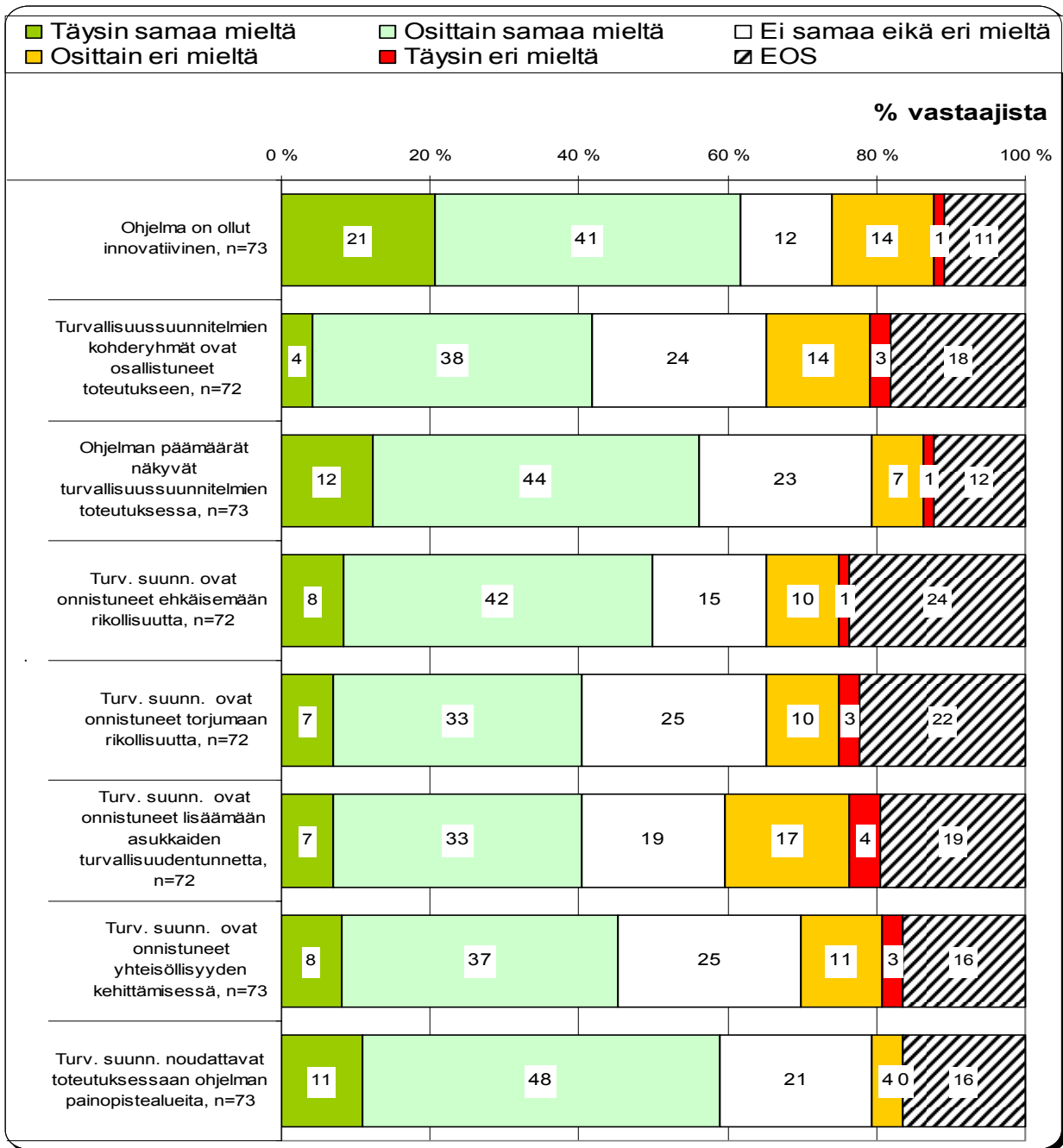
4.4.4 Aluetason tuloksia

Alueellisten turvallisuussuunnitelmien toteutus on keskeinen osa koko turvallisuustalkoot -ohjelman toteutusta. Ohjelmassa on määritelty viisi painopistealuetta, joilla alueellisten turvallisuussuunnitelmien toimenpiteitä tulisi toteuttaa. Nämä ovat keskusta-alueiden turvallisuus, asuin ympäristön turvallisuus, lasten ja nuorten elämänhallinta, vanhemmuuden tukeminen ja tiedon jakaminen.

Kyselyn vastauksissa nousee selkeästi esille **ohjelman innovatiivisuus ja turvallisuussuunnitelmien kyky noudattaa toteutuksessaan ohjelman painopistealueita** (kuva 10). Yli 60 % vastaajista pitää ohjelmaa täysin tai osittain innovatiivisena.²⁸ Vastaajista 59 % on täysin tai osittain sitä mieltä, että turvallisuussuunnitelmat ovat toteutuksessaan noudattaneet ohjelman painopistealueita. Kukaan vastaajista ei ole täysin eri mieltä väitteen kanssa.

Turvallisuussuunnitelmien toteutuksen haasteena on **kohderyhmien osallistaminen ohjelman toteutukseen**. Turvallisuussuunnitelmien kykyä osallistaa kohderyhmiä ja lisätä asukkaiden turvallisuudentunnetta tulisi parantaa. Kyselyvastausten mukaan 42 % on täysin tai osittain samaa mieltä kohderyhmien osallistamisen onnistumisesta, kun taas 17 % on osittain tai täysin eri mieltä kohderyhmän osallistamisen onnistumisesta turvallisuussuunnitelmissa.

²⁸ Tähän liittyy muun muassa moni-ammattillisuus ja sektoreiden välinen yhteistyö.

Kuva 10 Ohjelman toteutus

Haasteet turvallisuussuunnitelmien kyvyssä osallistaa kohderyhmiä johtuvat osin turvallisuustalkoot -ohjelman viranomaispainotteisesta toteutuksesta. Ulkopuolisten yhteistyökumppaneiden ja sidosryhmien, kuten yrittäjien ja kauppiaiden mukaan saaminen on kaupungin viranomaisille haastava tehtävä. Ohjelmassa ei ole kyetty riittävästi hyödyntämään nuorten rikollisten tai päihteiden käyttäjien asiantuntemusta rikollisuusongelman määrittelyssä sekä ratkaisuehdotusten löytämisessä. Kyselyn vastaajien suhteellisen kriittiset näkemykset saattavat johtua siitä, että ohjelmassa ei ole mielletty kyseisten ryhmien osallistamista osana ratkaisua eikä ainoastaan osana rikollisuusongelmaa.

Turvallisuussuunnitelmien kykyyn ehkäistä ja torjua rikollisuutta useat kyselyyn vastanneet eivät osanneet ottaa kantaa, mikä selittynee sillä, että turvallisuussuunnitelmista ja niiden toimenpiteistä ei ole riittävästi tietoa.

Rikollisuuden ennaltaehkäisyn parantumiseen liittyy keskeisesti varhainen puuttuminen rikollisuusongelmiin. Rikollisuuteen ja muihin turvallisuuteen vaikuttaviin ongelmiin puuttumisessa koetaan olevan kehittämisen varaa. Nykyinen ohjelmatoiminta koetaan akuuttiin ongelmaan kohdentuvaksi akuutiksi toiminnaksi. Yhtenä syynä liian hitaaseen ongelmiin puuttumiseen nähdään rohkeuden puute.

Turvallisuustalkoot -rikoksantorjuntaohjelmalla on saavutettu **positiivisia tuloksia**. Esimerkiksi ostoskeskuksen ympäristö on rauhoittunut jonkin verran vartioinnilla ja kiinteistöyhtiöiden aktiivisuudella. Rasismiin on vaikutettu yhteisten foorumien, kuten kansainvälinen kasvatusfoorumi, kautta. Perheväkivallan ehkäisyssä on saatu aikaan laadullista kehitystä ja parempia tuloksia. Perheväkivallan ehkäisyssä poliisin kanssa on luotu uusia rakenteita ja yhteistyöpelisääntöjä on selkeytetty.

Turvallisuustalkoot -ohjelman **hankkeilla saavutetuista hyvistä tuloksista** nousivat erityisesti esille Myyrmäen alueellinen toiminta kouluissa, kuten laillisuuskasvatus ja väkivallan ehkäisy kouluissa; moniammatillinen perheväkivallan ehkäisyprojekti, joka on lastensuojelun menetelmien ja osaamisen kehittämistä, turvallisuudentunteen kartoitus Myyrmäessä, jonka tuloksena saatiin alikulkutunnelin valaistus; Koivukylän keskustan tehotarkastus; rasismien ja etnisen syrjinnän työryhmän toiminta; kauppakeskuksen nuorisojengin haltuunotto; asemanseudun rauhoittaminen; koulujen päätöspäivien konsertit; vanhemmuuden tukeminen Tikkurilassa sekä Hakunilassa toteutettu pysäköintialueiden valaistus ja puomitus.

Maahanmuuttajien määrä Vantaalla kasvaa koko ajan. Maahanmuuttajien aseman ja olojen parantamiseen tulisi rikollisuuden ehkäisytyössä kiinnittää jo nyt enemmän huomiota. Syksyn 2005 Ranskan tapahtumat kuvaavat, miten maahanmuuttajien saattaa käydä, jos he syrjäytyvät valtaväestöstä. Maahanmuuttajat on saatava entistä paremmin integroitua päätöksentekoon ja Turvallisuustalkoot -ohjelmaan mukaan.

Suositus 12: Tulevien turvallisuusriskien minimoimisen kannalta olisi entistä tärkeämpää suunnata enemmän toimintaa maahanmuuttajayhteisöihin osallistamalla maahanmuuttajia ohjelmatyöhön. Ennaltaehkäisevät toimenpiteet tulisi räätälöidä tämän riskiryhmän tilanne ja tarpeet huomioiden.

Turvallisuustalkoot -ohjelmalla rikoksantorjunnassa saavutettujen tulosten arviointi osoittautui haasteelliseksi. Poliisin rikostilastojen mukaan esimerkiksi autovarkaudet ja ilkivalta ovat ohjelmajakson aikana vähentyneet. Ei kuitenkaan voida osoittaa yksiselitteistä kytkeä tämän kehityksen ja ohjelmatoimenpiteiden toteutuksen välillä. Kausaalisuuteen vaikuttavat monet muut asiat, kuten työllisyyden kehittyminen kaupungissa, sosiaali- ja terveysongelmien määrälliset muutokset sekä muut alueella toteutettavat kehittämistoimenpiteet, kuten Urban II yhteisöohjelma. Turvallisuustalkoot -ohjelman hankkeet ovat olleet melko pieniä ja vaikka joissakin hankkeissa on saavutettu erinomaisia tuloksia, ei voida yhtenäisesti ja yksiselitteisesti sanoa ohjelman vaikuttavuuden olevan erinomaista.²⁹

²⁹ Haastatteluissa nousi esille yksittäisenä esimerkkinä Korso-Koivukylä -projekti, jossa viikonloppuöiksi järjestettiin alueelle kiertelevä poliisipartio. Häiriötilanteet vähenivät huomattavasti. Tietoisuus projektista levisi puskaradion kautta. Ihmisten tietoisuuden lisääminen voisi jatkossakin tuottaa vaikuttavuutta. Korso-Koivukylä -projektin aikana poliisin kirjaamat vahingonteot vähenivät 25 %, pahoinpitelyt 45 % ja lievät pahoinpitelyt neljänneksellä. Myös Näppäri -hankkeen toimintamalli on tehostanut näpistyksiin puuttumista. Hankkeen kautta on luotu selkeä rakenne näpistysten käsittelylle.

Hankkeita pitäisi todennäköisesti olla huomattavasti enemmän, jotta ohjelman vaikutus hankkeiden kautta turvallisuuteen ja rikoksentorjuntaan olisi todennettavissa.

Rikoksentorjunnan konkreettisena tuloksena mainittiin **rikoksentorjunnan analyysiohjelman** käyttöönotto poliisissa. Turvallisuustalkoot -ohjelman kautta poliisille luotiin paineita kehittää ja ottaa analyysiohjelma nopeammin käyttöön. Ohjelman puitteissa tulkitaan turvallisuus- ja rikostilastoja aktiivisemmin kuin aikaisemmin. Kansainvälisillä rikostilastovertailuilla voidaan todeta, että rikollisuutta on Suomessa ja Vantaalla vähemmän kuin monessa muussa maassa ja niiden kaupungeissa. Suomen rikollisuus ei vielä ole kovin vakavaa ja laajamittaista. Rikollisuuden kehityksen hidastaminen ja ennalta ehkäisy ovat täten Suomessa keskeisemmässä asemassa muihin maihin verrattuna.

Suositus 13: Soveltuvien osin turvallisuustalkoiden tulisi pyrkiä hyödyntämään rikoksentekijöiden asiantuntemusta ja kanavoida tätä ennalta ehkäiseviin ja torjuntaan tähtääviin toimenpiteisiin.

Kyselyn vastausten mukaan **turvallisuussuunnitelmien kyky lisätä turvallisuuden tunnetta** koetaan heikommaksi kuin suunnitelmien kyky saavuttaa ohjelman muita päämääriä, kuten ehkäistä ja torjua rikollisuutta ja kehittää yhteisöllisyyden tunnetta. Ohjelma on vaikuttanut rajallisesti kaupunkilaisten yleisen sekä paikkaan sidotun turvallisuudentunteen lisääntymiseen. Osittainen myönteinen vaikutus on syntynyt ohjelman puitteissa järjestettyjen tilaisuuksien kautta, joissa on jossain määrin onnistuttu vaikuttamaan kaupunkilaisten turvallisuuden tunteisiin ja turvallisuuteen liittyviin epäluuloihin.

Turvallisuustalkoot -ohjelmalla ei kuitenkaan ole pystytty vaikuttamaan ihmisten turvallisuuden tunteen laajempaan lisääntymiseen. Tiedotusvälineillä nähdään olevan tässä merkittävä asema ja vaikutus. Turvallisuuden tunteeseen vaikuttaminen tiedotusvälineiden kautta voisi olla ohjelmatoiminnan tulevaisuuden jatkokehittämisen kohteena. Tiedotusvälineille voitaisiin esittää entistä useammin esimerkiksi alenevia rikostilastoja ja kertoa kuinka paljon ja minkälaisia turvallisuuden parantamiseen ja rikoksentorjuntaan liittyviä hankkeita Vantaalla on meneillään.

Turvallisuuteen ja rikollisuuteen liittyvien asioiden kielteinen uutisointi saattaa vaikuttaa ihmisten turvallisuuden tunteeseen ilman, että he omassa ympäristössään olisivat tosiasiallisesti kohdanneet turvattomuutta tai rikollisuutta. Turvallisuuden tunteeseen vaikuttaa myös kielteisesti Vantaan kaupungille muodostunut imago rikollisuudesta. Vantaan paikallislehdistön osuutta kielteiseen mediakuvaan ei kuitenkaan pidetä merkittävänä.

Suositus 14: Turvallisuuden tunteen lisäämiseen tulisi panostaa myönteisen tiedottamisen kautta. Tiedotusvälineille tulisi välittää tietoa esimerkiksi alenevista rikostilastoista ja hankkeiden tuloksista.

Turvallisuussuunnitelmien toteutukseen liittyvä kriittisyys voi myös johtua suunnitelmien liian yleisestä sisällöstä. Mitä yleisemmällä tasolla tai epämääräisemmin muotoiltuja päämääriä ovat, sitä hankalammin pystytään määrittelemään tavoitteisiin liittyviä tuloksia tai tulosten saavuttamiseen vaadittavia toimenpiteitä.

Turvallisuussuunnitelmien sisältöjä tulisi terävöittää määrittelemällä selkeämmin painopistealueiden konkreettinen sisältö. Lisäksi tulisi täsmentää käytännön toimenpiteet ja asettaa näille mittarit tulosten saavuttamisen seuraamiseksi. Turvallisuussuunnitelmien ajankohtaisuutta voitaisiin kehittää päivittämällä

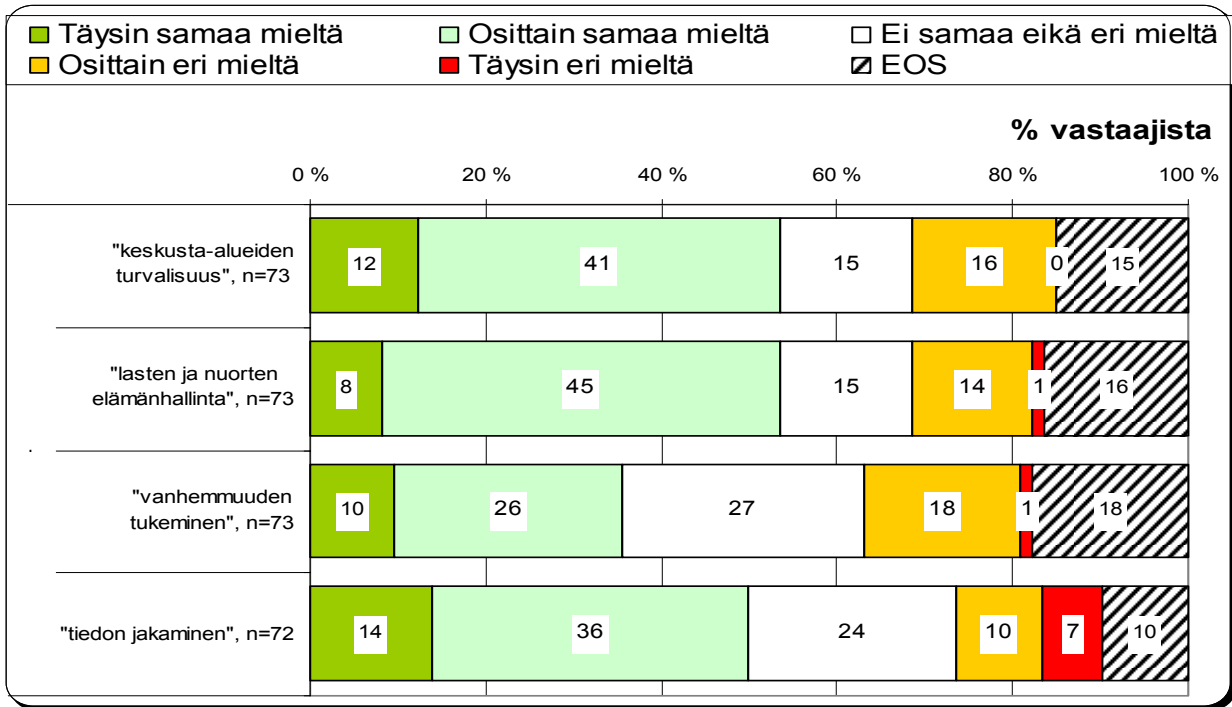
suunnitelmat syklimäisesti säännöllisin väliajoin. Päivitys tulisi perustua suunnitelmien toteutuksen kautta saatuihin seurantatietoihin, kuten hankkeiden raportointiin ja tätä kautta turvallisuussuunnitelmien kehittämiseen.

Suositus 15: Turvallisuussuunnitelmien tavoitteet, tulokset ja toimenpiteet tulisi kohdentaa painopistealueittain. Turvallisuussuunnitelmat tulisi päivittää säännöllisesti hankkeiden seurannan ja arvioinnin pohjalta.

Kyselyn vastaajien mielestä turvallisuussuunnitelmien konkreettisuuteen ja kytkentään käytännön rikoksenehkäisemiseen tulisi panostaa vielä enemmän. Tiedottamalla myönteisistä ja käytännönläheisistä alueellista toimenpiteistä ja muutoksista voidaan osittain vaikuttaa turvallisuuden tunteen lisääntymiseen.

Yhteisöllisyyden tunteen kehittymisen esteenä ovat arviointiaineistojen mukaan yhteiskunnassa vallitsevat arvokäsitykset, jotka eivät tue yhteisöllisyyttä, toisista välittämistä ja huolehtimista. Nykykulttuuri ruokkii vain itsestä huolehtimista eikä turvallisuustalkoot -ohjelmalla koeta pystyttävän vaikuttamaan ihmisten omaan vastuunkantoon, toisista välittämiseen, yhteisöllisyyteen ja näiden parantamiseen. Arvioinnissa nousi esille, että esimerkiksi nuoret toivovat aikuisten useammin puuttuvan heidän ongelmiinsa.

Kyselyvastausten perusteella ei **turvallisuussuunnitelmien toteutuksessa painopistealueittain** nouse esille mitään tiettyä painopistealuetta. Pienenä poikkeamana on se, että vastaajat arvelivat vanhemmuuden tukemisen onnistuneen hieman muita painopistealueita heikommin (kuva 11). Vanhemmuuden tukemisen onnistumisesta on täysin tai osittain samaa mieltä ainoastaan 36 % vastaajista. Vastaava luku suhtautumisessa kaikkiin muihin painopistealueisiin on vähintään 50 %. Tämä saattaa johtua turvallisuussuunnitelmien liian yleisestä sisällöstä, turvallisuussuunnitelmien toteutumisen seurantatietojen puutteesta tai seurantatiedon tiedonlevityksen heikkoudesta. On myös todennäköistä, että vastaajat eivät ole pystyneet selvästi erottamaan lasten ja nuorten elämänhallinnan ja vanhemmuuden tukemisen painopistealueita. Tällainen tulkinta saa tukea siitä, että melko suuri osa vastauksista tähän kysymykseen sijoittuu luokkiin en osaa sanoa ja ei samaa eikä eri mieltä.

Kuva 11 Turvallisuuksuunnitelmien toteutus painopistealueittain

Väitteisiin vastaamisen ongelmallisuuden syynä voi olla se, että perheiden tavoittaminen ohjelmatoiminnan kautta on hankalaa. Vanhemmuuden tukeminen sekä lasten ja nuorten elämänhallinta edustavat ilmeisesti samaa ongelmakokonaisuutta. Näihin tarkoituksiin ei ole kehitelty riittävän tehokkaita välineitä tai menetelmiä. Näitä voisivat olla esimerkiksi nuorisorikollisten työpajojen perustaminen sekä päihde- ja huumeongelmaisten hoitopaikkojen luominen. Kun perheitä ja nuoria ei toiminnalla tavoiteta, niin sillä on kielteinen vaikutus nuorten hyvinvointiin, rikollisuuteen tai huumeiden käyttöön.

Suositus 16: Lasten ja nuorten elämänhallinnan tukemiseksi tulisi kehittää uusia toimintamuotoja, joilla tavoitetaan ja sitoutetaan lapsia ja nuoria ja vanhempia paremmin.

Keskusta-alueiden turvallisuuden painopistealueen sisällölliseen kehittämiseen kuuluu keskeisesti korttelipoliisitoiminnan kehittäminen. Aluepoliisin toiminta koetaan hyvin vaikuttavana toimintatapana, sillä ruohonjuuritasolla toimiminen on lähellä ihmisten arkipäivää ja kaikkein konkreettisin toimintamuoto. Aluepoliisin läheisyys lisää nuorten ja perheiden turvallisuuden tunnetta. Poliisin näkymisellä katukuvassa on myös rikoksia ennalta ehkäisevä vaikutus.

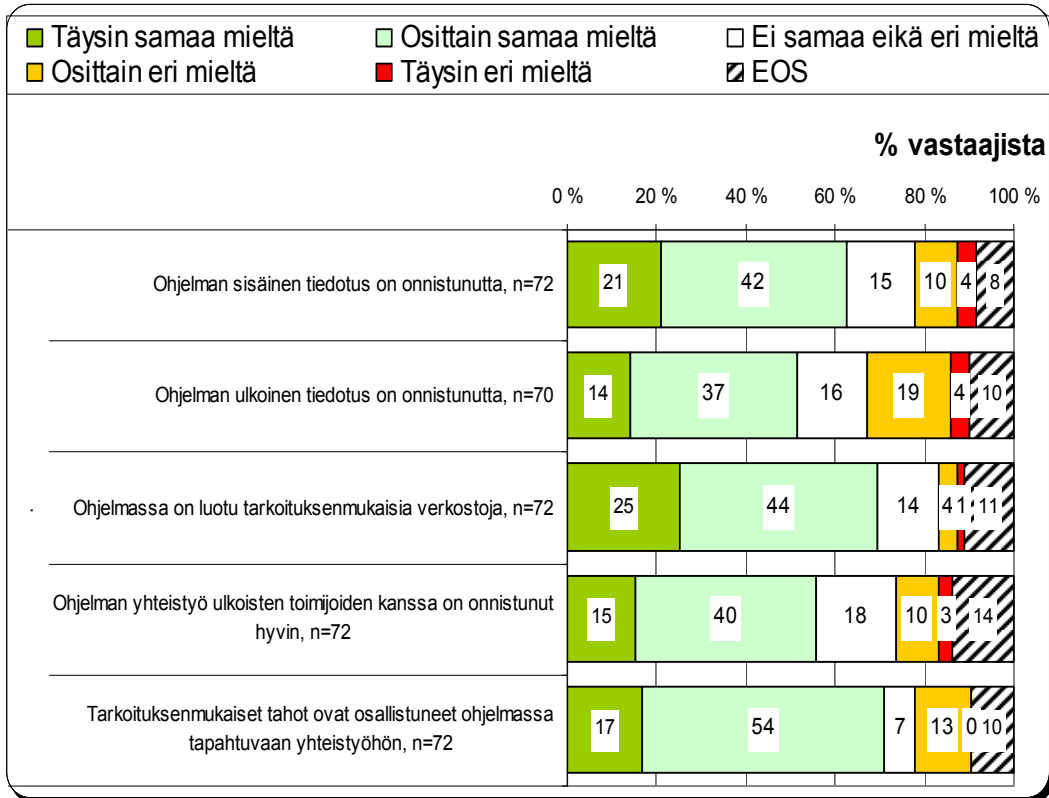
YT-elin ei näe tehtävään varsinaisesti toteuttaa painopistealuelähtöistä toimintaa. Tämä nähdään alue- ja paikallistoimijoiden tehtävänä. YT-elin kuitenkin seuraa alueilla sekä paikallistasolla tapahtuvaa toimintaa.

Kehittämällä alueidenvälistä tiedonkulkua, toiminnan seuranta ja seurannan tulosten alueellista vertailua edistetään strategisempaa ohjelman toteutusta. Tähän kuuluu keskeisesti hankkeiden toteutus painopistealueiden mukaisesti.

4.5 Yhteistyö, verkostoituminen ja tiedottaminen

Ohjelmasta tiedottaminen on kaikkia ohjelmatasoja ja tahoja koskevaa toimintaa. Myös yhteistyö ja verkostoituminen muodostavat koko ohjelmaa läpäisevän työmenetelmän.

Kyselyn tulos osoittaa, että vastaajat antavat kriittisintä palautetta ohjelman ulkoisen tiedotuksen onnistumisesta sekä yhteistyöstä ulkoisten toimijoiden kanssa (kuva 12). Ulkoiseen tiedotukseen täysin tai osittain tyytyväisiä on 51 % vastaajista, kun taas osittain tai täysin tyytymättömiä on 23 % vastaajista. Ulkoiseen yhteistyöhön tyytyväisiä on 55 %, kun taas tyytymättömiä 13 %. Tyytyväisyysaste muissa väittämässä on vähintään 63 %.

Kuva 12 Ohjelman yhteistyö, verkostoituminen ja tiedottaminen

Yleisellä tasolla varsin myönteiset vastaukset liittyvät muun muassa kaupunginosalehtien ja alueportaalien hyödyntämiseen tiedonvälityksessä. Vantaan Sanomien kiinnostusta ja yhteistyöhalukkuutta turvallisuustalkoot -ohjelmaa kohtaan pidettiin ohjelmasta tiedottamisen vahvuutena ja jatkuvan tiedottamisen mahdollisuutena. Vantaan Sanomien paikallisuus ja kattavuus nähtiin ohjelmasta tiedottamisen kannalta tarkoituksenmukaisena. Lehden edustajan osallistuminen YT-elimien työskentelyyn on edesauttanut turvallisuustalkoita käsittelevien artikkeleiden julkaisua Vantaan Sanomissa.

Hyvinä ja tarpeellisina verkostoitumisen ja tiedottamisen kanavina koettiin myös yhteiset turvallisuusfoorimit, seminaarit, alueelliset tapahtumat ja kokoontumiset. Paikallisella tasolla ja yksittäisissä hankkeissa oli saatu positiivisia kokemuksia yhteistyöstä ja tarkoituksenmukaisesta verkostoitumisesta. Kyselyyn vastanneet totesivat muun muassa seuraavaa:

*"Mukana periaatteessa kaikki tärkeimmät tabot", "Yhteinen linja toiminnalle on löydetty",
"Alueellinen yhteistyö on merkittävää ja kiitettävää".*

Vaikka yhteistyöstä, verkostoitumisesta ja tiedottamisesta löytyi monta myönteistä asiaa, nousi esiin myös runsaasti kehittämisen kohteita.

Raportin osiossa 4.4 Ohjelman toteutus ja tulokset todettiin jo edellä, että ohjelmadokumentissa ei ole määritelty alueryhmien suhdetta työryhmiin ja hankkeisiin. Ohjelmadokumentti ei siis anna selkeää kuvaa siitä miten yhteistyötä ja verkostoitumista tulisi rakentaa ja miten tiedotusta tulisi kehittää. Ohjelmaraportissa tiedotusta koskeva osuus on varsin suppea ja käsittelee lyhyesti ainoastaan turvallisuustalkoiden nettisivuja.

Ohjelman toteutuksen näkyvyys ja kuuluvuus on vuosien mittaan heikentynyt. Kun ohjelma käynnistettiin vuonna 1999, siitä tiedottaminen oli huomattavasti laajempaa ja näkyvämpää kuin tänään (syksy 2005). Tämän lisäksi kyselyn avoimissa vastauksissa nousi esiin se, että valitettavan usein saatu julkisuus on ollut kielteistä. Tämä johtunee osin median toimintalogiikasta. Asioita nostetaan esille ja yleiseen keskusteluun kriisien yhteydessä, myönteiset tulokset ja ennaltaehkäisevät toimenpiteet eivät ole yhtä "myyviä". Jotta rikollisuuden ehkäisyyn myönteisille tuloksille saataisiin medioissa enemmän näkyvyyttä, tulisi turvallisuustalkoiden entistä enemmän raportoida ja julkistaa käytännön hankkeissa saavutettuja positiivisia tuloksia.

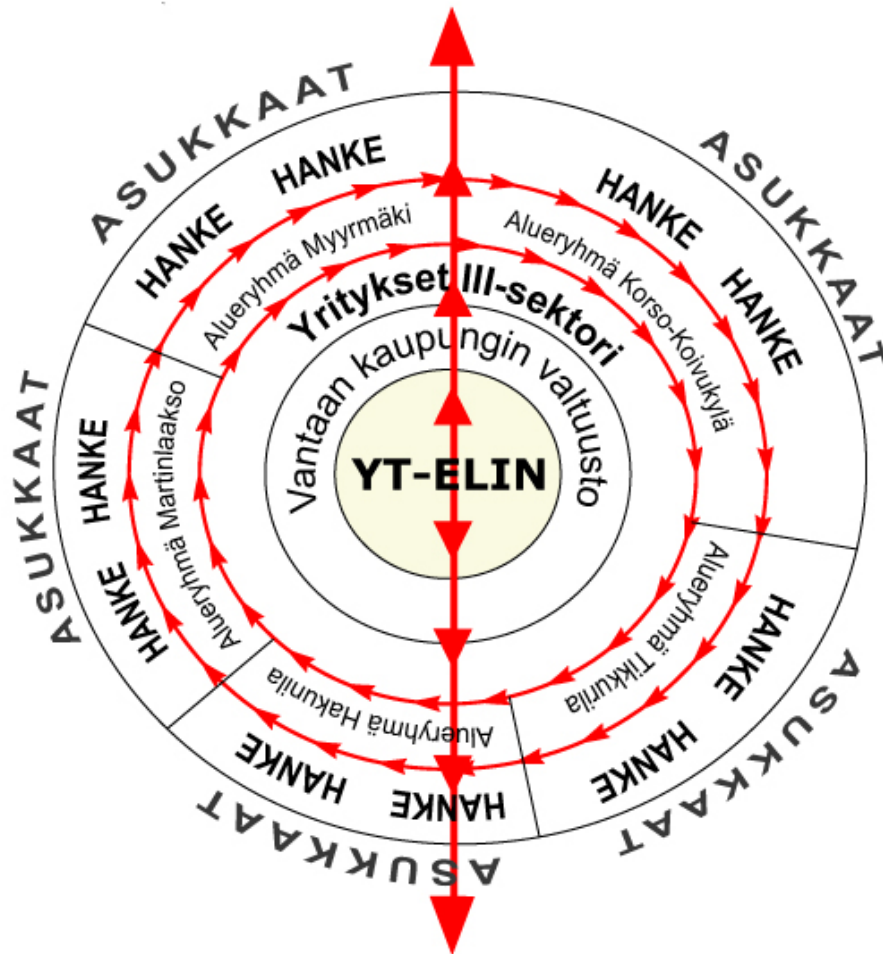
Tehokkaalla ja määrätietoisella tiedottamisella voidaan saavuttaa hyviä tuloksia. Tiedottaminen lisää toimijoiden ja kohderyhmien yhteistä ymmärrystä turvallisuudesta ja rikollisuuden ehkäisyyn tärkeydestä. Se sitouttaa henkilöitä ohjelman toimintaan sekä vaikuttaa myönteisesti ohjelmassa kehitettävien toimintamallien ja tuloksien siirtymiseen toisille alueille ja juurtumiseen osaksi pysyvää toimintaa.

Tässä arviointiprosessissa pidetyssä arviointiseminaarissa **tiedotus nousi yhdeksi turvallisuustalkoiden kolmesta ensisijaisesta kehittämiskohteesta.**³⁰

Kokonaisvaltaisen viestintä- ja tiedotusstrategian puute on ohjelman selkeä heikkous. Ulkoisen tiedottamisen huomattavana ongelmana on ohjelman epäselvä kytkeä kaupungin rakenteisiin ja viralliseen strategiaan. Ohjelman näkyvyys kaupungin sisällä on sattumanvaraista eikä ohjelma kykene hyödyntämään kaupungin omia, virallisia tiedottamisen kanavia.

Toimivan viestintä- ja tiedotusstrategian tavoitteena on jo syntyneen tiedon säilyminen, uuden tiedon kerääminen ja tiedon siirron turvaaminen. Näiden tavoitteiden toteutumiseksi Vantaan turvallisuustalkoiden tiedottamisen tulisi toteutua kattavasti sekä vertikaalisesti että horisontaalisesti. Kuvassa 13 eritellään ohjelman tiedottamisen tasot ja suunnat.

³⁰ Muina tärkeinä kehittämiskohteina pidettiin ohjelmarakenteen ja toimijoiden vastuuden ja tehtävien selkeyttämistä sekä rikoksantorjunnan mittareiden kehittämistä.

Kuva 13 Tiedottamisen tasot ja suunnat

Järjestelmällisesti rakennetusta tiedottamisesta olisi ohjelmalle vankkaa strategista hyötyä. Ohjelman viestintä- ja tiedotusstrategiaa ei kuitenkaan voida laatia eikä toteuttaa ilman siihen suunnattuja erillisresursseja. Projektipäällikön työaika ei riitä viestintästrategian laatimiseen. Resursointiin tulisi sisällyttää erillinen määräraha strategian laatimista varten. Määrärahaalla työn voisi tilata joko ulkopuoliselta viestintäasiantuntijalta tai laatimiseen kytkettäisiin rahoittajatahojen tiedotusvastaavien työpanosta (seurakunta, kaupunki ja poliisi).

Vaikka viestintä- ja tiedotusstrategian toteuttaminen vaatii ulkoista rahoitusta, niin nykyisillä resursseilla voitaisiin kuitenkin kartoittaa mahdollisia muualla Suomessa jo olemassa olevia viestintä- ja tiedotusstrategioita. Niiden mahdollista hyödyntämistä turvallisuustalkoissa tulisi edelleen tutkia.

Suositus 17: Turvallisuustalkoot -ohjelmalle tulisi laatia viestintä- ja tiedotusstrategia. Tähän tulisi varata riittävät resurssit. Strategian laadinnassa tulisi hyödyntää vastaavanlaisia viestintästrategioita.

Tiedotusstrategian toteutuksen resursointi edellyttäisi vastaavasti rahoittajatahojen asiantuntemuksen ja työpanoksen hyödyntämistä tiedottamisessa. Asiantuntijahaastattelussa ehdotettiin, että ohjelmaan resursoitaisiin projektipäällikön rinnalle tiedotusvastaava ja että alueryhmiin nimettäisiin yhdyshenkilö/aluekoordinaattori, jonka tehtävänä olisi ohjelmasta tiedottaminen alueella ja hankkeissa

sekä päinvastoin. Projektipäällikkö, tiedotusvastaava ja aluekoordinaattorit muodostaisivat yhdessä tiimin, jonka tehtävänä olisi kehittää turvallisuustalkoille yhteinen viestintä- ja tiedotusstrategia.

Suositus 18: Tiedottamisen alueellista ulottuvuutta tulisi voimistaa nimeämällä tiedotuksesta vastaava henkilö kullekin alueelle. Alueellisen tiedottajan vastuulla olisi tiedon siirto alueelta YT-elimelle sekä ohjelmatoiminnasta tiedottaminen alueella.

Onnistunut tiedottaminen vaatii erityisasiantuntemusta ja tiedottamiseen liittyvää kokemusta. Tällä hetkellä ohjelman eri tasoilla tätä osaamista ei löydy riittävästi. Ohjelmaa rahoittavilla tahoilla (kaupunki, poliisi ja seurakunta) on kuitenkin omissa organisaatioissaan tiedotukseen liittyviä rakenteita ja osaamista. Tilanteessa, jossa ohjelmalla ei ole riittävästi omia resursseja, turvallisuustalkoiden kannattaisi hyödyntää omistajiensa osaamis- ja muita resursseja tiedotustoiminnan kehittämiseksi. Yhteistyön voisi käynnistää kutsumalla ao. henkilöitä YT-elimien kokoukseen kehittämistarpeiden ja toimenpiteiden konkretisoimiseksi.

Suositus 19: YT-elimien tulisi pohtia turvallisuustalkoiden viestintään ja tiedottamiseen liittyviä tarpeita ja toimenpiteitä yhteistyössä rahoittavien tahojen viestintäasiantuntijoiden kanssa.

Turvallisuustalkoot -ohjelman pääasiallisena tiedotuskanavana toimivat ohjelman nettisivut (www.tietovantaa.fi). Nettisivuille pääsee tällä hetkellä ainoastaan rekisteröitymällä osoitteen tietovantaa.fi kautta. Hakunilan alueportaalissa (www.hakunila.fi) on olemassa linkki turvallisuustalkoihin, mutta se ei toimi. Alueportaalin käyttämä rekisteröityminen turvallisuustalkoot-sivuille ei myöskään toimi riittävästi hyvin. Omaan itsenäistä pääsivua turvallisuustalkoilla ei ole. Arviointiseminaarissa todettiin, että nykyiset nettisivut eivät palvele projektipäällikköä tiedotuskanavana eikä hanketoimijoita yhteydenpitokanavana. Nykyisellä resursoinnilla sivuja ei voida uudistaa, mutta linkittämistä tulisi kehittää. Myös ohjelman omistajat (erityisesti kaupunki ja seurakunta) voisivat antaa näkyvämmän paikan turvallisuustalkoille omilla sivuillaan.

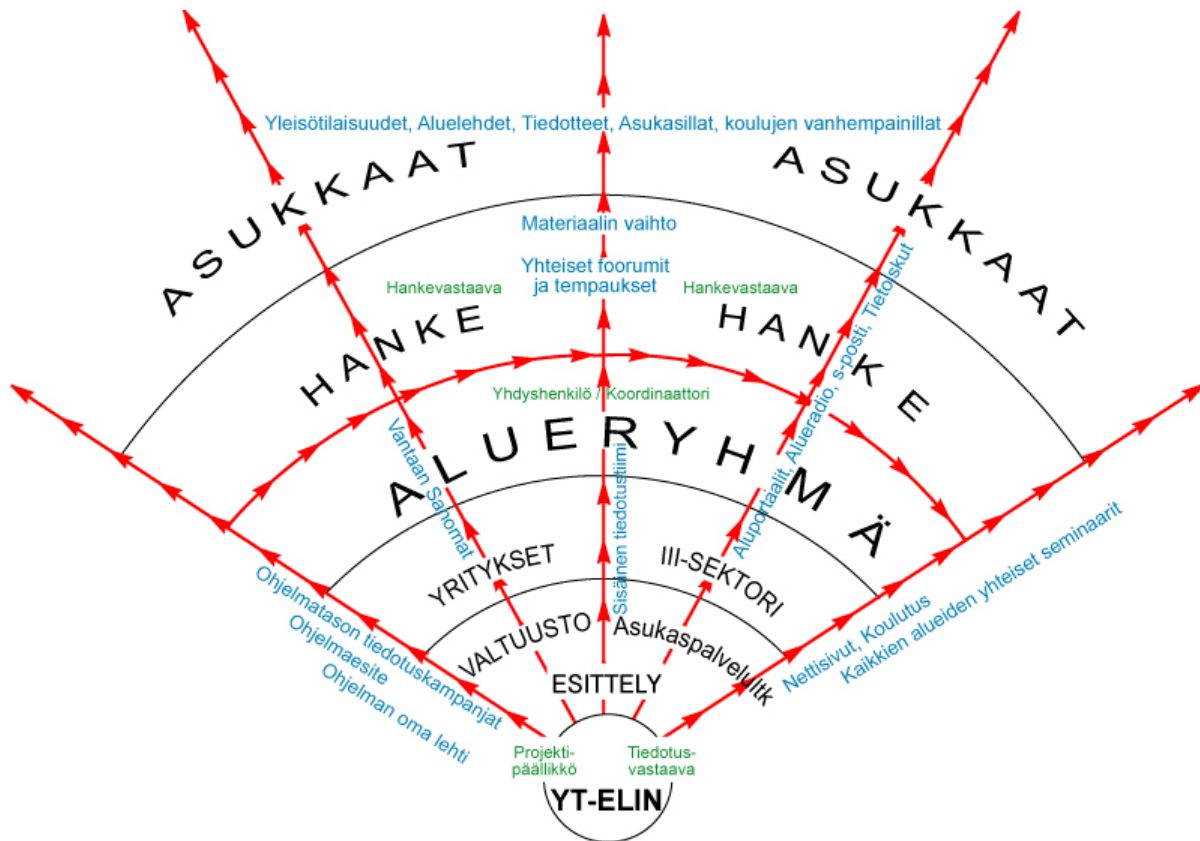
Suositus 20: Turvallisuustalkoiden internet-sivujen toimivuutta ja sisältöä tulisi kehittää. Ohjelman linkittämistä alueportaaleihin sekä Vantaan kaupungin ja seurakunnan ja poliisin internet-sivuille tulisi kehittää.

Turvallisuustalkoiden potentiaaliset verkostot kaupungin eri hallintokuntiin sekä muihin ohjelmaa rahoittaviin tahoihin (poliisi ja seurakunta) ovat kattavia. Ohjelmassa toteutetaan eri alueilla useita hankkeita ja muita toimenpiteitä. Aikaisemmin tässä arviointiraportissa olemme jo todenneet, että hankkeita toteuttavat työryhmät, niiden kohderyhmät tai sidosryhmät eivät aina ole tietoisia toteutetun toiminnan kytköksestä turvallisuustalkoot -ohjelmaan. Näin ollen alueilla toteutettavien hankkeiden irrallisuus kokonaisuudesta ja keskinäisen vuorovaikutuksen ja tiedon vaihdon puute muodostuu ohjelman vaikuttavuuden ongelmaksi. Tiedon puute tuo myös mukanaan jo aiemmin todettuja ongelmia kuten, sitoutuneisuuden, jatkuvuuden ja yhteenkuuluvuuden vähentymistä.

Turvallisuustalkoiden tulisi laatia lyhyt tiedote, jossa kerrotaan turvallisuustalkoiden päämäärästä, toimenpiteistä, halutuista tuloksista sekä mukana olevista tahoista. Tällainen esite olisi helposti luettava, monistettavissa oleva, halpa tiedottamisen väline. Tiedotetta tulisi jakaa kaikissa soveltuviissa turvallisuustalkoiden tilaisuuksissa.

Suositus 21: Ohjelman näkyvyyden parantamiseksi tulisi laatia turvallisuustalkoiden yleisesite. Esitteessä kuvattaisiin ohjelman päämäärät, toimenpiteet, odotetut tulokset ja toimijatahot yhteystietoineen.

Arviointikyselyn avoimet vastaukset, arviointiseminaari sekä asiantuntijahaastattelut tuottivat ehdotuksia siitä mitä kanavia käyttämällä ja mitä toimenpiteitä toteuttamalla tiedottamista voitaisiin tehostaa ja ketkä sen toteutumisesta vastaisivat. Kuvaan 14 on koottu kaikki ehdotukset.

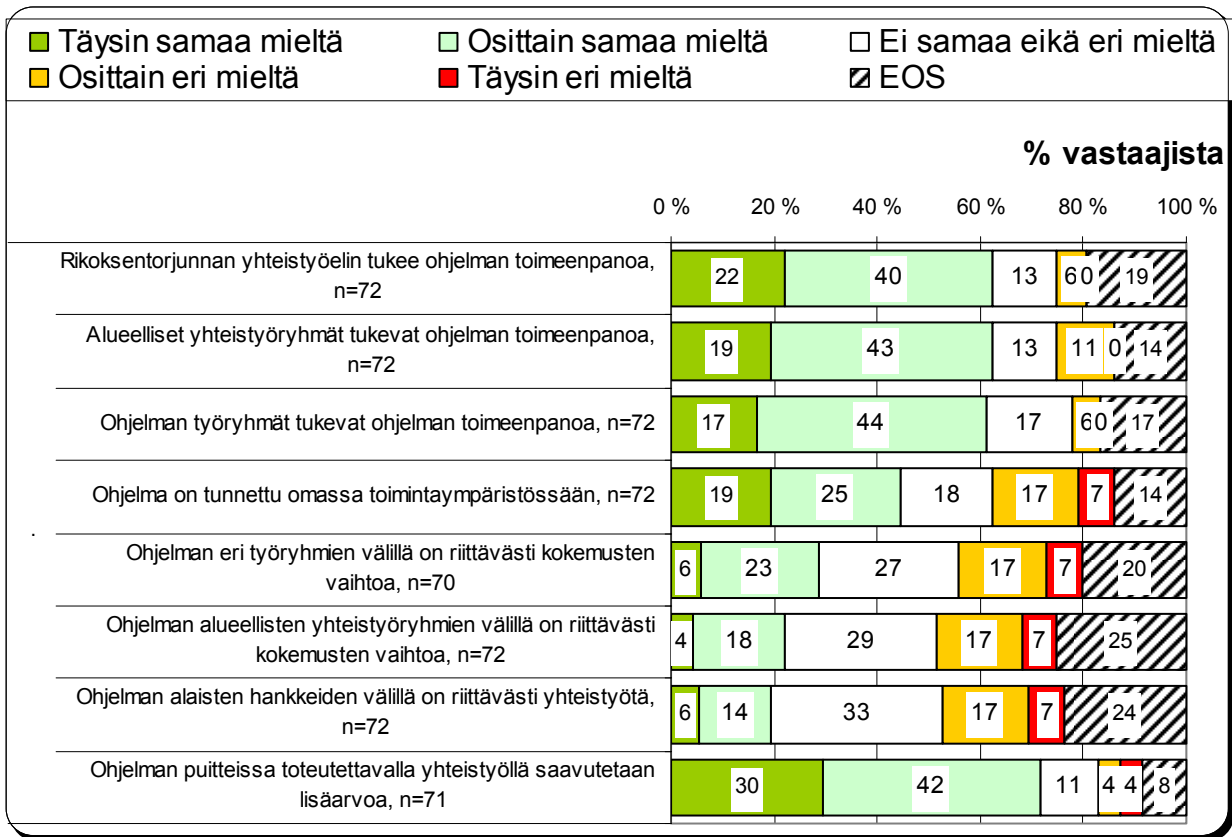
Kuva 14 Tiedottamisesta vastaavat henkilöt (vihreä), tiedottamisen kanavat ja välineet (sininen)

Tiedottamisen puutteellisuuden lisäksi ohjelman kehittämisalueeksi nousi esille eri tasoilla ja eri tahoissa toimivien henkilöiden ja hankkeiden lisääntyvän tiedonvaihdon ja yhteistyön tarve.³¹

Kyselyn vastauksista ilmenee, että eri ohjelmatasoilla toimivien tahojen yhteistyössä ja kokemusten vaihdossa on parantamisen varaa. **Vastanneista ainoastaan 20 % pitää hankkeiden välistä yhteistyötä täysin tai osittain riittävänä, kun taas 24 % pitää sitä täysin tai osittain**

³¹ Asiaa käsitellään yksityiskohtaisesti osioissa 4.4.1 Toteutuksen rakenne ja 4.4.2 Toimielinten tehtävät

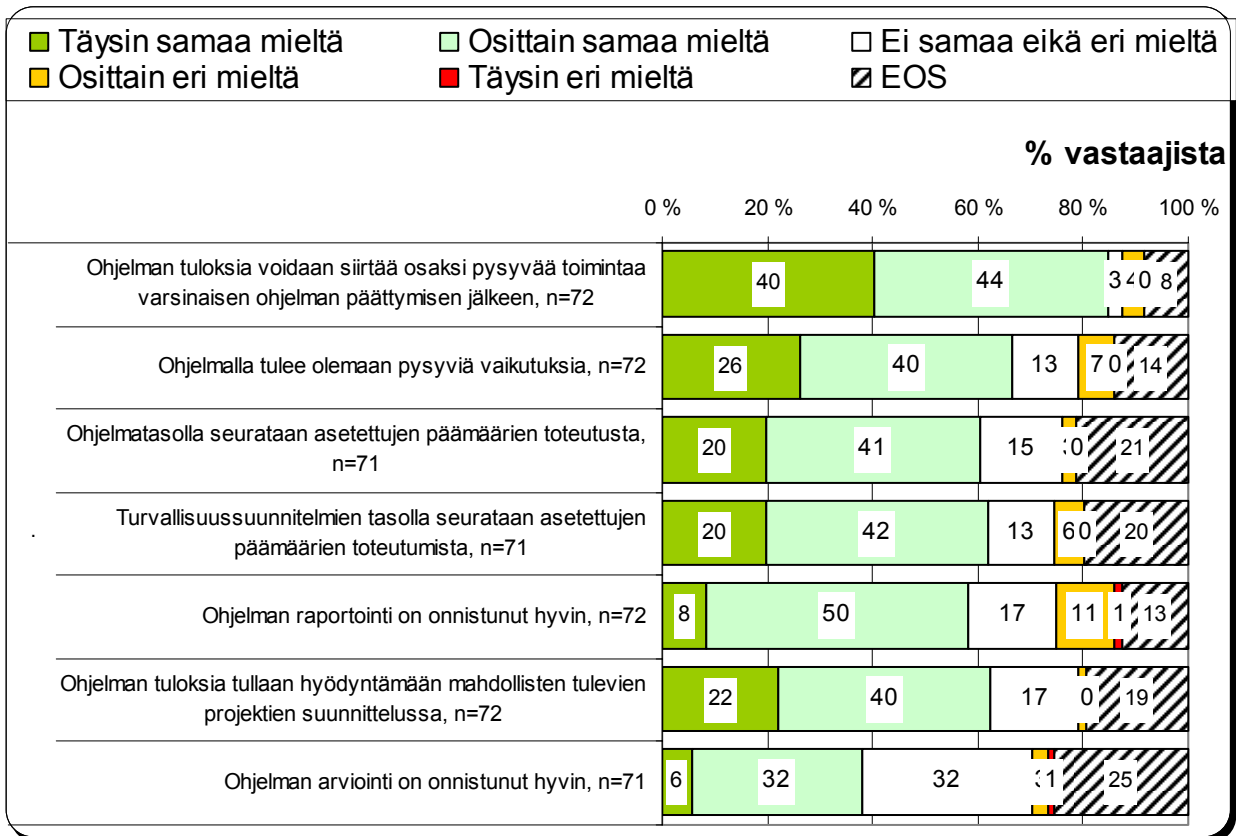
riittämättömänä (kuva 15). Vastaavasti 22 % pitää alueryhmien kokemusten vaihtoa täysin tai osittain riittävänä, kun taas 24 % pitää sitä täysin tai osittain riittämättömänä.

Kuva 15 Yhteistyö, verkostoituminen ja tiedottaminen

4.6 Tulosten kestävyys, arviointi ja seuranta

Kyselyn vastausten mukaan 84 % näkee turvallisuustalkoot -ohjelman tulosten siirtämisen osaksi pysyvää toimintaa mahdolliseksi tai jossain määrin mahdolliseksi (kuva 16). Lähes kolmannes vastaajista näkee ohjelmalla olevan pysyviä vaikutuksia ja reilusti yli puolet kokee ohjelman tuottavan ainakin osittain pysyviä vaikutuksia. Vastaajista 20 %:n mielestä sekä ohjelmaston että turvallisuussuunnitelmien tason tavoitteiden toteutumisen seuranta on järjestetty ja noin 40 %:n mukaan ohjelman ja turvallisuussuunnitelmien tasoilla toteutetaan ainakin jonkinlaista seurantaa.

Kuva 16 Ohjelman tehokkuus, vaikuttavuus, kestävyys, arviointi ja seuranta

Pysyvän toiminnan aikaan saaminen ohjelman kautta koetaan merkitykselliseksi. Ohjelma- ja hanketoiminnan jatkuvuus on kuitenkin ongelma, eikä sen varmistaminen ole vielä riittävällä tasolla. Nykyinen ohjelmatoiminta koetaan osin impulssien kautta toimimiseksi, mikä tapahtuu pitkäjänteisyyden ja kestävien toimintatapojen kustannuksella. Ohjelmatoiminnan kautta syntyneitä hyviä ja toimivia käytäntöjä ei ole kartoitettu riittävästi ja systemaattisesti. Tämä edistäisi toiminnan jatkuvuutta ja kestävyttä.

Ohjelman **raportoinnissa** nähdään kehittämistarpeita. Vain 8 % vastaajista kokee ohjelman raportoinnin onnistuneen hyvin. Myös ohjelman arvioinnissa nähdään olevan kehittämistarpeita. Vain 6 % kokee ohjelman arvioinnin onnistuneen hyvin. Toisaalta neljännes vastaajista ei ole osannut ottaa kantaa ohjelman arvioinnin onnistumiseen. Ohjelman tulosten hyödyntäminen mahdollisten tulevien projektien suunnittelussa nähdään melko positiivisena. Noin 60 % vastaajista uskoo tulosten hyödyntämiseen varmasti tai melko varmasti.

Ohjelman toteutuksen seuranta koetaan muodolliseksi, epämääräiseksi ja puutteelliseksi eikä seurantatietoja ole hyödynnetty toiminnan jatkuvassa kehittämisessä.³² Ohjelma- ja hanketietojen jatkuva päivittäminen nähdään haasteellisenä muun muassa ohjelmatoiminnan laajuuden vuoksi. Ohjelman seurantatiedon levittäminen koetaan myös riittämättömäksi.

Turvallisuustalkoot -ohjelman ja sen hankkeiden puitteissa tietoa ei kerätä riittävän systemaattisesti, eikä tiedon tarkoituksenmukainen hyödyntäminen toteudu. Ohjelmaa toteuttavien hankkeiden loppuraportit

³² Turvallisuustalkoot -ohjelman seuranta ja arvioinnin kehittämistä mittareiden laadinnan kautta käsitellään tarkemmin osiossa 5. Mittaaminen ja osoittimet Vantaan rikoksantorjuntaohjelmassa.

ovat lyhyitä, joten saavutettujen tulosten tarkoituksenmukainen analysointi ja hyödyntäminen on hankalaa. Hankkeista ei ole käytettävissä koottua tilastoa, joten vertailuja ei pystytä tekemään. Tuleviin hankeraportteihin tulisi liittää osio hankkeen seurannan toteuttamisesta eli siitä, miten hankkeen tilanne on kehittynyt toteutuksen aikana.

Koko turvallisuustalkoot -ohjelman seurantaraportteja tehdään jonkin verran, mutta niiden hyödyntämisessä olisi kehittämisen varaa. Tulevaisuudessa turvallisuustalkoot -ohjelman hankkeiden seurantaraporttien tiedot tulisi koota yhdeksi turvallisuustalkoot -rikksentorjuntaohjelman seurantaraportiksi.

Suositus 22: Turvallisuustalkoot -ohjelman seuranta ja arviointi tulisi systematisoida. Hankkeiden raportointia varten tulisi laatia yhteinen raportointilomake vertailukelpoisen seurantatiedon tuottamiseksi. YT-elimessä tulisi vastuuttaa seurannan ja arvioinnin vastuhenkilö.

Ulkopuolinen arviointi ei tähän mennessä ole palvellut turvallisuustalkoot -ohjelman kehittämistä. Alueellisten turvallisuussuunnitelmien arviointi on onnistunut kohtalaisesti. Ohjelmaston arviointia on yritetty aikaisemmin järjestää. Ammattilaisten toteuttamaan arviointityöhön panostaminen koetaan positiivisena tapana kehittää ohjelmaa. Tällä hetkellä ohjelman tehokkuuden ja vaikuttavuuden arviointi nähdään haastattelujen mukaan epä määräisenä mutu-tuntuman luonteisena arviointina, koska ohjelmalle ei ole asetettu selkeitä mitattavia tavoitteita. Joistakin ohjelman hankkeista on teetetty tutkimuksia ja ulkopuolisia arviointeja, mutta ei riittävästi eikä riittävällä tarkkuudella ja systemaattisuudella. Ohjelman ja sen hankkeiden toteutuksen ja tulosten sekä vaikuttavuuden jatkuva seuranta ja arviointi nähdään erittäin tärkeänä kehittämistä vaativana osa-alueena.³³

Ohjelman tulosten kestävyys ei ole toteutunut riittävällä tavalla. Joitakin yksittäisiä toimintamuotoja on jäänyt pysyväksi toimintamalliksi, kuten esimerkiksi Näppäri -hankkeen toimintamuoto. Osa hankkeista on tuottanut hetkellisesti erinomaisia tuloksia ja vaikutuksia, mutta hankkeen päätyttyä ongelmat ovat palanneet takaisin.

Suositus 23: Ohjelman tuloksellisuuden ja vaikuttavuuden parantamiseksi ja tulosten kestävyuden edistämiseksi tulisi toteuttaa jatkuvaa itsearviointia. Tätä tulisi täydentää ulkoisilla arvioinneilla.

5 MITTAAMINEN JA OSOITTIMET VANTAAN RIKKSENTORJUNTAOHJELMASSA

5.1 Ohjelman tulosten mittaaminen

Rikksentorjuntaohjelmaan ei toistaiseksi ole sisällynyt tulosten mittaamista koskevaa osiota. Kuitenkin vallitsee laaja yksimielisyys siitä, että toiminnan vaikutuksia olisi voitava järjestelmällisesti mitata, seurata ja arvioida. Luonteva tapa toteuttaa tämä olisi laatia joukko yksinkertaisia osoittimia, joiden avulla

³³ Yksittäisinä esimerkkeinä nousivat esille YKS -hanke, jonka toimintamallissa on mukana jatkuva seuranta sekä Safety -hanke, johon on integroitu mittaus- ja seurantajärjestelmä.

voitaisiin päällisin puolin seurata, onko ohjelma toiminut toivottuun suuntaan. Samalla on tärkeä ymmärtää, että erilaiset ulkoiset osoittimet eivät yleensä pysty osoittamaan, että havaittu muutos johtuisi ohjelmasta tai olisi edes varmuudella yhteydessä ohjelman toimintaan. Siitä huolimatta ohjelman kohteiksi määriteltyjen ilmiöiden kehityksen seuraamiseen soveltuvia osoittimia voidaan pitää tärkeinä apuvälineinä, joiden kehityskulkuja on tärkeää jatkuvasti pitää silmällä, jotta saataisiin tukea tai varoitusmerkkejä siitä, näyttääkö ohjelma toimivan edes suurin piirtein tarkoitetulla tavalla.

Sopivien osoittimien löytäminen ei kuitenkaan ole mahdollista, ennen kuin arvioitavalle toiminnalle on määritelty mitattavissa olevia päämääriä. Tässä suhteessa Vantaan rikosentorjuntaohjelma ei vielä ole päässyt vaiheeseen, jossa sen tavoitteet kaikilta osin täyttäisivät tämän vaatimuksen. Ohjelman niin sanotut painopistealueet sisältävät kyllä piirteitä, joita erilaisilla osoittimilla voisi seurata:

- keskusta-alueiden turvallisuus
- asuinympäristön turvallisuus
- lasten ja nuorten elämänhallinta
- vanhemmuuden tukeminen
- tiedon jakaminen

Edelleen on toisaalla mainittu, että ohjelman tavoitteena on muun muassa todellisen, mutta myös koetun turvallisuuden eli **turvallisuudentunteen** kohentaminen.

5.2 Ohjelma- ja kenttämittarit

Arviointiseminaarissa ei päästy määrittelemään valmiita osoitinehdotuksia ohjelman tavoitteille tai painopistealueille. Sen sijaan mittaamista ja osoittimia käsitelleessä työryhmässä analysoitiin ongelma niin, että kun on kyse nimenomaan rikosentorjuntaohjelmasta, sille on kehitettävä kahdentasoisia osoittimia: toiset koskevat itse **ohjelmaa** työkaluna (ohjelman toteutuksen mittarit ja seurantajärjestelmä), toiset puolestaan sen mahdollisia **vaikutuksia kentällä**, ihmisten keskuudessa ja arkielämässä (kenttämittarit). Kumpaakin mittaustasoa pidettiin yhtä tärkeänä. Ohjelman tavoitteiden toteutumiseksi on välttämätöntä, että ajateltu muutoksen väline (ohjelma ja sitä toteuttavat rakenteet) on kunnossa ja vasta hyvin toimivan välineen avulla voidaan saada aikaan tavoiteltuja muutoksia kentällä.

Suositus 24: Turvallisuustalkoot -ohjelmaa koskevan tulevan mittariston tulisi sisältää sekä ohjelman toteutusta koskevia osoittimia (toteutuksen mittarit ja seurantajärjestelmä) että ohjelman toiminnan vaikutuksia koskevia osoittimia (kenttämittarit).

Ohjelmaa koskevat mittarit. Ohjelman organisointia ja toimivuutta koskevista osoittimista ajateltiin arviointiseminaarissa, että ne voivat olla varsin yksinkertaisia, jopa on-ei -tyyppisiä, jolloin oikeastaan olisi hankittava joitakin toiminnan laadusta kertovia tietoja. Kun kyse on ohjelmasta, jonka tulisi toimia ylätasolla, aluetasolla ja paikallistasolla, kyse olisi lähinnä toiminnan riittävästä intensiteetistä sekä tiedonkulusta eri toimijatasojen ja -ryhmien välillä. Tätä voitaisiin seurata esimerkiksi sillä, ovatko alueryhmät tehneet turvallisuussuunnitelman edellyttämät toimintakertomuksensa ja onko niiden kokouksissa ollut riittävän laaja ja edustava osanotto.

Ylätasolla ratkaiseva tieto voisi olla, onko ohjelman yhteistyöelin kokoontunut riittävän usein ja riittävällä kokoonpanolla. Edelleen ohjelmakoneiston toimivuudesta voisivat kertoa tasojen ja alueryhmien välistä yhteydenpitoa ja tiedonkulkua koskevat hallinnolliset tiedot. Niin sanottu

horisontaalinen yhteydenpito paikallistason hankkeiden sekä alueryhmien kesken olisi osa ohjelmakoneiston toimivuutta. Edellä mainitut tiedot tulisi pääasiassa saada ilman erillistä tiedonkeruuta.

Pääpiirteissään kuvatuunlaiset tiedot voisivat syntyä ohjelman koordinaattorin sekä ohjelman yhteistyöelimen piirissä. Kysymys olisi etupäässä siitä, että koordinoinnista vastaavat tahot pääsisivät systemaattisen seurannan avulla nykyistä paremmin selville siitä, onko ohjelman jonkin osatekijän toiminnassa kohtalokkaita puutteita ja pääsisivät siten puuttumaan ongelmaan mahdollisimman pian.

Suositus 25: Ohjelmataason tulosten osoittimien tulisi koostua mittareista, jotka kuvaavat toiminnan intensiteettiä ja tiedonkulkua. YT-elimen ja ohjelman projektipäällikön tehtävänä olisi kerätä tiedot hyödyntämällä hankkeiden raportointia.

Vaikutuksia koskevat mittarit. Myös kenttätason tulosten osoittimista (kenttämittareista) ajateltiin arviointiseminaarissa, että niiden tulisi ensisijaisesti syntyä olemassa olevista perustiedoista. **Toiminnan vaatimista resursseista kovin tuntuva osa ei saisi kulua mittareihin, seurantaan ja arviointiin** resurssien niukkuuden vuoksi. Turvallisuustalkoiden eräs perusajatushan on, että hyviä tuloksia voidaan saavuttaa jopa ilman uusia resursseja, kun olemassa oleva toiminta suunnataan entistä mielekkäämmin ja kustannustehokkaammin. Paljon tämän mallin mukaisesta rikoksantorjunnasta tapahtuisi niin sanotusti oman toimen ohella ja rahoitettaisiin onnistuneen rikoksantorjunnan tuomilla kustannusten säästöillä.

Toisaalta pidettiin selvänä, että kullekin konkreettiselle rikoksantorjunta- tai turvallisuushankkeelle on laadittava juuri sen tavoitteita vastaavat seurantaosoittimet. Ei siis ole järkevää olettaa, että samat osoittimet kelpaisivat kaiken toiminnan seurantaan. Niinpä ehdotettiin, että kenttämittarit olisi **räätälöitävä hankekohtaisesti**, minkä vuoksi tässä ei voitaisi esittää valmiita ehdotuksia. Periaatteessa katsottiin, että kenttämittareita voitaisiin laatia joko olemassa olevasta tietoaaineistosta tai riittävän painavista syistä ja tarvittavien varojen osoittamisella tarkoitukseen erityisesti tarkoitusta varten tehdyin tutkimuksin tai mittauksin.

Suositus 26: Toiminnan vaikutuksia koskevat kenttämittarit tulisi laatia olemassa olevia tietolähteitä hyödyntäen. Tulisi laatia hankekohtaisia räätälöityjä mittareita. Laatumiseen tarvitaan ulkoista asiantuntemusta ja lisärahoitusta.

Valmiista tietoaaineistosta korostettiin, että **kaupungin hallinnossa** tuotetaan suuria määriä erilaista rikoksantorjunnan ja turvallisuuden aihepiiriä sivuavaa tietoa, josta uskottiin löytyvän ainakin jonkin verran käyttökelpoista, mahdollisesti edelleen jalostamista vaativaa aineistoa. Tämän näkemyksen mukaisesti ehdotettiin, että rikoksantorjuntaohjelman puolesta ryhdyttäisiin neuvotteluihin kaupungin tilasto- ja tietoyksikön kanssa, jonka nähtiin olevan parhaiten selvillä kyseeseen tulevasta tiedontuotannosta samoin kuin olemassa olevan tiedon edelleen jalostamisen mahdollisuuksista.

Toinen yhtä ilmeinen tietolähde on **poliisi**, jonka hälytys- ja rikosilmoitustietoja on jo käytetty muun muassa rikoksantorjuntaohjelman toimintaympäristön kuvauksiin ja eräiden konkreettisten rikoksantorjuntahankkeiden onnistuneisuuden arviointiin. Poliisin tietojärjestelmiä tietolähteenä koskee sama **edelleen jalostamisen tarve** kuin muitakin valmiita tietolähteitä. Jalostamisen edellytyksistä ja toteutusmahdollisuuksista olisi aina tarpeen mukaan sovittava yhteistyössä poliisin, ohjelman

asianomaisten edustajien sekä tilasto- ja tietoyksikön kesken, jotta osoittimien kehittäminen tehtäisiin toisaalta riittävällä ammattitaidolla ja toisaalta riittävällä tietolähteen ja rikosentorjuntaongelman asiantuntemuksella.

Tähän suositukseen päädyttiin paljolti siksi, että ymmärrettiin hyvän osoittimen kehittämisen usein olevan vaikeaa. Samalla kuitenkin ajateltiin, ettei vaikeuksia tule liioitella. Tällöin on vaarana, että kun täydellistä osoitinta ei kyetä luomaan, ei mitata ollenkaan. Huonokin osoitin on parempi kuin ei mitään. Tärkeintä onkin koettaa ymmärtää kunkin valitun osoittimen rajoitukset ja siihen kätkeytyvät virhetulkinnan mahdollisuudet. Tähän tarvitaan mainittua eri tahojen yhteisymmärrystä osoittimien laadinnassa.

Suositus 27: Turvallisuustalkoiden tulosten vaikuttavuudelle tulisi kehittää toimivia mittareita. Tämä tulisi aloittaa kartoittamalla mittareille soveltuvia tietolähteitä. Tarkoitukseen tulisi perustaa työryhmä. Työryhmään kuuluisi YT-elimien seurannan ja arvioinnin yhteyshenkilö, kaupungin tilasto- ja tietoyksikön edustaja sekä poliisin hälytys- ja rikosilmoitustiedon yhteyshenkilö.

Mittaamisen yleisistä ehdoista. Kenttä- ja ohjelmamittareita koskevassa keskustelussa kiinnitettiin huomiota siihen, että ohjelman ja sen eri osien tulee muodostaa selkeät näkemykset toiminnan tavoitteista, sillä vain selvästi määritellyille tavoitteille voidaan kehittää selkeät osoittimet. Kun kyse on kaupungin toiminnasta, siihen on välttämättä kytkettävä **myös poliittinen päätöksentekotaso.** Ohjelma on sen vuoksi syytä keskusteluttaa kaupunginvaltuustossa muutenkin kuin mahdollisen erityismäärärahan saamiseksi johonkin erityiseen hankkeeseen. Vaikka poliittisen tason kytkeminen asiantuntijatyöhön voi herättää uusia vastakkainasetteluja ja kysymyksiä, toimintaa tuskin voidaan menestyksellisesti pitkän päälle jatkaa ilman tätä prosessia. Ohjelman tavoitteista on siis ainakin suhteellisen yleisellä tasolla keskusteltava myös tässä kehyksessä. Keskusteluprosessissa on edelleen tärkeää, että ohjelman yhteistyöelin ja aluetoimikunnat käyvät niin ohjelman yleisistä kuin paikallisistakin tavoitteista säännöllistä dialogia.

Keskustelussa osoittimien ja mittarien tärkeydestä arveltiin, ettei paikallisia rikosentorjuntahankkeita ole kannattavaa lainkaan hyväksyä käynnistettäväksi, ellei niihin sisälly kelvollista mittaus- ja arviointiosiota. Tätä kantaa pidettiin kuitenkin lopulta liian ankarana, kun otetaan huomioon, että tavalliset kenttätason toimijat ovat näissä asioissa maallikoita. **Liian suuret arviointivaatimukset voisivat monesti tukahduttaa koko hankkeen** ja mitätöidä alkuunsa toimintaan vapaachtoisesti osallistuvien kansalaisten innostuksen.

Koska joka tapauksessa on tärkeää tietää onko toiminta järkevää ja tavoitteiden suuntaista, esitettiin, että nimenomaan rikosentorjuntaohjelman puitteissa yhteistyöryhmässä olisi ryhdyttävä suunnittelemaan, miten yksittäisille rikosentorjunta- ja turvallisuushankkeille kyettäisiin järjestämään mittaamiseen ja arviointiin tarvittava asiantuntemus ja osaaminen. Tässäkin ongelmassa pidettiin lupaavimpana mahdollisuutena sitä, että kaupungin tilasto- ja tietoyksikkö otettaisiin mukaan soveltuvin osin uusien hankkeiden valmisteluun ja kytkettäisiin myös jo käynnissä olevien hankkeiden tuki- tai ohjausryhmään. Tarkoituksena olisi selvittää millaisia keinoja mittaamiseen kussakin tapauksessa voitaisiin löytää. Tähän työhön epäilemättä tarvitaan jonkin verran uusia voimavaroja. Siitä, miten ne saadaan ohjelman käyttöön, ei ole valmista ehdotusta. Ratkaisun rajat tulevat selvemmin näkyviin, kunhan keskustelu tilasto- ja tietoyksikön kanssa saadaan avatuksi. Lopuksi todettiin myös, että Rikosentorjuntaneuvostoon kohdistuu odotuksia: sen tulisi mahdollisuuksiensa mukaan kyetä antamaan tukea arvioinnin ja mittaamisen ongelmien ratkaisemiseen.

5.3 Arviointikyselyn tulokset mittareista

Ennen rikosentorjuntaohjelman avainhenkilöiden seminaaria marraskuussa 2005 lähetettiin parille sadalle ohjelman aktiiville sähköinen kysely, johon saatiin yhteensä 73 vastausta. Käytännössä kaikki arviointiseminaarin osanottajat olivat vastanneet kyselyyn. Seminaarin yhtenä tarkoituksena oli keskusteluttaa osanottajia siitä, miten kyselyyn saatuja vastauksia voitaisiin tulkita. Osoittimia koskevat väitteet kyselyssä eivät soveltuneet tähän tarkoitukseen kovin hyvin, koska käytössä olevia vakiintuneita osoittimia ei ohjelmassa vielä ole.

Kyselyyn oli koottu joukko yleisluonteisia mahdollisia osoittimia tai tietolähteitä, joista osoittimia voisi laatia. Nämä väitteiden muotoon puetut ideat toimivat arviointiseminaarissa keskustelun virikkeinä ja saivat aiheita käsitelleen työryhmän jäsenet hyvin liikkeelle.

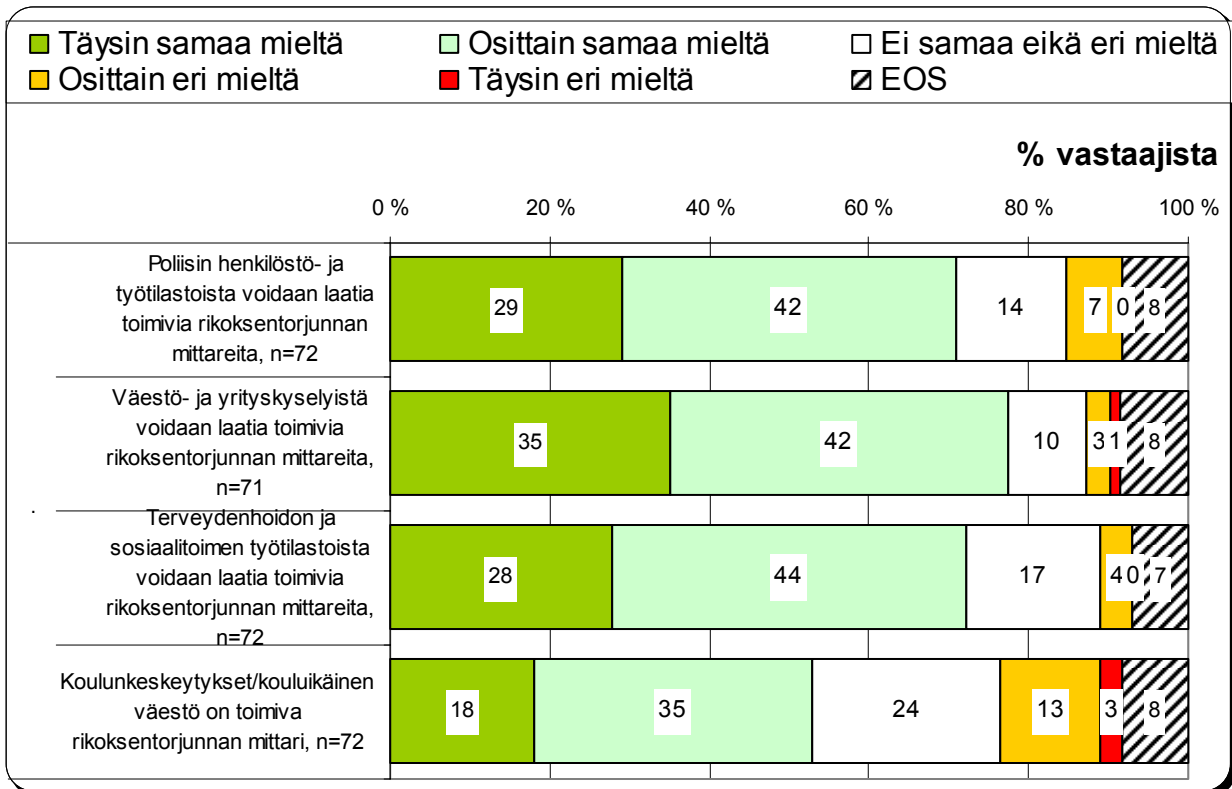
Kyselyä varten laaditut väitteet on tarkoituksenmukaista purkaa myös erikseen. **Kyselyn kaikkiaan kaksitoista väitettä on puhtaasti jaksottamistarkoituksessa ryhmitelty kolmeen osaan, joissa on neljä väitettä kussakin** (kuvat 17–19). Jako on pelkästään esitystekninen, tietyn ryhmän väitteillä ei useinkaan ole mitään keskinäistä yhteyttä. Väitteet esitettiin samalla tavoin ryhmiteltyinä myös seminaarissa kokoontuneelle työryhmälle.

5.3.1 Rikosentorjunnan mittarit 1/3

Osiassa on kaksi väitettä, jotka viittaavat eri **viranomaisten työtilastoihin**. Yksi väite erilliskyselyistä ja yksi aivan eritasoinen, koulun keskeytysten suhteellista yleisyyttä mittaava osoitin (kuva 17). Tämän osion väitteet saivat kaikkiaan selvästi laajemman kannatuksen kuin kahdeksan seuraavaa väitettä. Vastaajien valistuneisuutta osoittanee, että väestö- ja yrityskyselyjen käyttökelpoisuutta tarjoava väite hyväksyttiin kaikkein selvimmin. Myös poliisin työtilastoja pidettiin varsin hyvänä tietolähteenä. Jokseenkin yhtä laajan kannatuksen saivat terveydenhoidon ja sosiaalitoimen työtilastot.

Yksityiskohtaista keskustelua siitä, millaisia osoittimia näistä tietolähteistä tulisi tarkalleen laatia, ei seminaarissa käyty. Kyselyillä ymmärrettiin päästävän mittaamaan sellaisia seikkoja, jotka eivät lainkaan tule viranomaislähteisiin, kuten piilorikollisuuden ongelma, sekä esimerkiksi turvattomuuden tunnetta ja pelkoa, joita ohjelmassa on korostettu yhtenä painopistealueena.

Ohjelmassa on erikseen mainittu painopistealueena **lasten ja nuorten elämänhallinta**, jonka vuoksi esittämämme koulunkeskeytysten määrä on nähty mahdollisesti käyttökelpoiseksi osoittimeksi. Tämänäyttöinen osoitin on sikäli ongelmallinen, että sen välitön yhteys rikosentorjuntaohjelmaan on hämärä. Samalla tuntuu kuitenkin helpolta hyväksyä, että koulunkeskeytykset ovat huono asia, joka tulisi saada pidetyksi mahdollisimman pienenä. Osa vastaajista on saattanut havaita tämän epäselvyyden, koska sekä epävarmojen (ei samaa eikä eri mieltä) että epäilevien (osittain tai täysin eri mieltä) osuus oli tässä asiassa suurempi kuin edellisten väitteiden kohdalla.

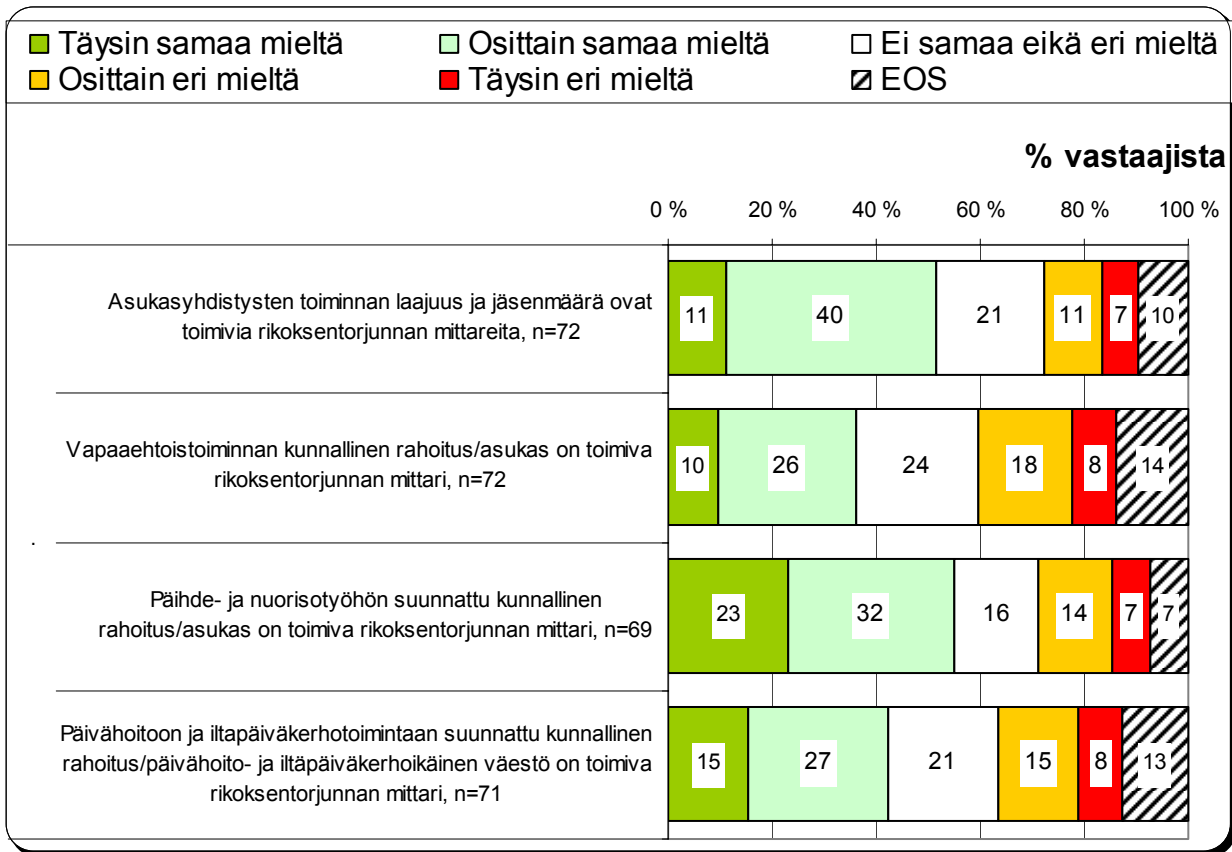

Kuva 17 Turvallisuustalkoot – ohjelman rikosentorjuntamittarit 1/3

5.3.2 Rikosentorjunnan mittarit 2/3

Toisen ryhmän väitteet sisältävät melko kirjavia ehdotuksia. **Asukasyhdistysten toimintaa** osoittava mittari sai aika paljon varauksellista kannatusta (kuva 18). Kysymys lienee lähinnä siitä, että ohjelmassa on korostettu niin sanottua yhteisöllisyyttä rikosentorjunnan kannalta edullisena seikkana, jolloin asukasyhdistykset todella saattavat olla jossakin mielekkäässä yhteydessä tähän seikkaan. Lisäksi aluetoimikunnat ovat toimineet yhteistyössä asukasyhdistysten kanssa, mikä merkitsee, että niiden toiminnasta ja olemassaolosta on ainakin osin myönteisiä kokemuksia rikosentorjuntahankkeiden tasolla. Vastaajissa oli kuitenkin suhteellisen paljon niitäkin, jotka pitivät tällaista osoitinta huonosti tarkoitukseen sopivana.

Tässä väiteryhmässä suurimman kannatuksen sai **päihde- ja nuorisotyöhön** suunnattu kunnallinen rahoitus. Tämän kannatuksen perusteena lienee jälleen rikosentorjuntaohjemaan kirjattu lasten ja nuorten elämänhallintaa korostava yleistavoite, ja myös päihdehaittojen ja rikollisuusongelmien läheistä yhteyttä koskeva tietämys. Silti, kuten työryhmässä voimakkaasti korostettiin, tämäntapaisiin rahaa korostaviin osoittimiin on syytä suhtautua kriittisesti: rikosentorjuntatyö ei voi eikä saa tyhjentyä pelkästään kysymykseen rahoituksesta. Tällä perusteella osa vastaajista suhtautuikin varsin kielteisesti näihin rahoituspainotteisiin väitteisiin, olipa sitten kyse vapaaehtoistoiminnan, päihde- ja nuorisotyön tai **päivähoito- ja iltapäiväkerhotoiminnan** rahoituksesta.

Kuva 18 Turvallisuustalkoot – ohjelman rikoksentorjuntamittarit 2/3

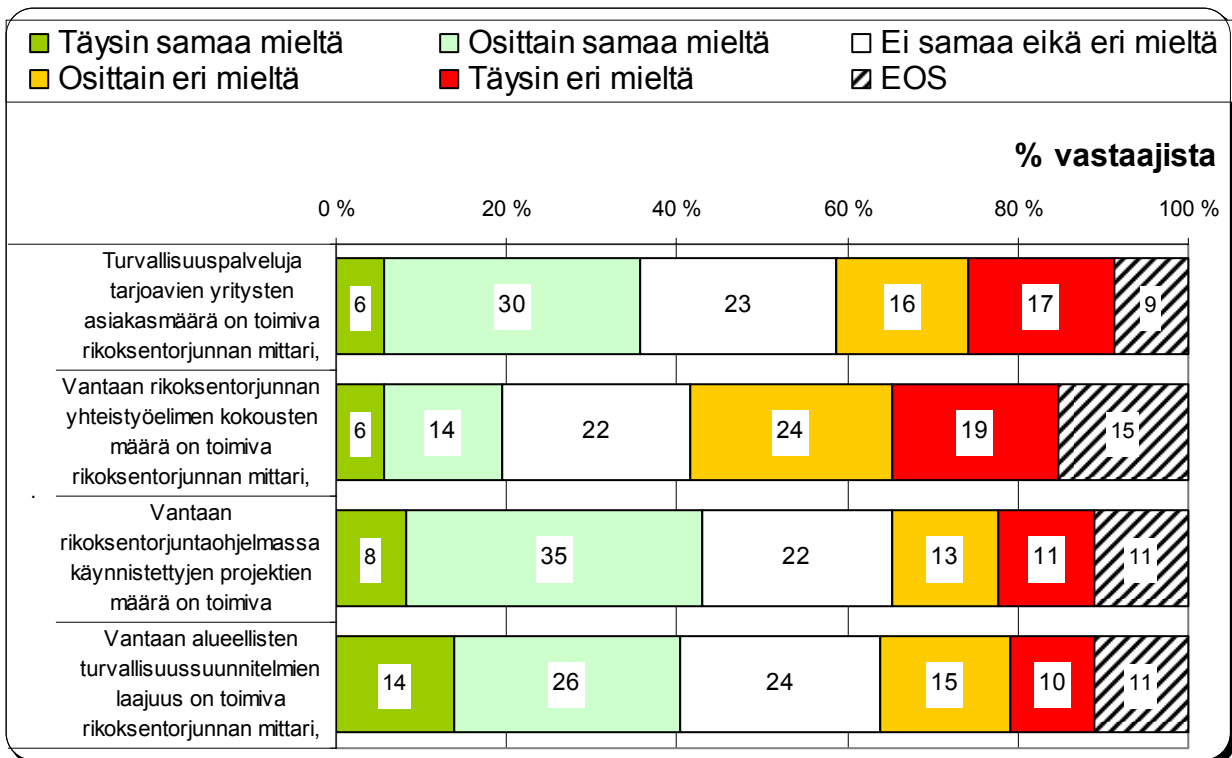
5.3.3 Rikoksentorjunnan mittarit 3/3

Kolmas väitesarja herätti kaikkiaan eniten vastarintaa. Näistä sai kohtalaista kannatusta kaksi viimeistä (kuva 19). Toinen koski Vantaan alueellisten turvallisuussuunnitelmien laajuutta, toinen ohjelmassa käynnistettyjen hankkeiden määrää. Edellinen väite sisältää teeman, joka kätkeytyy myös osion toiseen väitteeseen: tässä keskustellaan itse ohjelman rakenteiden merkityksestä. Osoittimia käsitelty arviointiseminaarin työryhmä päätyi korostamaan, että tämän näkökohdan mittaaminen on erityisen tärkeää. Tällä tavoin voidaan yrittää arvioida, onko ohjelman toiminta muutoksen välineenä riittävän intensiivistä. Eri asia on, ovatko juuri tässä muotoillut esimerkit kaikkein keskeisimpiä vai voitaisiinko keksiä asiaa kuvaamaan parempia osoittimia. Tämä on tyyppinen ohjelman tulevaisuutta koskeva kehittämistehtävä.

Rikoksentorjuntaohjelmassa **käynnistettyjen hankkeiden lukumäärän** ehdottaminen rikoksentorjunnan mittariksi sisältää samantapaisen ajatuksen. Sen kannatus oli kohtalainen, joskin tässä asiassa erimielisten ja varauksellisten vastaajien osuus on huomattava. Arvostelu perustuu osaltaan siihen, että käynnistettyjen hankkeiden määrä ei mitenkään yksiselitteisesti kerro, miten varsinaisessa torjuntatyössä on onnistuttu. Epäilemättä se antaa viitteitä siitä, että ohjelman avulla - tai siitä riippumatta - on onnistuttu mobilisoimaan kansalaisia. Tämä puolestaan on rikoksentorjuntaohjelman toiminnan näkökulmasta hyvinkin toivottava tulos. Periaatteessa se on kuitenkin riittämätön näyttö siitä, että myös kenttätason tavoitteita olisi saavutettu. On muistettava, että mittarit sinällään eivät voi todistaa mitään siitä, mikä on saanut aikaan mittarin osoittaman muutoksen.

Rikoksantorjunnan yhteistyöelimen kokousten arvoa mahdollisena osoittimena arvosteltiin melko selvästi. Kyselyssä ehdotetuista mittaustavoista arvostelu oli kaikkein jyrkintä. Arviointiseminaarin mittari - työryhmässä päädyttiin lopulta pitämään tämän tyyppistä osoitinta aivan mielekkäänä. Kyselyä voidaan pitää tässä suhteessa liian epämääräisenä. Kyselyssä olisi seminaarin opetuksen perusteella ollut aihetta kysyä erikseen nimenomaan rikoksantorjuntaohjelmaa muutoksen välineenä eli työkaluna edustavia asioita ja toisaalta kenttämittareihin liittyviä seikkoja. Tällaisena kysely kuitenkin palveli erinomaisesti mittaamisen eri ulottuvuuksia koskevien ongelmien tunnistamista.

Melko paljon vastarintaa sai myös ehdotus **turvallisuuspalveluja tarjoavien yritysten asiakasmäärää** koskevaksi osoittimeksi. Eräät vastaajat näkivät tässä asiassa mahdollisuuksia, mutta yhtä moni arveli, että tällainen osoitin kertoo jostakin muusta kuin rikoksantorjunnan onnistumisesta tai epäonnistumisesta. Aihetta koskeva keskustelu työryhmässä näki osoittimen validisuutta koskevan ongelman suureksi. Ei ole mahdollista yksiselitteisesti tulkita, mitä tällaisen osoittimen erilaiset arvot voisivat tarkoittaa. Tässä pohdinnassa kiteytyy koko osoitinproblematiikan ydin: yksi ja sama osoitin voi näennäisestä selkeydestään huolimatta antaa mahdollisuudet keskenään täysin päinvastaisiin tulkintoihin. Silloin sen ei voida katsoa täyttävän osoittimen tai mittarin perusvaatimusta, johon validisuutta koskeva keskustelu juuri viittaa. Mittarin on mitattava sitä, mitä sen tarkoitetaan mittaavan. Muussa tapauksessa se on hylättävä.

Kuva 19 Turvallisuustalkoot – ohjelman rikoksantorjuntamittarit 3/3

5.4 Osoitintyyppien kehittämiskohtia

Kyselyssä tiedusteltiin vastaajien näkemyksiä siitä, olisiko edellä mainituissa kahdessatoista osoitintyyppissä selviä puutteita. Tähän saatiin parikymmentä kommenttia, joissa tuli esille useita, jatkotyöstämistä ajatellen kiinnostavia seikkoja. Ehdotukset koskevat rikoksia ja turvallisuutta varsin monista eri lähtökohdista. Osa viittaa suoraan rikollisuuden ja turvattomuuden vähenemiseen, osa koskee varsin välillisiä tapoja arvioida tilannetta.

Eräs vastaaja ehdottaa esitettyjen toimenpiteiden määrää ja toteutettujen **toimenpiteiden määrää** rikosentorjunnan mittariksi. Tämä ehdotus viittanee rikosentorjuntaohjelman sisäiseen seurantaan. Ohjelmassa tulisi kirjata esitetyt ja toteutetut toimenpiteet. Mitä tällaiset osoittimet kuvaisivat, on pohdittava erikseen. Epäilemättä niillä saattaa olla yhteys ohjelman toiminnan vilkkauteen ja siinä mielessä sen onnistuneisuuteen.

Erään vastaajan mielestä osoittimien tulisi kertoa myös **rikosentorjunnan laadusta, ei vain määrästä**. Toinen vastaaja ehdotti asuntojen hintaa asuinalueilla, yritysten asiakasmääriä ostoskeskuksissa sekä matkustajien määriä julkisissa liikennevälineissä. Tällaisilla osoittimilla saattaa olla todistusarvoa. Esimerkiksi alhainen asuntojen hinta voi heijastaa alueen turvattomuutta ja yritysten asiakasmäärä voi kuvata alueen elinvoimaisuutta ja keskinäisen luonnollisen valvonnan määrää ja matkustajien määrä voisi olla yhteydessä turvattomuuden tunteen kanssa. Jatkojalostuksen jälkeen tällaisissa osoittimissa voisi olla jotakin tyydyttävästi tulkittavissa olevaa.

Muuan vastaaja ehdotti mittariksi **asukkaille tuttujen rikosentorjuntatyömuotojen määrää**. Tieto olisi ilmeisesti kerättävä asukaskyselyillä. Niitä voitaisiin tehdä joko otospohjaisesti tai vaikkapa asukasilojen yhteydessä. Tällainen osoitin on epäilemättä rikosentorjuntaohjelman näkökulmasta mielekäs kertoessaan esimerkiksi siitä, miten valistustyö on mennyt perille. Tosin ei voida olla varmoja, onko nimenomaan ohjelman toiminta tuottanut toivotun tuloksen. Tämä ongelmahan jokaisen mittarin tulkinnassa on. Vaikka tulos olisi oikean suuntainen, se ei todista, että juuri ohjelma on sen saanut aikaan. Yksinkertaisen seurannan tasolla tähän epävarmuuteen on kuitenkin tyytyminen.

Uutena aineistotyyppinä muuan vastaaja ehdottaa **lehtien yleisönosastokirjoituksia**. Tämän osoittimen laadinnassa olisi ehkä hyvä saada tiedot kaikista lehtiin lähetetyistä kirjoituksista, koska on pitkälti lehden oma valinta mitkä niistä julkaistaan. Jälleen on kysyttävä, mittaako kirjoitusten lähettäminen rikosentorjunnan tuloksellisuutta vai epäonnistumista ja millä tavalla. Idea on kuitenkin tutkimisen arvoinen.

Linjassa muutaman kyselyyn sijoitetun väitteen kanssa on ehdotus, jonka mukaan pitäisi seurata, miten tiheässä ja ajallisesti pitkään kunta tarjoaa terveydenhuollon päivystystä ja muita **palvelupisteitä** kuten kirjastoja, nuoriso- ja asukastiloja sekä tukee vapaaehtoista asukastoimintaa. Perusteluksi vastaaja esittää, että tällaiset seikat luovat turvallisuudentunnetta ja turvallisuutta sekä lisäävät yhteisöllisyyttä. Ehdotus on selvästi mietitty ja saattaa hyvinkin antaa aihetta jatkokehittelylle.

Yksi vastaaja ehdottaa suoraviivaista osoitinta: rikosten määrän väheneminen. Epäilemättä tämäntyyppinen osoitin on monien hankkeiden tavoitteiden kannalta oikeansuuntainen. Tunnettu pulma koskeekin sitä, miten tämä väheneminen kyetään mittaamaan yksiselitteisesti. Monesti tätä on tavoiteltu joko käyttämällä suoraan poliisin rikostietoja tai väestö- ja yrityskyselyjä; joskus on myös lähestytty tätä ongelmaa yhdistelemällä molempia tietolähdetyyppejä.

Toinen vastaaja viittaa myös väestökyselyihin, tällä kertaa kansalaisten koetun turvallisuudentunteen mittaamiseksi. Tämäkin on eri yhteyksissä käytetty tietotyyppi. Aihetta koskeva tutkimustieto viittaa siihen, että mittausta on kehitettävä edelleen, jotta tuloksia voitaisiin tulkita entistä osuvammin. Joka tapauksessa tämä mahdollisuus on rikosentorjunnan arvioinnissa ollut käytössä ja käy tähän tarkoitukseen vastakin.

Eräissä toisessakin vastauksessa puhutaan ihmisten kuvitellun turvattomuuden tunteen lisääntymisestä: tätä pidetään oleellisena rikosentorjunnan mittarina. Näinhän on rikosentorjuntaohjelmassakin ajateltu. Turvattomuuden tunteen mittaaminen on tavallisesti tehty väestökyselyillä.

Vielä muuan vastaaja ehdottaa väestökyselyjä hieman edellisiä yksilöidymmin. Hän mainitsee turvallisuusbarometrit ja turvallisuustutkimukset, joita lääni ja kaupunki tekevät määräajoin. Tämä tietolähdetyyppi on esimerkki ohjelman edustajille tehdyssä kyselyssä mainituista väestötutkimuksista. **Vantaan rikosensorjuntaohjelman tapauksessa näiden joka tapauksessa tehtävien tutkimusten arvoa lisäisi, jos niihin voitaisiin sisällyttää joitakin erityisesti Vantaan ohjelman puitteissa toteutettua toimintaa sivuavia kysymyksiä.** Tämän ei välttämättä tarvitse olla erityisen vaikeaa eikä kallista. Neuvonpito tutkimusten tekijöiden ja rahoittajien kanssa voisi hyvinkin tuottaa tulosta.

Suositus 28: Vantaan turvallisuusbarometrejä ja -tutkimuksia tulisi hyödyntää sisällyttämällä niihin turvallisuustalkoot -ohjelman toteutukseen ja vaikutuksiin liittyviä kysymyksiä. Vastauksia tulisi hyödyntää turvallisuustalkoot -ohjelman kehittämistyössä.

Yhden vastaajan mielestä kannattaisi seurata kauppojen hävikkiä, joka johtuu näpistyksistä. Ajatus on järkevä ja kauppa itse on ajoittain vedonnut siihen halutessaan kiinnittää huomiota rikollisuusongelmaan. Hävikin tulkinnassa on kuitenkin ilmennyt ongelma. Osa hävikistä on todellista, osa johtuu henkilökunnan varkauksista ja osa yleisön varkauksista. Kokonaishävikki voi rakentua näistä tekijöistä monella eri tavalla. Silti tällaisesta tiedosta voi olla hyötyä esimerkiksi myymälävarkauksiin kohdistuvan torjuntahankkeen seurannassa. Joillakin muilla tiedoilla - esimerkiksi kiinni otettujen varkaiden määrällä ja saalistiedolla sekä valvontaa kuvaavilla tiedoilla - täydennettynä sen tulkittavuus voi tuntuvasti parantua. **Kaupan tulisi tehdä nykyistä tarkempaa hävikinseurantaa.**

Suositus 29: Näppäri -hankkeen vaikuttavuuden mittaamiseksi sekä kaupan näpistysongelman määrittelemiseksi tulisi kehittää Näppäri -hankkeen ja kauppiaiden välistä yhteistyötä. YT-elimien seurannan ja arvioinnin vastuuhenkilön tulisi vastata suosituksen toteutuksesta.

Toinenkin vastaaja viittaa liikkeissä tapahtuvien näpistysten määrään ja lisäksi liikkeissä tapahtuvan häiriökäyttäytymisten määrään. Tätä ehdotusta koskee näpistysten osalta sama huomio kuin edellistä. Jos liikkeissä tapahtuvien häiriökäyttäytymisten määrästä on saatavissa seurantatietoa, tämä on epäilemättä kiinnostava asia, jonka käyttöarvo riippuu paljolti siitä, minkälainen tietojärjestelmä sen tuottaa. Asia kannattaa selvittää. **Vartiointiyrityksillä, kaupalla ja poliisilla on asiaa koskevaa hajatieta, joka tulisi yhdistää.**

Epäsuorista osoittimista tarjotaan yhdessä vastauksessa anniskelupaikkojen määrää, anniskelupaikkojen aukioloaikoja sekä alkoholin kulutusta asukasta kohti. Kahdella ensin mainitulla on ilmeisesti jonkinlainen yhteys julkisten paikkojen rauhattomuuksiin ja niiden sijoittumiseen ja ajoitukseen. Tarkemmalla jalostamisella tämäntyyppiset lähteet voivat olla varsin antoisia tietyn torjuntahankkeen tarpeisiin. Alkoholin kulutustasoa puolestaan käytetään monien ongelmien yleisosoittimena tai vain alkoholihaittojen karkeana välillisenä mittarina tai joitakin rikollisuusongelmia selittävänä tekijänä. Miten tämä saadaan konkretisoitua rikosensorjunnan osoittimeksi, jää selittämättä. Jos jonkin rikosensorjuntahankkeen nimenomaisena tavoitteena on alkoholin kulutuksen vähentäminen (koko väestössä tai jossakin erityisryhmässä), silloin tämä yhteys toki on melko suora.

Muuan vastaaja viittaa ihmisten turvaverkostoon eli arkiympäristössä päivittäin kohdattavien tuttujen ihmisten määrään. Ehdottaja toteaa, ettei tällaista tilastoa varmaan ole olemassa. Esimerkiksi

ajankäyttötutkimuksissa tai ihmisten sosiaalisia suhteita koskevissa tutkimuksissa tämäntyyppisiä tietoja voidaan hankkia. Rikoksantorjunnan kannalta olisi harkittava, millainen tarkalleen näin hahmoteltu tieto voisi olla, jotta se palvelisi tarkoitustaan. Tässä tapauksessa asia voisi liittyä ohjelmassa mainittuun yhteisöllisyyteen, miksei myös epävirallisen sosiaalisen kontrollin toimintaan, kuten vastaaja näyttää ajatelleen mainitessaan turvaverkoston.

5.5 Kehittämissuosituksia mittareista

Kyselyssä pyydettiin myös esittämään kehittämissuosituksia. Kohta tuotti jonkin verran lisää ehdotuksia. Ensimmäinen vastaaja tunnustaa ongelman laajuuden sanoen, että näitä on vaikka kuinka paljon, mutta niiden soveltamisessa täytyy ymmärtää strategisen toiminnan kokonaisuus. Toinen arvelee, että on vaikea keksiä rikoksantorjunnan mittareita. Huono-osaisuusmittarit, syrjäytyminen yms. liittyvät tämän vastaajan mielessä myös rikoksantorjuntaan.

Suositus 30: Tiedonkeruuta kaupoissa tapahtuvasta häiriökäyttäytymisestä tulisi tehostaa yhteistyössä vartiointiyritysten, kauppiaiden ja poliisin kanssa. YT-elimien seurannan ja arvioinnin vastuuhenkilön tulisi vastata suosituksen toteutuksesta.

Muuan vastaaja esittää laadullisia menetelmiä, kuten nuorisotyöntekijöiden, kouluterveydenhoitajien jne. haastattelut sekä postimaksu maksettu -tyyppiset postikortit, jotka voi palauttaa nimettömänä. Tilanteen arvioinnin ja seurannan kannalta tässä ehdotetut keinot saattavat olla tehokkaita. Samalla kun tietolähteiden kokonaismäärä on varsin pieni - toisin kuin väestökyselyissä - voidaan tällä tavoin tavoittaa pienin kustannuksin tärkeillä näköalapaikoilla olevia asiantuntijoita.

Yksi vastaaja kommentoi yhtä kyselyn väitettä siten, että turvallisuuspalveluja tarjoavien yritysten määrä korreloi varmaan käänteisesti turvattomuuden kokemiseen. Hän esittää, että kannattaisi mitata erikseen yksityishenkilöiden ja yritysten turvapalvelut ja kysyy vielä erikseen: "*Mites hälytyslaitteiden myynnin määrä?*" Viimeksi mainittu on kiinnostava osoitin, jonka tulkinta on kuitenkin hankalaa, koska hälytyslaitteiden myynti voi olla yhteydessä rikoksantorjuntaan samanaikaisesti monella eri tavalla.

Eräs vastaaja toteaa:

"Jos joku keksisi mittarin tähän kuuluisaan turvallisuudentunteen mittaamiseen, niin sitä pitäisi kokeilla. Kaiketi kyselytutkimus on niitä ainoita."

Muuan vastaus katsoo, että rikostilastoista saa välittömät mittarit (väheneminen vuositasolla), välillisiä mittareita voivat olla kyselyssä mainitut.

Eräs vastaaja ehdottaa, että tarkoitukseen käyvät kyselyt, verrokkialueiden valinta, vertailut muihin kuntiin, rikoksantorjuntaverkostot ja niiden laajuus ja toimivuus, tiedotukset ja kampanjat sekä niiden purevuus. Hän myös ehdottaa, että olisi ehkä aihetta organisoida ideariihi aiheen pohtimiseksi.

Muuan vastaaja esittää, että mittareita voitaisiin tarkastella alueittain vuosittain ja käyttää niitä sekä kaupunkitasoisen ohjelman että alueellisten turvallisuussuunnitelmien päivittämisessä ja toteutumisen seurannassa. Hän ei yksilöi, mistä mittareista on kysymys, vaan hahmottelee yleistä käyttötapaa.

Yhden vastaajan mielestä olisi hyvä seurata kaupungin rikosvahinkoihin käyttämää euromäärää (erittelyt, millaisia rikoksia), koulukohtaista poissaolojen määrää, kauppojen aukioloa ja asiakasmääriä sekä julkisen liikenteen vilkkautta.

Viimeinen vastaus koettaa realisoida:

"Eiköhän ne kaikki ole tiedossa. Maailma vaan on niin paha paikka. Varmaan poliisin näkyvyys rauhoittaa ihmisiä eniten ja valvonnan lisääminen esimerkiksi turvakamerat."

Tämä vastaus sisältää itse asiassa parikin ehdotusta mitattaviksi asioiksi. Kumpikin liittyy valvonnan määrään ja viittaa ehkä ensi sijassa julkisten paikkojen häiriörikollisuuteen. Kumpikin mainittu seikka on periaatteessa suhteellisen selkeästi mitattavissa. Eri asia on, että ne eivät suoranaisesti kohdistu rikosentorjuntatoiminnan tuloksiin vaan erääseen mahdolliseen rikosentorjunnan keinoon.

5.6 Asiantuntijoiden kommentteja mittareista

Arvioinnin yhteydessä tehdyt asiantuntijahaastattelut täydentävät kyselyn ja arviointiseminaarin tuottamaa kuvaa. Yleisvaikutelma on, että ohjelman eri tasoilla mukana olevat asiantuntijat eivät olleet suuremmin joutuneet paneutumaan arviointia ja mittaamista koskeviin kysymyksiin. Pääpaino ohjelmatoiminnassa on ollut toiminnan aikaan saamisessa ja käynnissä pitämisessä.

Haastatellut näkivät ohjelman hieman eri tavoin sen mukaan, mitä tahoja ja tasoa he edustivat.

Ohjelman yhteistyöryhmä. Toiminnan mittaamiseen käytetään nykyisin poliisin rikostilastoja, mutta niitä ei analysoida riittävän tarkasti. Pitäisi tutkia hankkeiden loppuraportteja sekä Vantaa alueittain-tilastokirjaa. Näiden kaikkien yhdisteleminen ja johtopäätösten tekeminen niistä olisi keskeistä.

YT-ryhmän tasolla sanottiin, ettei YT-elimen toimintaa mitata. Sen mittaamisen ei katsottu olevan tarpeellista, vaan pitäisi mitata sitä, mitä tapahtuu alueella. Mittarit tulisi operationalisoida alueryhmissä. YT-elin voisi olla mukana kehittämässä kaupungin tasolle soveltuvia mittareita. Koko ohjelman mittareiden tulisi olla alueellisia ja sektorikohtaisia. Alueellisten tavoitteiden suhteen mitattaisiin seurauksia eikä toimenpiteitä. Yleiset sektorimittarit ovat kuitenkin hankalampia, sillä mitä yleisimmiksi mittarit muuttuvat, sitä hankalampia ne ovat (esimerkiksi nuorisoriikollisuuden mittaaminen).

Suositus 31: YT-elimen tulisi kartoittaa kaupungin tasolla kerättävää rikosentorjuntaan ja -ehkäisemiseen liittyvää tietoa. YT-elimen tulisi analysoida tiedon hyödynnettävyyttä toiminnan mittaamisessa.

Ongelmaksi nähtiin turvallisuuden mittaaminen esimerkiksi kyselyllä. Kysely antaa kuvan asian tilasta - mutta ei oikeaa kuvaa, sillä kysely ei ole konkreettinen asia. Tunne siitä, että rikollisuus on vähentynyt, ei ole konkretiaa. Mittareiden tulisi olla yksinkertaisia asioita, joilla pystytään näkemään muutoksia. Turvallisuudentunne puolestaan on monimutkainen asia.

Alueryhmätasolla arvioinnista ja mittaamisesta todettiin, että alueryhmän toimintaa ei mitata mitenkään. Epäiltiin myös, että sen mittaaminen voisi kääntyä itseään vastaan, jos mittaaminen on liian tieteellistä. Toiminnan voima on sen epämuodollisuus ja siksi ryhmän työlle ei tarvita mittaria. Sen sijaan tarvitaan turvallisuuden ja turvallisuuden tunteen mittaamista. Kysymyksen pohdinta tuotti kahdentasoisia ehdotuksia. Ensiksikin tarvitaan ohjelman ja suunnitelmien toteutuksen arviointia sekä

itsearviointina että ulkopuolisen tahon tekemänä arviointina. Toiseksi on käytettävä kovia mittareita, joita saadaan poliisilta ja muilta viranomaisilta. Nämä keräävät valtavan määrän tietoa muun muassa rikoksista, huostaanotoista, toimeentulosta jne.

Alueryhmätasolla selitettiin, että alueryhmän mittaustoiminta liittyy keskeisesti poliisin rikostilastointiin. Sosiaali- ja terveydenhuollon tilastoinnin kautta voisi osoittaa paremmin alueen kehitystä. Pitäisi analysoida tuloksia, jos pahoin tai hyvinvointi lisääntyy. Nämä toimivat heikkoina signaaleina tulevan rikollisuuden kannalta. Toisaalta huomautettiin, että mittareita tärkeämpää on kokemustieto ja paikallistuntemus, joka tulee toimijoilta, työntekijöiltä, aluetoimikunnasta ym. tahoilta. Esimerkiksi turvallisuuden tunne ei koske ainoastaan mitattavaa turvallisuutta vaan myös viihtyvyyteen liittyviä tunteita. Niinpä toimintatilastoista voisi laatia turvallisuusbarometrin, jota täydennettäisiin keskustelemalla hankittavalla kokemuspohjaisella tiedolla.

Toinen alueryhmätason edustaja kertoo, että poliisi seurasi projektin osalta omia aluekohtaisia rikostilastojaan, mutta muuta ei ole mitattu. YKS -hankkeessa on kyselyyn perustuvat mittarit ja niillä pyritään seuraamaan toimintaa vuoden välein. Samalla poliisin olisi hyvä jatkaa nykyistä tiedonkeruutaan. Tulevaisuudessa olisi seurattava nuorten alkoholin ja huumeiden käyttöä. Yleisesti ottaen on katsottava toimenpide kerrallaan, miten toteutumista voidaan mitata. Olisi hyvä, jos kaikkiin saataisiin hyvät mittarit, mutta pitkälti on tyydyttävä seuraamaan yleisiä trendejä, jotka kertovat pitkän aikavälin suunnan.

Muuan aluetason edustaja totesi puolestaan, että aluetasolla ei varmaankaan pidetä tilastoja. Sosiaali- ja terveydenhuollon asioista eli perheväkivallasta on jotakin poliisin tiedoissa. Poliisi ei esimerkiksi erottele kotihälytyksistä lapsiin kohdistuvaa tai perheväkivaltaa. Tämä olisi erittäin tärkeää, jotta voitaisiin tiedottaa kuntalaisille tilanteesta. Lisäksi voisi toteuttaa asukaskyselyjä, joista selviää, miten asukkaat näkevät turvallisuuden alueella. Tulevaisuudessa olisi hyvä kerätä tietoja rasistisista ilmiöistä sekä päihdeiden käytöstä, esimerkiksi mikä on ollut säilöönoton syynä (viina vai huumeet). Päihderikokset pitäisi eritellä tarkemmin. Turvallisuuden tunnetta ei saa selville kuin asukaskyselyillä kullakin alueella, koska poliisin rikostilastot eivät aina käy yksiin sen kanssa, mitä ihmiset kokevat.

Suositus 32: YT-elimen tulisi käynnistää keskustelu Vantaan poliisin hälytys- ja rikosilmoitusasioiden vastuuhenkilön kanssa poliisin kotihälytystilastoinnin, rasististen rikosilmoitusten sekä päihderikollisuuden ja säilöönottojen syiden tarkentamiseksi ja lajittelemiseksi.

Hanketasolla mittaamisasia tulee konkreettisemmaksi ja rajatummaks. Jokaisessa hankkeessa tulisi olla sekä yleisiä että täsmämittareita. Todetaan, että mitataan asuinalueiden turvallisuuden tilanteen muuttumista (Safety -mittarit). Pitäisi mitata asuntojen arvoa, hintakehitystä, vuokra-asuntojen käyttöastetta ja asukkaiden vaihtuvuutta. Voisi myös mitata liikkeenharjoittajien tyytyväisyyttä ja esimerkiksi Hakunilan kauppasetta. Alueen kauppasetta kuvaavaa tietoa on kehitteillä. Mittareiden pitäisi reagoida tapahtuneisiin muutoksiin. Pitäisi mitata yhteisöllisyyden kehitystä esimerkiksi tutkimalla miten usein ihmiset juttelevat, osallistuvat tilaisuuksiin ja lukevat paikallislehtiä. Tietolähteinä voitaisiin käyttää poliisin rikostietoja, väestökyselyjä ja -haastatteluja ja tulevaisuudessa julkisiksi tulevia asuntojen kauppahintoja. Vuokra-asuntoja koskevat tiedot saataisiin Vantaan vuokra-asunnot Oy:ltä.

Näppäri -hankkeen kannalta asiaa pohtinut vastaaja totesi, että mittaaminen on hankalaa. Hankkeessa seurataan kiinnijäämisten määrää, sukupuolta ja ikää. Kiinnijääneistä käytetään poliisin omaa rikosilmoitusrekisteriä, sosiaaliohjaajalla on oma seuranta keskustelun ja puhuttamisen muodossa. Ongelmana mittareiden suhteen on, että kun valvontaa lisätään, tulee myös enemmän merkintöjä. Näin

luodaan vaikutelma siitä, että rikollisuus lisääntyy vaikka todellisuudessa ainoastaan sen mittaaminen tehostuu. Hankkeita voisi paremmin mitata esimerkiksi alku-, väli- ja loppukartoitusten kautta.

Näpistyksistä tilastoidaan kuukausittain näpistysten määrät ja näpistäjien iät. Uusijoita ei tilastoida, vaikka muistiot tehdään kaikista näpistyksistä. Tulevaisuudessa olisi tärkeää seurata näpistelijöiden ikää ja heidän mahdollista nuorenmistaan. Hankemittauksen kestävyys edistämiseksi olisi tärkeää, että käytettävät mittarit ovat sovellettavissa myös hankkeiden päätyttyä. Jälkiseuranta olisi tärkeää, jotta tiedettäisiin mitä nuorille tapahtuu 18 ikävuoden jälkeen.

Korso-Koivukylä -hankkeen edustaja toteaa, että hankkeessa on seurattu tilastoja, joista nähdään mitä rikosmäärille on tapahtunut. Sosiaali- ja terveystoimen ja nuorisotoimen puolella oli tarkoitus mitata kävijämäärät, mutta vastaan tulivat vaitioloasiat. Sidosryhmien puolella olisi tarvetta saada tarkempaa seurantatietoa.

"Olisi tärkeää tietää, paljonko säästyisi korjaus- ja siistimiskuluja. Nyt kerätään niin paljon yksittäisiä lukuja, että en osaa itsekään hyödyntää kaikkea mahdollista. Vahinkojen korjaamisen seuranta ja rikosten välillisiä kustannuksia..."

Vanhemmuuden tukeminen -hankkeesta todettiin, ettei hankkeessa ollut mittareita lainkaan. Ohjausryhmässä käytiin läpi tulokset, toteutuneet toiminnot, jatkosuunnitelmat, nuorten ja perheiden tilanteet sekä mihin kannattaa kiinnittää huomiota. Ohjausryhmässä oleva asiantuntija arveli, että muuta hyödynnettävää tietoa voitaisiin saada toiminnan itsensä kautta.

Hän esitti, että lopetusvaiheen jälkeen kannattaa kerätä tietoa, todeten:

"jos lähtee tämmöistä projektia miettimään, niin olisi ollut halukkuutta jatkaa. Vanhemmat voisi ottaa vielä voimakkaammin mukaan. Koulumaailman mukana olo jäi vähän vähemmälle. Kun tehdään ihmisten kanssa työtä, niin mittaaminen on vaikeaa. Mittari on jokaisen korvien välissä ja palaute tulee kadulta. Jälkiseuranta viiveellä olisi hyvä toteuttaa, olisi tärkeää tietää, miten pojilla ja perheillä menee".

Haastatellut asiantuntijat olivat hyvin perillä monista mittaamisen vaikeuksista ja eräät olivat mittaamista tehneetkin. Äärimmäinen kanta oli, että yksinkertainen mittaaminen on mahdotonta tai mieletöntä. Tämä johtuu siitä, että yksinkertaisia numeerisia osoittimia on lähes mahdotonta ylipäänsä laatia niin monimutkaisista asioista, kuin tässä käsitellyt ovat.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Vantaan turvallisuustalkoot -rikoksantorjuntaohjelman arvioinnin tulosten analyysin kautta tehdyt johtopäätökset esitellään arviointiraportin vaiheistuksen mukaisesti.

6.1 Ohjelman suunnittelu ja organisointi

Ohjelmalle on selkeästi **osoitettavissa oleva tarve**. Tätä puoltavat rikostilastojen rikollisuusluvut ja arviointikyselyyn ja -seminaariin osallistuneiden toimijoiden ja haastateltavien näkemykset tilanteesta. Turvallisuustalkoot -ohjelman kykyä muuttua toimintaympäristössä tapahtuvien muutosten tuloksena tulisi kuitenkin edelleen kehittää. Tämä koskee erityisesti alueellisia turvallisuussuunnitelmia, jotka

päivitetään viimeksi vuonna 2002. Turvallisuussuunnitelmien uudistamistyöhön tulisi kytkeä entistä laajemmin sidosryhmiä, kuten järjestöt ja yritykset.

Turvallisuustalkoot -ohjelman suunnittelun tuloksena syntyneessä niin sanotussa ohjelma-asiakirjassa eli ohjelmaraportti 2003:ssa on joitakin puutteita. Asiakirja ei anna riittävän selkeää, kokonaisvaltaista ja kiteytettyä kuvaa ohjelman tarpeista, ohjelmalle asetetuista tavoitteista ja halutuista tuloksista. Ohjelman **tavoitteet tulisi määritellä selkeämmin** sekä ajallisesti että sisällöllisesti. Tavoitteisiin tulisi kohdistaa toimenpiteitä. Ohjelma-asiakirjan tulisi olla tavoitteiltaan ja rakenteellisesti yhtenäinen niin, että kaikkien ohjelmaa rahoittavien tahojen yhteinen näkemys heijastuisi sen sisällössä.

Turvallisuustalkoot -ohjelman ja alueellisten turvallisuussuunnitelmien välinen yhteys ei ole riittävän selkeä. Ohjelmadokumentti ei riittävässä määrin tue alueellisten suunnitelmien tavoitteiden, painopistealueiden ja toimenpiteiden määrittelyä. Alueelliset turvallisuussuunnitelmat antavat selkeän kuvan paikallisista ongelmista ja suunnitelmiin on kytketty käytännön ehdotuksia toteutettavista toimenpiteistä. Aluesuunnitelmien painopisteitä voisi kuitenkin edelleen kehittää siten, että toiminta painottuisi selkeämmin valittuihin kohderyhmiin, kuten lapset, nuoret, vanhukset ja/tai ongelmiin, kuten päihteet ja varkaudet.

Turvallisuustalkoot -ohjelmaa toteuttavien **työryhmien ja hankkeiden tavoitteiden ja toiminnan väliset erot jäävät epäselviksi.** Näppäri- ja Safety -työryhmät ja Näppäri- ja Safety -hankkeet ovat oiva esimerkki tästä. Arvioinnin yhteydessä toteutettujen hankekohtaisten haastatteluiden perusteella vaikuttaa siltä, että hankkeiden tavoitteiden asettelu on ollut riittävän laajapohjaista ja asiantuntevaa ja että hankkeet perustuvat paikallisten olosuhteiden tuntemukseen.

Ohjelman talous- ja henkilöstöresursointi on puutteellista. Ohjelman projektipäällikkö on ainut ohjelmarahoitusta nauttiva työntekijä. Projektipäällikkö on saanut paljon aikaan, mutta on joutunut työskentelemään ilman riittävää tukea YT-elimeltä tai alueelliselta tasolta. Vantaan kaupungin aluejohtajien resursointia ohjelmaan tulisi lisätä niin, että aluejohtajat voisivat käyttää työajastaan nykyistä suuremman osan alueellisen rikosentorjuntatoiminnan aktivoimiseen. Alueellisen toiminnan vahvistaminen olisi oleellinen toimenpide ohjelman vaikuttavuuden tehostamiseksi. Mahdollinen aluekoordinaattori-järjestelmä voisi tukea alueryhmien toimintaa.

6.2 Ohjelman toteutus

Turvallisuustalkoot ohjelman **yhteistyöelin on toiminut hyvänä turvallisuusasioiden keskustelufoorumina eri hallintokuntien, poliisin ja seurakunnan edustajien välillä.** Kaupunkilaisten tietoisuus turvallisuudesta, rikollisuuden ehkäisystä ja rikollisuuden torjunnasta on lisääntynyt. YT-elimien tulisi ulottaa turvallisuuden edistämisen- ja rikosentorjuntakeskustelu oman ryhmänsä ulkopuolelle ja edistää turvallisuustalkoot -ohjelman tavoitteiden sisällyttämistä läpäisyperiaatteella kaupungin strategioihin. YT-elimien tulisi edistää toiminnallaan alueryhmien toiminnallista jatkuvuutta sekä laajentaa omaa jäsenistöään yrityselämän ja järjestöjen edustajilla.

Toimivat alueryhmät ovat turvallisuustalkoiden tuloksellisuuden perusedellytys. Ohjelman toteutusrakenne perustuu siihen, että YT-elin koordinoi ja ohjaa toimintaa, kun taas alueryhmillä ja hankkeilla on konkreettisten toimenpiteiden toteutusvastuu. Tähän mennessä ohjelman toimijoiden välisessä työnjaossa ja organisoinnissa esiintyvistä puutteellisuuksista johtuen **ohjelmatoiminnan aktiivisuus on jakautunut varsin epätasaisesti Vantaan alueelle.**

Alueryhmien ongelmiksi ovat muodostuneet jatkuvuuden puute sekä alueryhmien vähäinen toiminta. Toiminnan jatkuvuutta tulisi edistää esimerkiksi tiedottamalla aktiivisemmin alueryhmien

jäsenille alueryhmätöinnasta, kehittämällä dokumentointia sekä siirtämällä tehokkaammin tietoa vanhoilta ryhmän jäseniltä uusille. Aluejohtajilla ei toimensa puitteissa ole riittävästi aikaa turvallisuustalkoot -ohjelmalle. **Alueryhmät eivät ole onnistuneet riittävän hyvin luomaan yhteyttä alueen asukkaisiin, aluetoimikuntiin ja muihin alueryhmiin.** Yhteistyötä muiden alueryhmien kanssa tulisi tehostaa. Näin voitaisiin tehokkaammin hyödyntää muilla alueilla saavutettuja tuloksia ja kehitettyjä hyviä toimintamalleja oman toiminnan kehittämiseksi.

Työryhmätasolla toteutettua toimintaa on hankala erottaa hanketoiminnasta. Hanketoiminta on ollut aktiivista ja tehokasta toisin kuin työryhmien toiminta. Työryhmät joiden yhteydessä ei toteuteta hankkeita, voitaisiin tarpeettomina poistaa ja tulevaisuudessa keskittyä hanketason toiminnan kehittämiseen ja tukemiseen. Hanketoiminta perustuu voimakkaasti paikalliseen asiantuntemukseen ja paikallisten olojen parantamiseen. Tätä tulisi edelleen tukea esimerkiksi lisäämällä hankkeiden välistä tiedonvaihtoa.

6.3 Ohjelman tulokset

Vantaan turvallisuustalkoot -rikoksantorjuntaohjelma on monelta osin saavuttanut ohjelmaraportissa (2003) määritellyt tavoitteet. Ohjelmalla on luotu edellytyksiä monitahoisen osallistujajoukon rikoksantorjuntatyölle ja työn jatkuvalle kehittämiselle Vantaalla ja edesautettu eri tahojen verkostoitumista rikoksantorjuntaan liittyvissä asioissa. Turvallisuustalkoot ohjelmassa on myös pyritty lisäämään vantaalaisten ja Vantaalla vierailevien turvallisuutta ja hyvinvointia.

Ohjelmatoimijoiden keskinäinen verkostoituminen ja moniammatillinen, sektorirajoja ylittävä työskentely on lisääntynyt. Tämä innovatiivinen työskentelytapa on lisännyt ongelmien kokonaisvaltaista hahmotusta sekä edellytyksiä puuttua ongelmien ehkäisyyn. Epäbyrokraattinen työskentelytapa on madaltanut kynnystä yhteydenotoille eri toimijoiden välillä. Toiminnan tuloksellisuutta voitaisiin parantaa siten, että turvallisuustalkoot -ohjelman päämäärät saataisiin paremmin osaksi kaupungin strategioita.

Rikollisuuden ennaltaehkäisyyn on pyritty muun muassa kouluissa toteutettavalla ennaltaehkäisevällä valistuksella ja pysäköintialueiden valaistusta ja puomitusta parantamalla. **Tuloksena ostoskeskuksen alueilla on tapahtunut rauhoittumista ja perheväkivaltaan puuttumisessa yhteistyöprosessit viranomaisten välillä ovat kehittyneet.** Lisää panostuksia tulisi tulevaisuudessa suunnata maahanmuuttajien osallistamiseen ennaltaehkäisevään työhön.

Rikostilastollisen analyysiohjelman käyttöönotolla on pystytty paremmin analysoimaan rikollisuuden tilaa Vantaalla. Rikostilastojen valossa rikollisuus on osittain vähentynyt ohjelmakauden aikana. Ei kuitenkaan voida osoittaa, että tämä johtuisi vain turvallisuustalkoot -ohjelman toiminnasta.

Arvioinnin tulosten perusteella ei pystytä osoittamaan asukkaiden turvallisuudentunteen muutoksia ohjelman toiminnan tuloksena. Arviointikyselyn ja haastatteluiden valossa vaikuttaa siltä, että muun muassa **yleisötilaisuuksilla on osittain pystytty vaikuttamaan turvallisuuden tunteen lisääntymiseen.** Parempia tuloksia voisi kuitenkin saavuttaa lisäämällä positiivista tiedottamista ohjelman tuloksista

Yhteisöllisyyden lisääntymistä tai vähentymistä turvallisuustalkoot -ohjelman toiminnan tuloksena ei arvioinnissa pystytty havaitsemaan. Arvioinnissa ei pystytty havaitsemaan, onko jollain painopistealueella, keskusta-alueiden turvallisuus, lasten ja nuorten elämänhallinta, vanhemmuuden tukeminen ja tiedon jakaminen, onnistuttu paremmin kuin toisella.

6.4 Yhteistyö, verkostoituminen ja tiedottaminen

Tiedottaminen nousi arvioinnissa esille tärkeänä turvallisuustalkoot -ohjelman kehittämisalueena. Tiedottamisen hyödyiksi määriteltiin ymmärryksen lisääntyminen rikollisuuden ennaltaehkäisystä ja torjunnasta, ohjelman toimijoiden sitouttaminen toteutukseen sekä kehitettyjen toimintamallien siirrettävyyden ja juurruttamisen tehostuminen.

Turvallisuustalkoot -ohjelman tiedotus on resurssipulasta johtuen ollut suhteellisen vähäistä. Ohjelman toimijoilla ei ole ollut riittävää asiantuntemusta tiedottamisesta eikä tiedottamisesta ole ollut tarvittavaa ohjausta. Tästä johtuen **ohjelman näkyvyys on ollut satunnaista eivätkä käytetyt tiedotuskanavat ole olleet riittävän tehokkaita.** Ohjelmassa tulisi pyrkiä tehostamaan ja kehittämään ohjelman sisäistä ja ohjelmasta ulospäin tiedotusta. Tämä kysyy lisärahoitusta ja parempaa resurssien, kuten asiantuntemuksen ja aikaresurssien, hyödyntämistä. Tiedotusta tulisi terävöittää esimerkiksi **kehittämällä ohjelman nettisivuja**, luomalla ohjelmalle tiedotusstrategia ja sisäiseen tiedotukseen soveltuva perehdyttämispaketti, laatimalla lyhyt ohjelmatoiminnan yleistiedote, nimittämällä YT-elimien tiedotuksesta vastaava yhteyshenkilö sekä tukemalla alueryhmien tiedotustoimintaa.

Toimijoiden välistä verkostoitumista on tapahtunut erityisesti YT-elimien toimijoiden välillä. Turvallisuusfoorumit ovat toimineet kaupungin tasolla yhteistyön areenoina. Näppäri- ja YKS -hankkeiden puitteissa toteutunut yhteistyö on vaikuttanut myönteisesti toiminnan tuloksellisuuteen. Verkostoituminen ja yhteistyö eivät kuitenkaan ole olleet aivan riittäviä kaupunki- eivätkä aluetasolla. Verkostoitumista ja yhteistyötä voisi kehittää muun muassa valtavirtaistamalla ohjelmavoitteet kaupungin strategioihin, tehostamalla YT-elimien ja alueryhmien sekä alueryhmien ja aluetoimikuntien välistä yhteistyötä sekä kehittämällä hankkeiden hyvien käytäntöjen siirtämistä paikallisten toimijoiden välillä.

6.5 Tulosten kestävyys, arviointi ja seuranta

Tulosten kestävyys on kärsinyt toimijoiden vaihtuvuudesta sekä YT-elimessä että varsinkin alueryhmissä. Myös **hankkeiden lyhyt kesto** on hankaloittanut uusien toimintamallien kehittämistä sekä näiden siirtämistä osaksi pysyvää toimintaa hankkeiden päätyttyä. Voimakkaampi panostus toiminnan jatkuvuuden kehittämiseksi vaikuttaisi myönteisesti tulosten kestävyteen. Tähän voidaan vaikuttaa muun muassa tehostamalla ohjelman ulkoista tiedottamista, lisäämällä sisäistä tiedonvaihtoa toimijoiden välillä sekä vahvistamalla aluetason toteutuksen rakenteita (alueryhmät, aluejohtajat, aluekoordinaattorit).

Ohjelman sisäinen seuranta ja tähän liittyvä raportointi ja muu dokumentointi vaikuttavat myönteisesti toimintamallien vakiinnuttamiseen. Tehostamalla raportointia ja yhteistyötä voidaan osittain pysäyttää ohjelman sisäisen hiljaisen tiedon katoamista. Lisäämällä ja tehostamalla sisäistä ja ulkoista arviointia pystytään paremmin määrittelemään ohjelman vahvuuksia ja heikkouksia ja näin entistä tehokkaammin tukea ohjelman kehittämistyötä.

6.6 Mittarit ja osoittimet

Rikoksantorjuntaohjelmalla ei ole oman toiminnan tai tulosten vaikuttavuutta mittaavia indikaattoreita. Indikaattoreilla ei yleensä voida saada varmaa tietoa siitä, että tapahtunut muutos johtuu juuri tietyn toimenpiteen toteutuksesta. Mittari voi kuitenkin antaa tietoa tietystä kehityksen suunnasta. Tällä tavalla mittarin tulosta voidaan hyödyntää ohjelman tavoitteiden asettelussa ja toimenpiteiden määrittelyssä.

Jotta vaikuttavuusmittareita voisi kehittää ja soveltaa käytännössä, näitä tulisi räätälöidä perustuen olemassa oleviin ohjelman päämääriin. Tällä hetkellä turvallisuustalkoot -ohjelman päämäärät ovat liian yleisiä, jotta ne mahdollistaisivat toiminnan mittariperusteista seuranta. Jotta mittarit pystyisivät tukemaan ohjelmaa riittävän kokonaisvaltaisesti, mittareita tulisi kehittää sekä ohjelman eri tahojen toiminnan että tulosten vaikuttavuuden mittaamiseksi.

On tärkeää, että mittareiden pakollinen kehittäminen ei tukahduta kentällä toteutettavaa vapaaehtoista ja innostunutta hanketoimintaa. Jotta näin ei tapahtuisi, räätälöityjen hankemittareiden kehittämiseksi tulisi saada ulkoista tukea. Tuki voisi koostua esimerkiksi YT-elimeen nimetystä seurannan ja arvioinnin yhteyshenkilöstä. Henkilön tehtävänä voisi olla mittariston laatimisen yleinen tuki. Tehtäviin kuuluisi esimerkiksi olemassa olevien mittarien tietolähteiden identifioiminen. Jotta mittareiden käyttö ei olisi liian raskasta, olisi erityisen tärkeää, että ne paljolti perustuisivat jo olemassa oleviin tietolähteisiin.

Tilanteessa, jossa turvallisuustalkoot -ohjelman toiminnan tehokkuutta tai tulosten vaikuttavuutta ei mitata erityisillä indikaattoreilla, tulisi hyödyntää alueella jo toteutettua turvallisuuteen liittyvää tutkimusta. Vantaalla toteutettavat turvallisuusbarometrit mittaavat aihealueita, jotka liittyvät suoraan turvallisuustalkoot -ohjelman tuloksiin. Ohjelman projektipäällikön tulisi entistä aktiivisemmin vaikuttaa siihen, että seuraavaan turvallisuusbarometriin sisällytetään turvallisuustalkoot -ohjelmaan liittyviä kysymyksiä. Näppäri -hanke voisi olla mukana kehittämässä kauppiaiden hävikinseuranta, ja yhdistelemällä toimintoja voisi kehittää sekä Näppäri -hanketta että kauppiaita palvelevia mittaristoja. Samalla tulisi kartoittaa ja kehittää myös muuta hyödyllistä, jo toteutettua, tiedonkeruuta ja mittaamista Vantaan kaupungin alueella. Kerättyä tietoa voisi hyödyntää turvallisuuden ja rikoksen ehkäisyn ja torjunnan tulevassa mittaamisessa turvallisuustalkoot -ohjelman puitteissa. Tulevaisuuden kehittämistoimenpiteisiin voisi kuulua myös poliisin kotihälytysten, rassististen rikosilmoitusten sekä päihderikollisuuden säilöönnoton tilastoinnin tarkentaminen.

7 LÄHTEET

Kirjallinen aineisto

- Alueelliset turvallisuussuunnitelmat (2002). Tikkurila, Hakunila, Korso-Koivukylä, Martinlaakso, Myyrmäki. Alueellisten turvallisuussuunnitelmien seurantaraportit 2003, 2004, 2005.
- Kangas, Risto (2004). Vantaan Turvallisuustalkoot – mistä lähdettiin ja mihin on päästy? Arviointiraportti turvallisuustalkoiden toteutuksesta ja tuloksista. Helsingin yliopisto, rikos- ja prosessioikeuden laitos. Sosiologian laitos.
- Kansallinen ohjelma väkivallan vähentämiseksi <<http://www.om.fi/29887.htm>>
- Koivisto, Riitta toim. (2003). Vantaan turvallisuustalkoot, rikosentorjuntaohjelman raportti 2000, 2003.
- Koivisto, Riitta toim. (2005). Vantaan turvallisuustalkoot, toimintakertomus 2000–2005
- Korso-Koivukylä – projekti (2003). Seurantaraportti.
- Laillisuuskasvatusprojekti (2001). Hankekuvaus.
- Näppäri -projekti (2005). Seurantaraportti.
- Perheväkivaltaa kärsineiden lasten ryhmä (2003). Raportti.
- Poika-projekti (2003). Seurantaraportti.
- Sisäisen turvallisuuden ohjelma <<http://www.intermin.fi/intermin/hankkeet/turva/home.nsf>>
- Sosiaalityöntekijä poliisissa (2003). Hankkeen väliraportti.
- Turvallinen Tikkuraitti (2001). Projektin loppuraportti.
- Valtioneuvoston periaatepäätös kansalliseksi rikosentorjuntaohjelmaksi 4.3.1999 <www.rikosentorjunta.fi>
- Vanhemmuiden valtameri (2003). Loppuraportti.
- Vantaan turvallisuustalkoot – rikosentorjuntaohjelma (EUCPN-kuvaus).
- Yhteenvedo aluefoorumeista 11/2001

Haastattelut

- Airinen, Ismo. Aluejohtaja. Hakunilan alueryhmä. 22.11.2005
- Koivisto, Riitta. Turvallisuustalkoot rikosentorjuntaohjelman projektipäällikkö. 12.12.2005
- Koivunoksa, Risto. Rikosentorjunnan yhteistyöelin (puheenjohtaja v. 2004). 29.11.2005
- Liimatainen, Asko. Myyntipäällikkö. Rikosentorjunnan yhteistyöelin. 28.11.2005
- Liimatainen, Ville. Aluejohtaja. Tikkurilan alueryhmä. 5.12.2005
- Lyly, Sakari. Aluejohtaja. Korso-Koivukylän alueryhmä. 28.11.2005
- Mäntynen, Taisto. Hakunilan YKS-hanke/Safety-työryhmä. 1.12.2005
- Nordling, Sirkku. Sosiaalihoaja. Näppäri-työryhmä. 2.12.2005
- Ojala, Jarmo. Komisario. Näppäri-hanke. 21.11.2005
- Poskiparta, Katariina. Asukaspalvelujohtaja, Vantaan kaupunki. Rikosentorjunnan yhteistyöelimen puheenjohtaja. 13.12.2005
- Purastie, Risto. Rikositylikonstaapeli. Sosiaalityöntekijä poliisissa – hanke. 5.12.2005
- Riiheläinen, Mikko. Projektityöntekijä Riskiryhmässä oleville pojille tarkoitettu ryhmä- ja tukihenkilötoiminta – hanke. 23.11.2005
- Toiva, Ari. Aluejohtaja, Martinlaakson alueryhmä. 22.11.2005
- Tuomisto, Anne. Vanhempi konstaapeli. Korso-Koivukylä –projekti. 29.11.2005
- Vihavainen, Hilka. Lasten ja perheiden palvelujen johtaja. Myyrmäen alueryhmä. 7.12.2005
- Virkamäki, Mikko. Projektikoordinaattori YKS-hanke (Hakunila). 21.11.2005

VANTAAN TURVALLISUUSTALKOOT

Tämä kysely on osa Vantaan turvallisuustalkoot rikosentorjuntaohjelman arviointia.

Arvioinnin päämääränä on selvittää rikosentorjuntaohjelman tarpeellisuutta, asetettuja tavoitteita, toteutettuja toimenpiteitä ja tulosten vaikuttavuutta. Arviointi tukee toiminnan ja sen mittaamisen kehittämistä.

1) Edustan seuraavaa tahoa

(Vastaaaja voi valita ainoastaan yhden alla esitetystä vaihtoehdoista. Huom! Vastaus rekisteröityy kyseisen tahon näkemyksenä ohjelmasta.)

- Rikosentorjunnan yhteistyöelin
- Alueellinen yhteistyöelin - Martinlaakso
- Alueellinen yhteistyöelin - Myyrmäki
- Alueellinen yhteistyöelin - Tikkurila
- Alueellinen yhteistyöelin - Korso-Koivukylä
- Alueellinen yhteistyöelin - Hakunila
- Työryhmä Tiedonkeruu
- Työryhmä Selvä
- Työryhmä Näppäri
- Työryhmä Safety
- Rikosentorjuntaohjelman hanke (jos ei mikään yllä mainituista)
- Sidosryhmä (jos ei mikään yllä mainituista): Mikä?

2) Rikosentorjuntaohjelman puitteissa toteuttamani toiminta liittyy pääasiallisesti seuraavaan ohjelman painopistealueeseen

(Vastaaaja voi valita ainoastaan yhden alla esitetystä vaihtoehdoista. Huom! Vastaus rekisteröityy tämän painotusalueen näkemyksenä ohjelmasta.)

- keskusta-alueiden turvallisuus
- asuinympäristön turvallisuus
- lasten ja nuorten elämänhallinta
- vanhemmuuden tukeminen
- tiedon jakaminen
- kaikki painopistealueet
- en osaa sanoa

Turvallisuussuunnitelmien kohderyhmät ovat osallistuneet toteutukseen	ja	ja	ja	ja	ja	ja
Ohjelman päämäärät näkyvät turvallisuussuunnitelmien toteutuksessa	ja	ja	ja	ja	ja	ja
Turvallisuussuunnitelmat ovat onnistuneet ehkäisemään rikollisuutta	ja	ja	ja	ja	ja	ja
Turvallisuussuunnitelmat ovat onnistuneet torjumaan rikollisuutta	ja	ja	ja	ja	ja	ja
Turvallisuussuunnitelmat ovat onnistuneet lisäämään asukkaiden turvallisuudentunnetta	ja	ja	ja	ja	ja	ja
Turvallisuussuunnitelmat ovat onnistuneet yhteisöllisyyden kehittämisessä	ja	ja	ja	ja	ja	ja
Turvallisuussuunnitelmat noudattavat toteutuksessaan ohjelman painopistealueita	ja	ja	ja	ja	ja	ja

9) Turvallisuussuunnitelmat toteutuvat onnistuneesti painopistealueilla:

	1= Täysin samaa mieltä	2= Osittain samaa mieltä	3= Ei samaa mieltä eikä eri mieltä	4= Osittain eri mieltä	5= Täysin eri mieltä	EOS = En osaa sanoa
"asuin ympäristön turvallisuus"	ja	ja	ja	ja	ja	ja
"lasten ja nuorten elämänhallinta"	ja	ja	ja	ja	ja	ja
"vanhemmuuden tukeminen"	ja	ja	ja	ja	ja	ja
"tiedon jakaminen"	ja	ja	ja	ja	ja	ja

10) Kuvaile toteutuksen vahvuuksia

11) Kuvaile toteutuksen heikkouksia

12) Esitä toteutukseen liittyviä kehittämissuosituksia

III Yhteistyö, verkostoituinen ja tiedottaminen

13) Arvioi kuusiportaista asteikkoa hyödyntäen alla esiteltyjä väitteitä

	1= Täysin samaa mieltä	2= Osittain samaa mieltä	3= Ei samaa mieltä eikä eri mieltä	4= Osittain eri mieltä	5= täysin eri mieltä	EOS = En osaa sanoa
Ohjelman sisäinen tiedotus on onnistunut	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ohjelman ulkoinen tiedotus on onnistunut	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ohjelmassa on luotu tarkoituksenmukaisia verkostoja	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ohjelman yhteistyö ulkoisten toimijoiden kanssa on onnistunut hyvin	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tarkoituksenmukaiset tahot ovat osallistuneet ohjelmassa tapahtuvaan yhteistyöhön	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Rikoksentorjunnan yhteistyöelin tukee ohjelman toimeenpanoa	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Alueelliset yhteistyöryhmät tukevat ohjelman toimeenpanoa	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ohjelman työryhmät tukevat ohjelman toimeenpanoa	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ohjelma on tunnettu omassa toimintaympäristössään	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ohjelman eri työryhmien välillä on riittävästi kokemusten vaihtoa	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ohjelman alueellisten yhteistyöryhmien välillä on riittävästi kokemusten vaihtoa	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ohjelman alaisten hankkeiden välillä on riittävästi yhteistyötä	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ohjelman puitteissa toteutettavalla yhteistyöllä saavutetaan lisäarvoa	☐	☐	☐	☐	☐	☐

14) Kuvaile ohjelman yhteistyön, verkostoitumisen ja tiedottamisen vahvuuksia

19) Turvallisuussuunnitelmien toteutuksen tuloksena Vantaalla:

	1= Täysin samaa mieltä	2= Osittain samaa mieltä	3= Ei samaa mieltä eikä eri mieltä	4= Osittain eri mieltä	5= täysin eri mieltä	EOS = En osaa sanoa
keskusta-alueiden turvalisuus on lisääntynyt	ja	ja	ja	ja	ja	ja
asuin ympäristön turvalisuus on lisääntynyt	ja	ja	ja	ja	ja	ja
lasten ja nuorten elämänhallinta on parantunut	ja	ja	ja	ja	ja	ja
vanhemmuuden tukeminen on parantunut	ja	ja	ja	ja	ja	ja
rikosentorjunnan ja ennaltaehkäisyn tiedonjakaminen on tehostunut	ja	ja	ja	ja	ja	ja

20) Arvioi kuusiportaista asteikkoa hyödyntäen alla esiteltyjä väitteitä

	1= Täysin samaa mieltä	2= Osittain samaa mieltä	3= Ei samaa mieltä eikä eri mieltä	4= Osittain eri mieltä	5= täysin eri mieltä	EOS = En osaa sanoa
Ohjelman tuloksia voidaan siirtää osaksi pysyvää toimintaa varsinaisen ohjelman päättymisen jälkeen	ja	ja	ja	ja	ja	ja
Ohjelmalla tulee olemaan pysyviä vaikutuksia	ja	ja	ja	ja	ja	ja
Ohjelmatasolla seurataan asetettujen päämäärien toteutusta	ja	ja	ja	ja	ja	ja
Turvallisuussuunnitelmien tasolla seurataan asetettujen päämäärien toteutumista	ja	ja	ja	ja	ja	ja
Ohjelman raportointi on onnistunut hyvin	ja	ja	ja	ja	ja	ja
Ohjelman tuloksia tullaan hyödyntämään mahdollisten tulevien projektien suunnittelussa	ja	ja	ja	ja	ja	ja
Ohjelman arviointi on onnistunut hyvin	ja	ja	ja	ja	ja	ja

21) Kuvaile ohjelman tehokkuuteen, vaikuttavuuteen, kestävyyteen, arviointiin ja seurantaan liittyviä vahvuuksia

22) Kuvaile ohjelman tehokkuuteen, vaikuttavuuteen, kestävyyteen, arviointiin ja seurantaan liittyviä heikkouksia

23) Esitä kehittämissuosituksia liittyen ohjelman tehokkuuteen, vaikuttavuuteen, kestävyyteen, arviointiin ja seurantaan

V Vantaanturvallisuustalkoisiin liittyvät rikosentorjuntaohjelman mittarit

24) Arvioi kuusiportaista asteikkoa hyödyntäen alla esiteltyjä väitteitä

1=	2=	3=	4=	5=	EOS =
Täysin samaa mieltä	Osittain samaa mieltä	Ei samaa mieltä eikä eri mieltä	Osittain eri mieltä	täysin eri mieltä	En osaa sanoa

Poliisin henkilöstö- ja työtilaatoista (mm. henkilöstön määrä, tilastoidut rikokset, selvitetty rikokset, hälytystehtävät) voidaan laatia toimivia rikosentorjunnan mittareita

Väestö- ja yrityskyselyistä (mm. rikosten uhriksi joutumista, rikosilmoitusten tekemistä, rikoksia vastaan suojautumista, asenteita ja turvattomuuden tunnetta koskevat kyselyt) voidaan laatia toimivia rikosentorjunnan mittareita

Terveystieteiden ja sosiaalitoimen työtilastoista (mm. väkivaltapotilaiden poliklinikkakäynnit, lasten huostaanotot, kasvatus- ja perheneuvolakäynnit) voidaan laatia toimivia rikosentorjunnan mittareita

Koulukeskeytykset/kouluikäinen väestö on toimiva rikosentorjunnan mittari

Asukasjärjestöjen toiminnan laajuus ja jäsenmäärä ovat toimivia rikosentorjunnan mittareita

Vapaaehtoistoiminnan kunnallinen rahoitus/asukas on toimiva rikosentorjunnan mittari

Päihde- ja nuorisotyöhön suunnattu kunnallinen rahoitus/asukas on toimiva rikosentorjunnan mittari

Päivähoitoon ja iltapäiväkerhotoimintaan suunnattu kunnallinen

rahoitus/päivähoito- ja iltapäiväkerhoikäinen väestö on toimiva rikksentorjunnan mittari	jo	jo	jo	jo	jo	jo
Turvallisuuspalveluja tarjoavien yritysten asiakasmäärä on toimiva rikksentorjunnan mittari	jo	jo	jo	jo	jo	jo
Vantaan rikksentorjunnan yhteistyöelimen kokousten määrä on toimiva rikksentorjunnan mittari	jo	jo	jo	jo	jo	jo
Vantaan rikksentorjuntaohjelmassa käynnistettyjen projektien määrä on toimiva rikksentorjunnan mittari	jo	jo	jo	jo	jo	jo
Vantaan alueellisten turvallisuussuunnitelmien laajuus on toimiva rikksentorjunnan mittari	jo	jo	jo	jo	jo	jo

25) Puuttuuko listasta joku tietty rikksentorjunnan mittari, mikä:

26) Esitä kehittämissuosituksia koskien rikksentorjuntamittareita (esim. miten mittareita voisi hyödyntää, mitä olemassaolevia tietolähteitä löytyisi hyvien mittarien laatimisen pohjaksi):

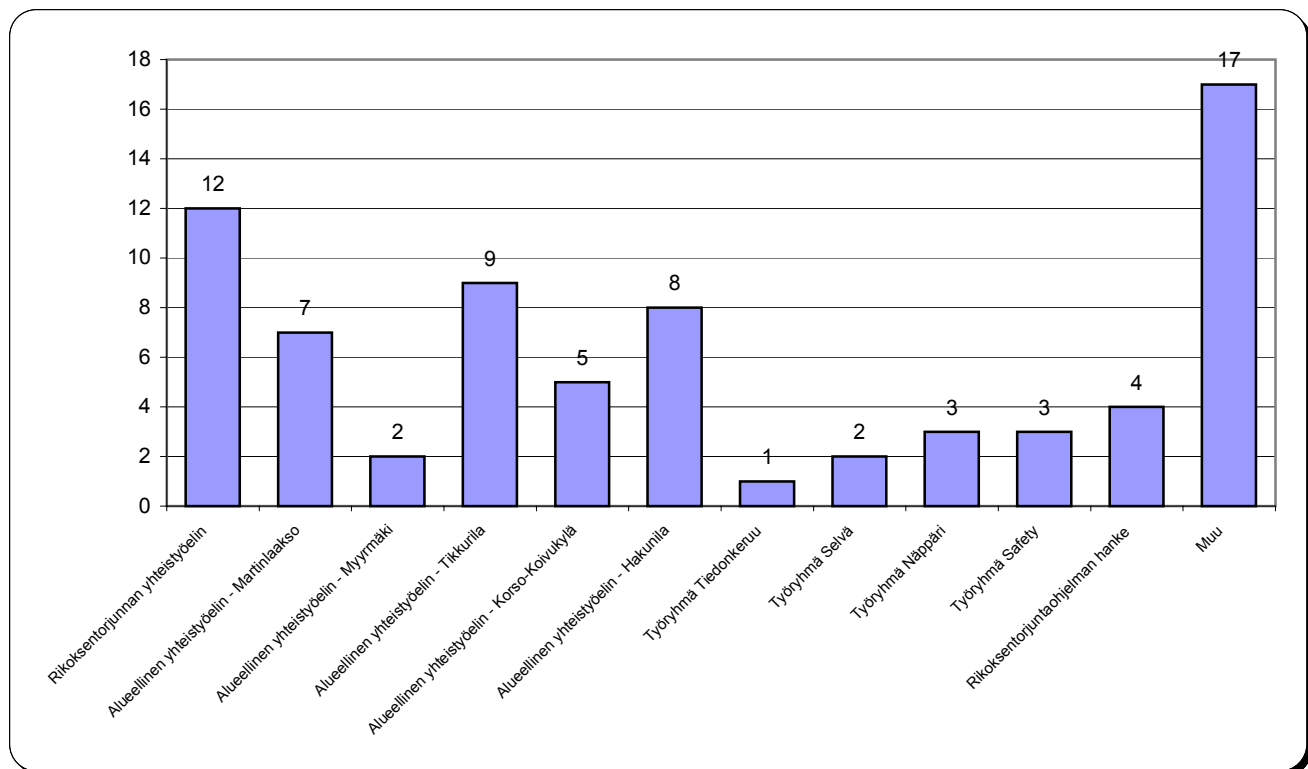
Kiitos vastauksista!

Vastauksesi rekisteröityy klikkaamalla alla olevaa "Lähetä" painikettä.

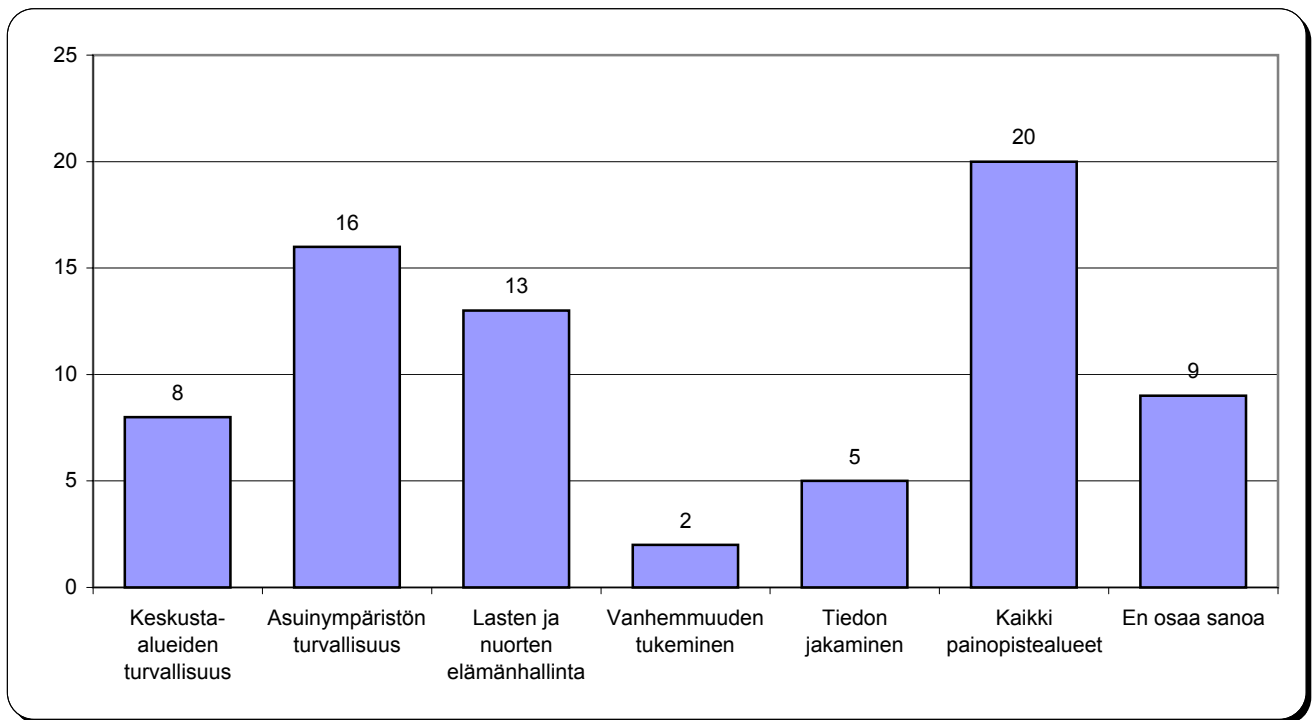
Lähetä

	Vastaus	Otos	Vastaus-aktiivisuus
Rikksentorjunnan yhteistyöelin	12	15	80 %
Alueellinen yhteistyöelin - Martinlaakso	7	14	50 %
Alueellinen yhteistyöelin - Myyrmäki	2	9	22 %
Alueellinen yhteistyöelin - Tikkurila	9	5	180 %
Alueellinen yhteistyöelin - Korso-Koivukylä	5	6	83 %
Alueellinen yhteistyöelin - Hakunila	8	13	62 %
Työryhmä Tiedonkeruu	1	2	50 %
Työryhmä Selvä	2	7	29 %
Työryhmä Näppäri	3	5	60 %
Työryhmä Safety	3	13	23 %
Rikksentorjuntaohjelman hanke	4	7	57 %
Muu	17	-	
Yhteensä	73	96	76 %

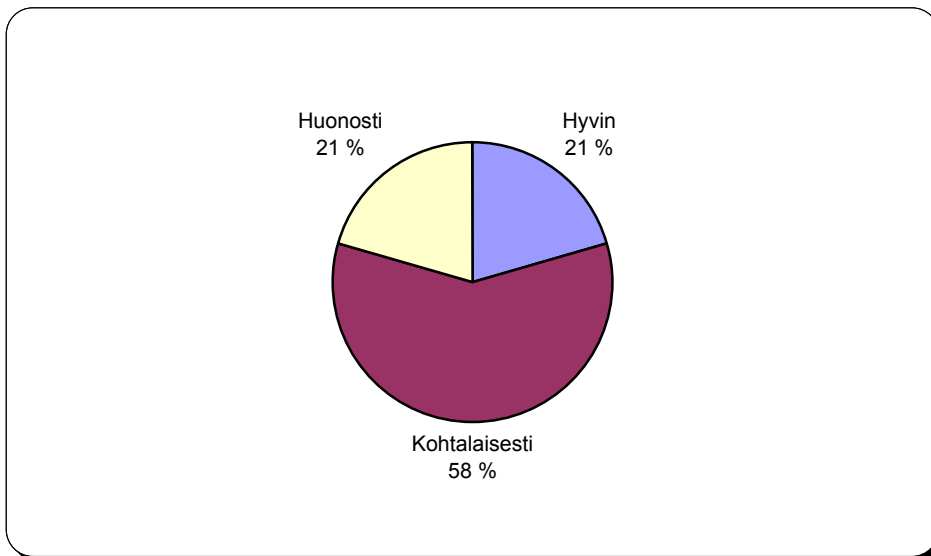
Kuvio 1. Vastajien edustamat tahot

Kuvio 2. Vastaajien edustamat painopistealueet

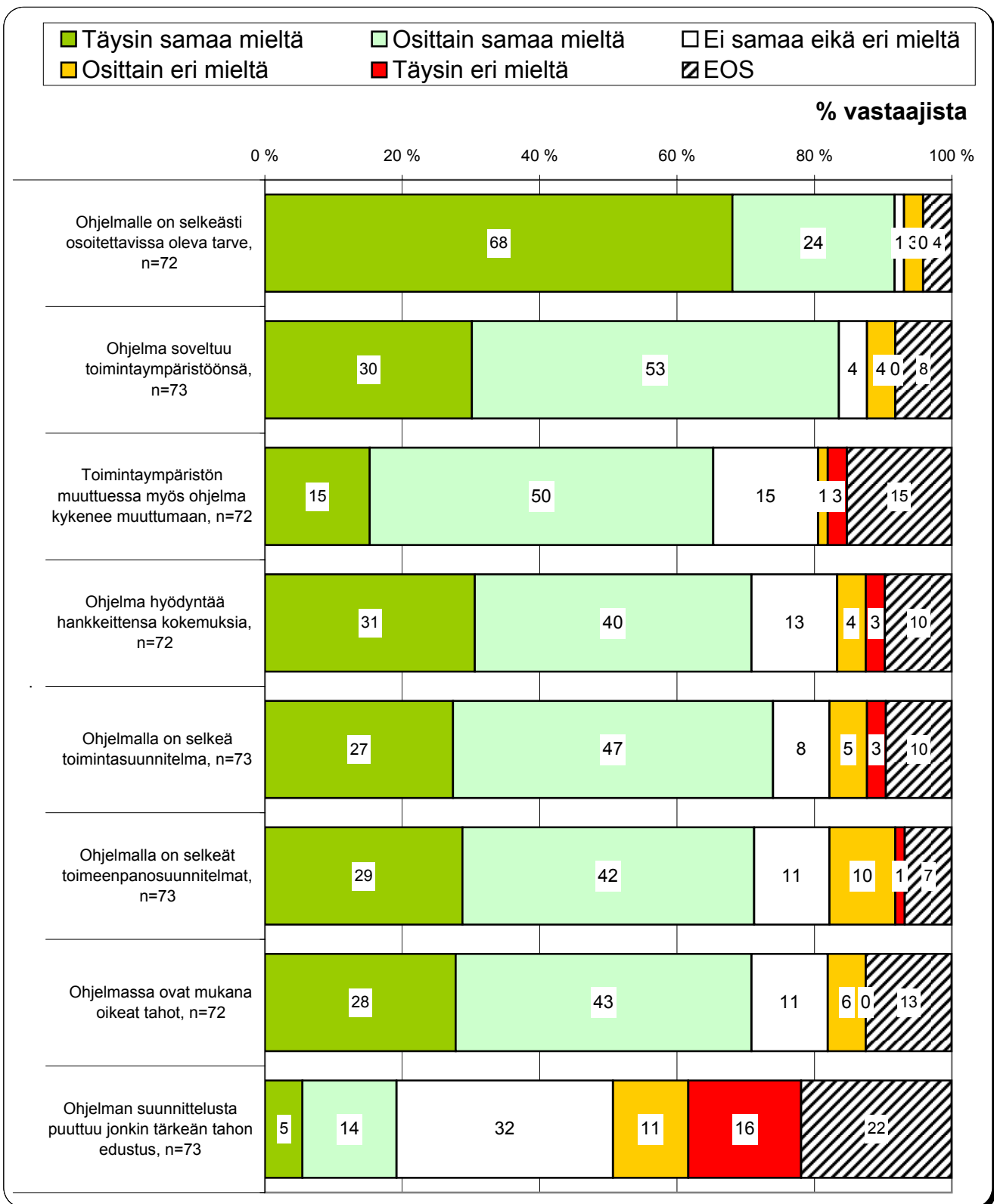

Kuvio 3. Kuinka hyvin tuntee rikosentorjuntaohjelman

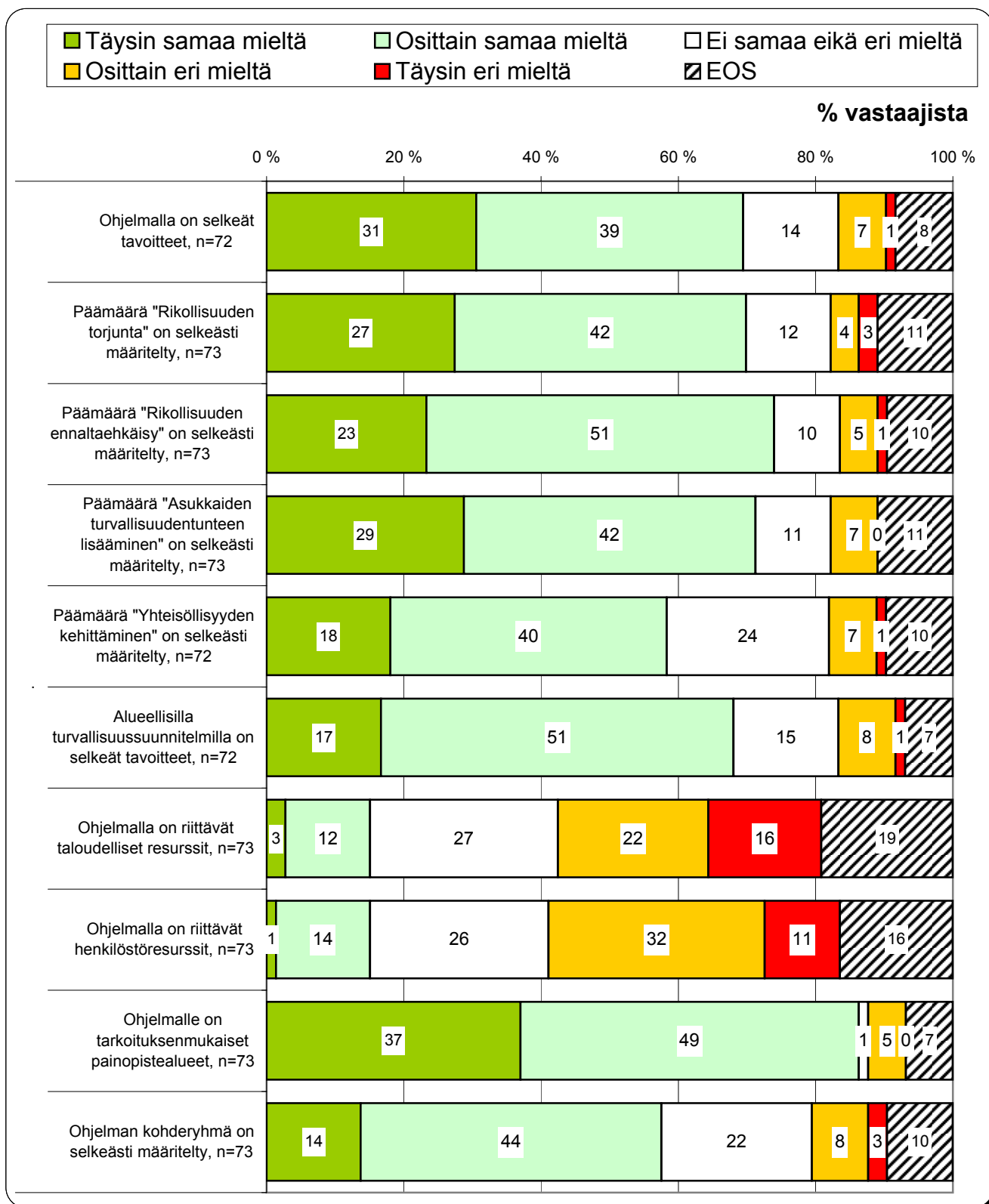
Kaikki vastaajat

Kuvio 4. I Ohjelman suunnittelu ja organisointi

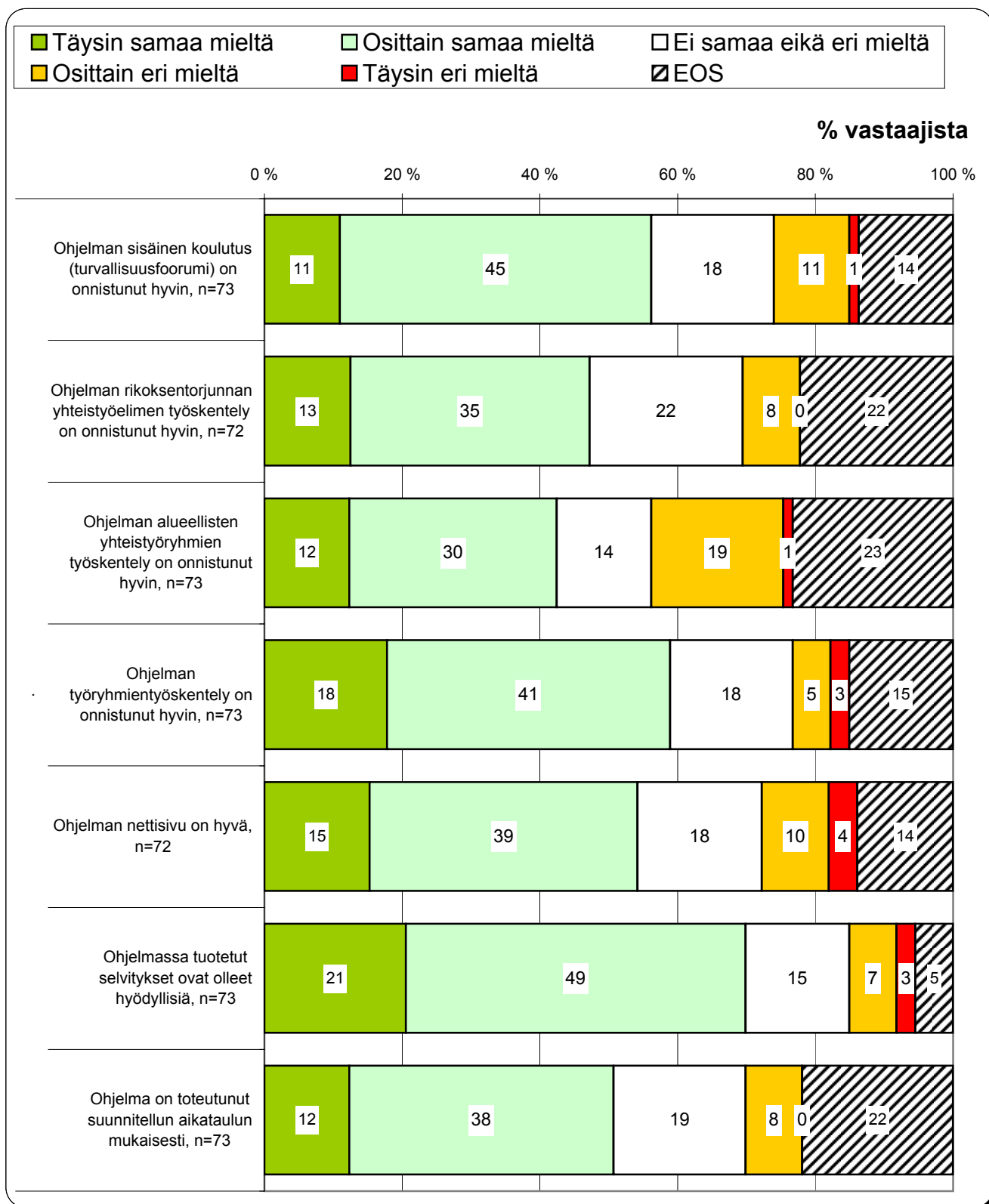
Kaikki vastaajat

Kuvio 5. I Ohjelman suunnittelu ja organisointi

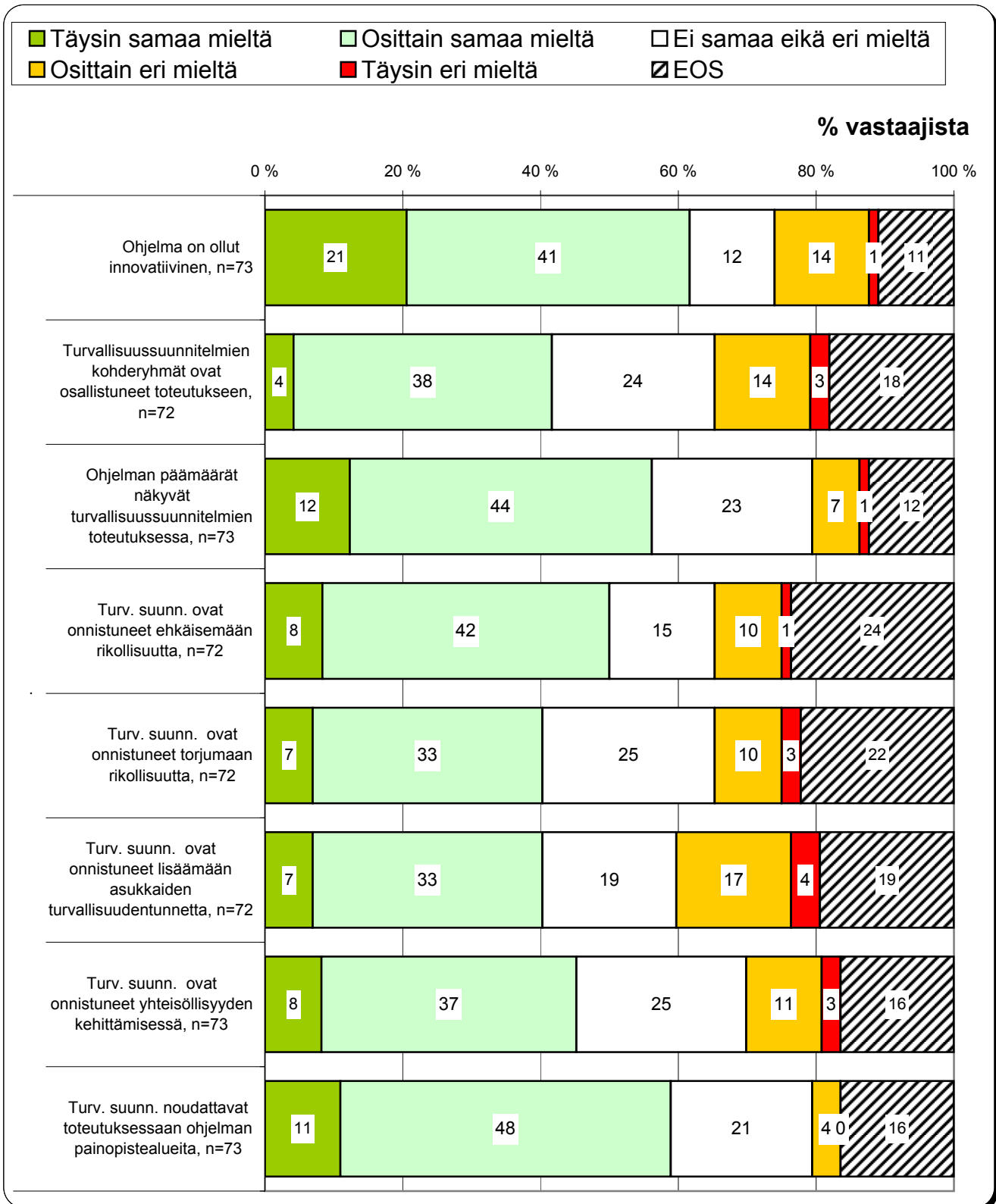
Kaikki vastaajat

Kuvio 6. II Ohjelman toteutus

Kaikki vastaajat

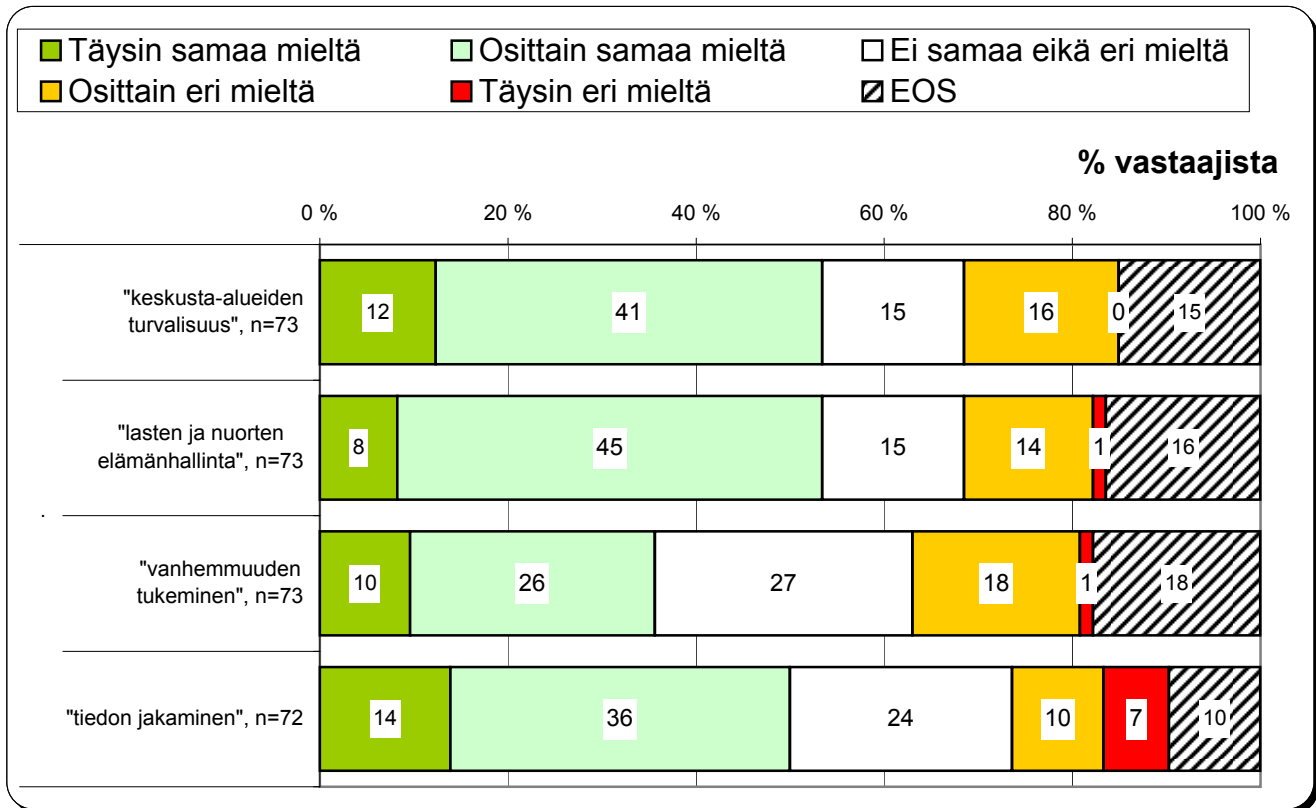
Kuvio 7. II Ohjelman toteutus

Kaikki vastaajat

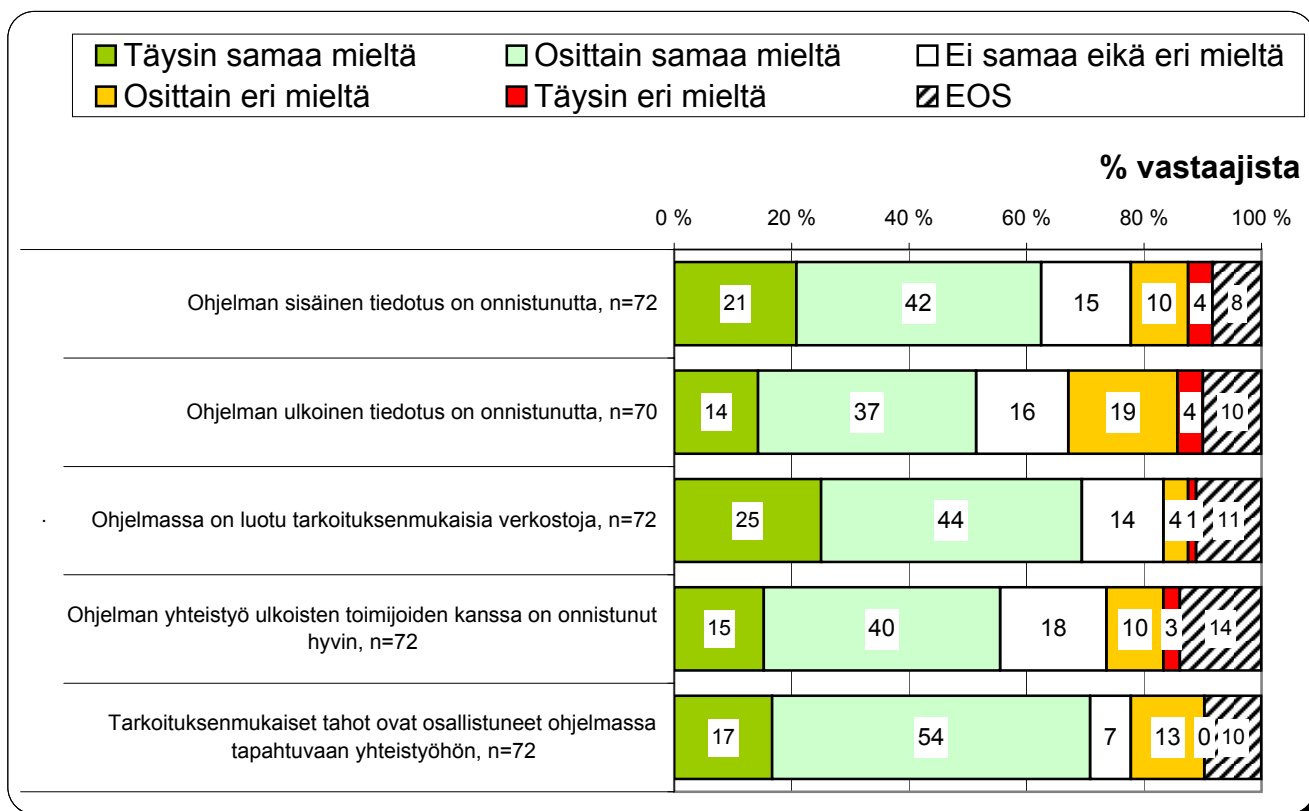
Kuvio 8. II Ohjelman toteutus

Turvallisuussuunnitelmat toteutuvat onnistuneesti painopistealueilla:

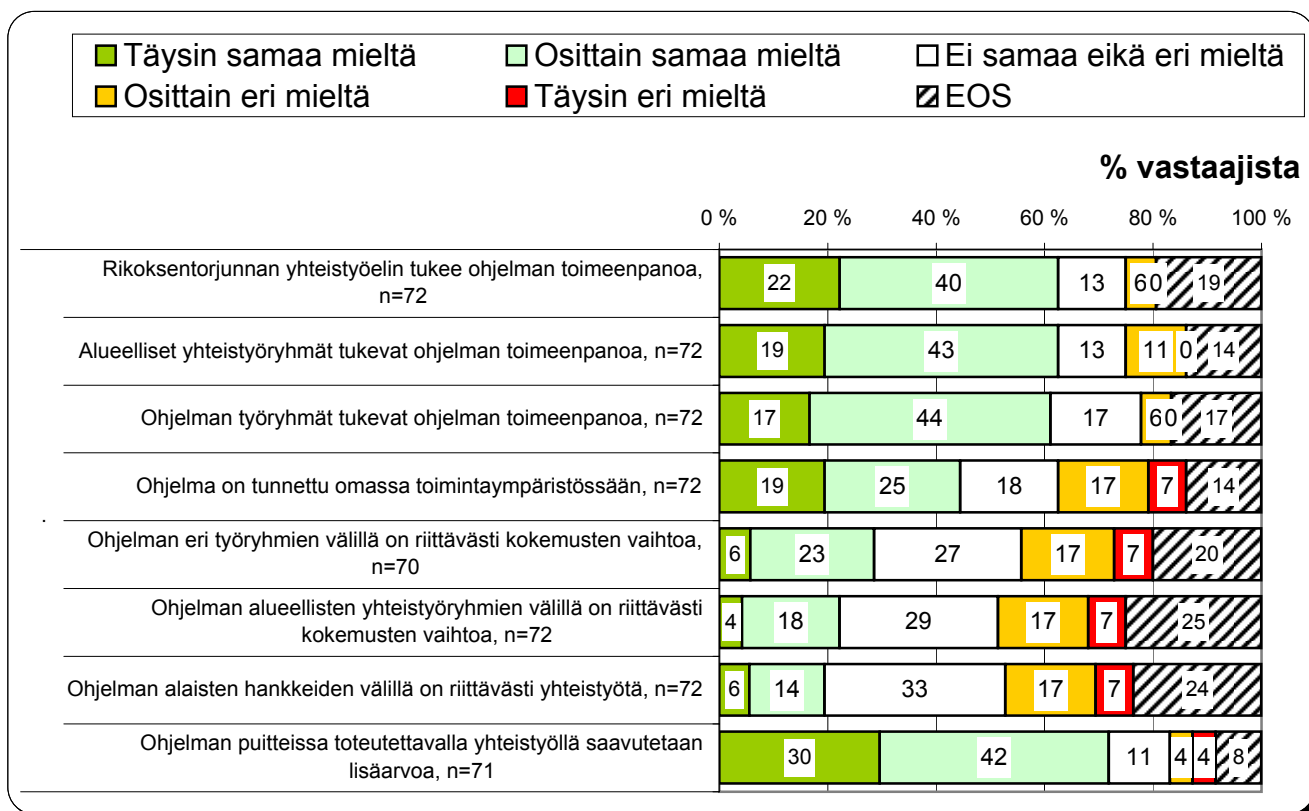
Kaikki vastaajat

Kuvio 9. III Yhteistyö, verkostoituminen ja tiedottaminen

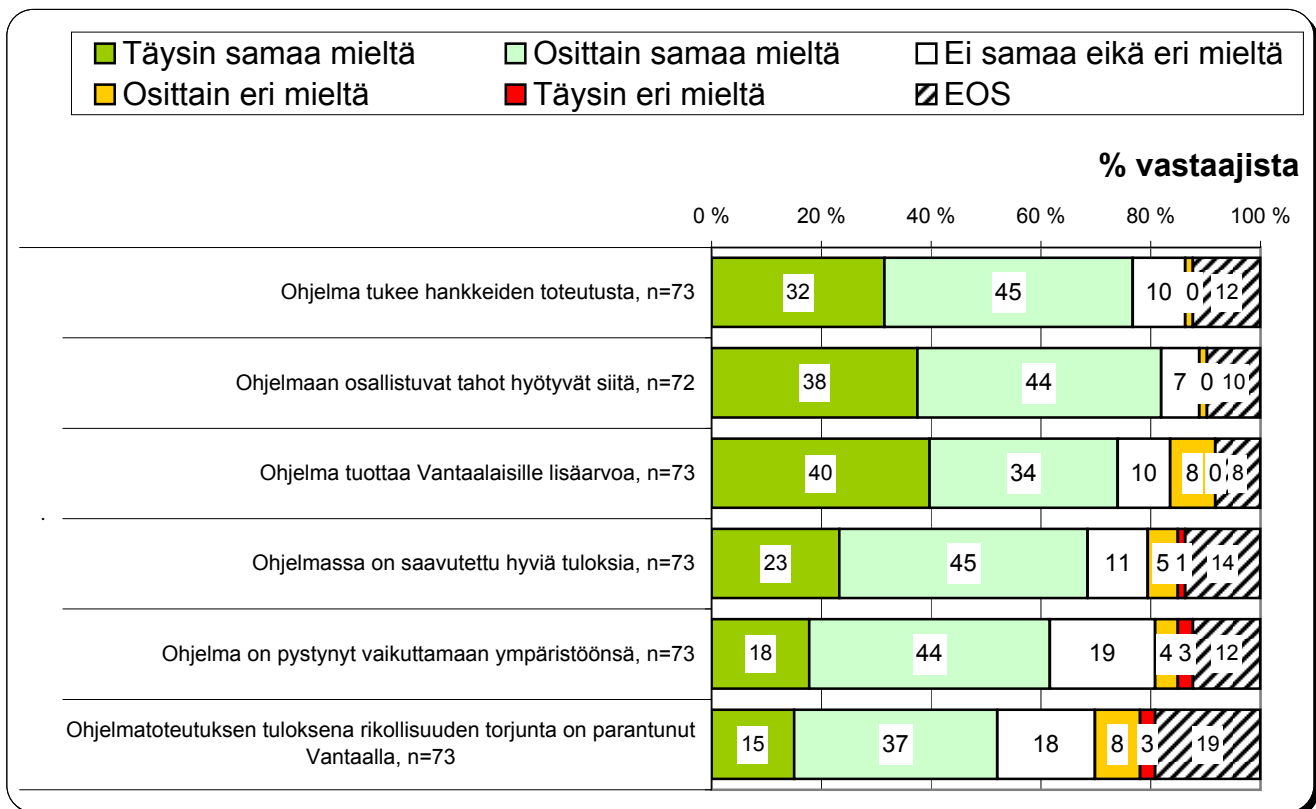
Kaikki vastaajat

Kuvio 10. III Yhteistyö, verkostoituminen ja tiedottaminen

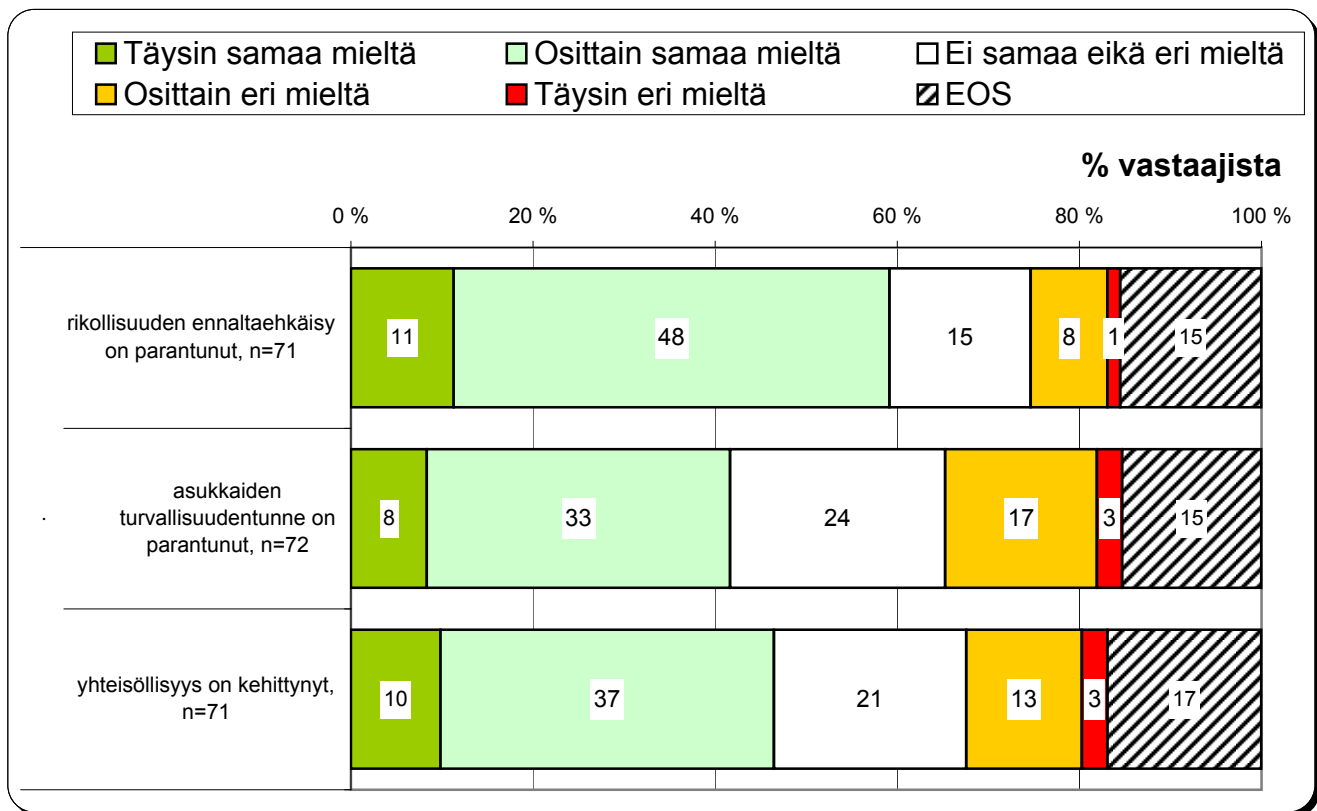
Kaikki vastaajat

Kuvio 11. IV Ohjelman tehokkuus, vaikuttavuus, kestävyys, arviointi ja seuranta

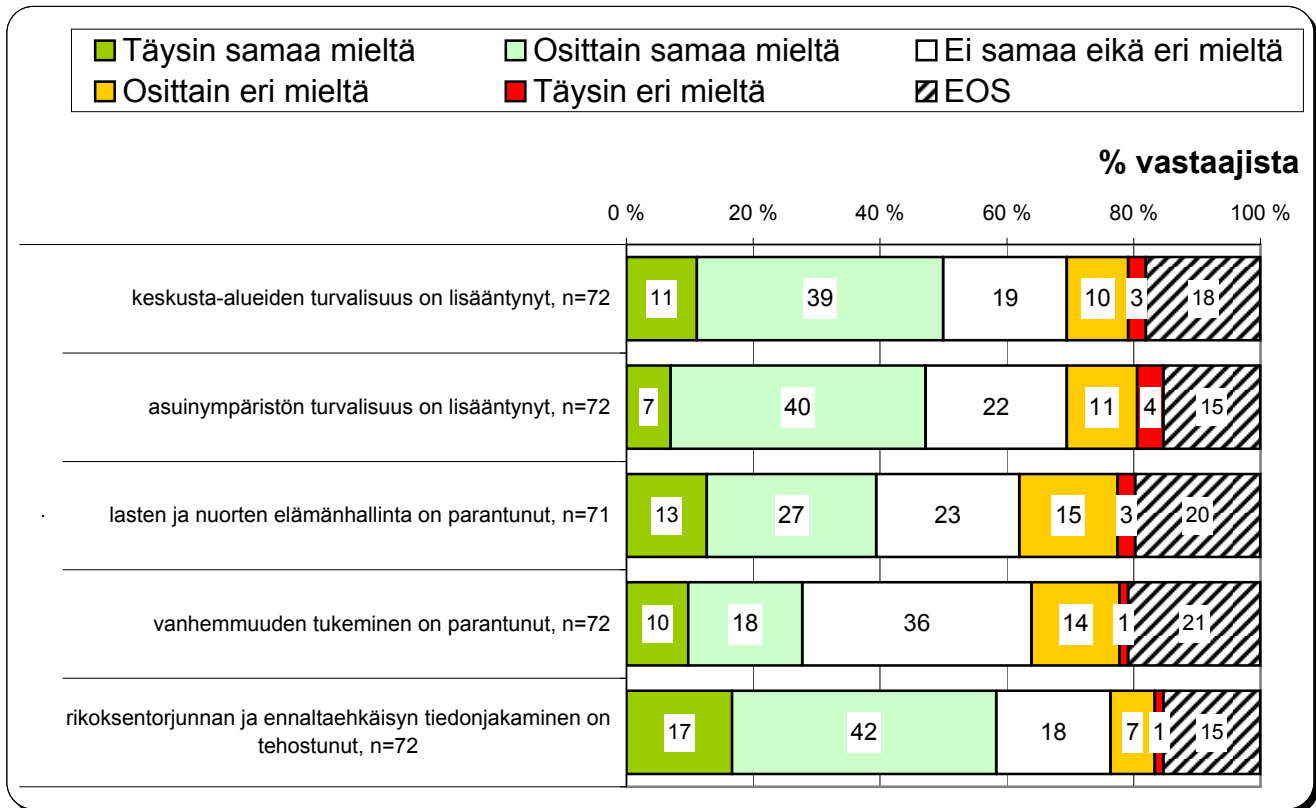
Kaikki vastaajat

Kuvio 12. IV Ohjelman tehokkuus, vaikuttavuus, kestävyys, arviointi ja seuranta
Ohjelmatoteutuksen tuloksena Vantaalla:

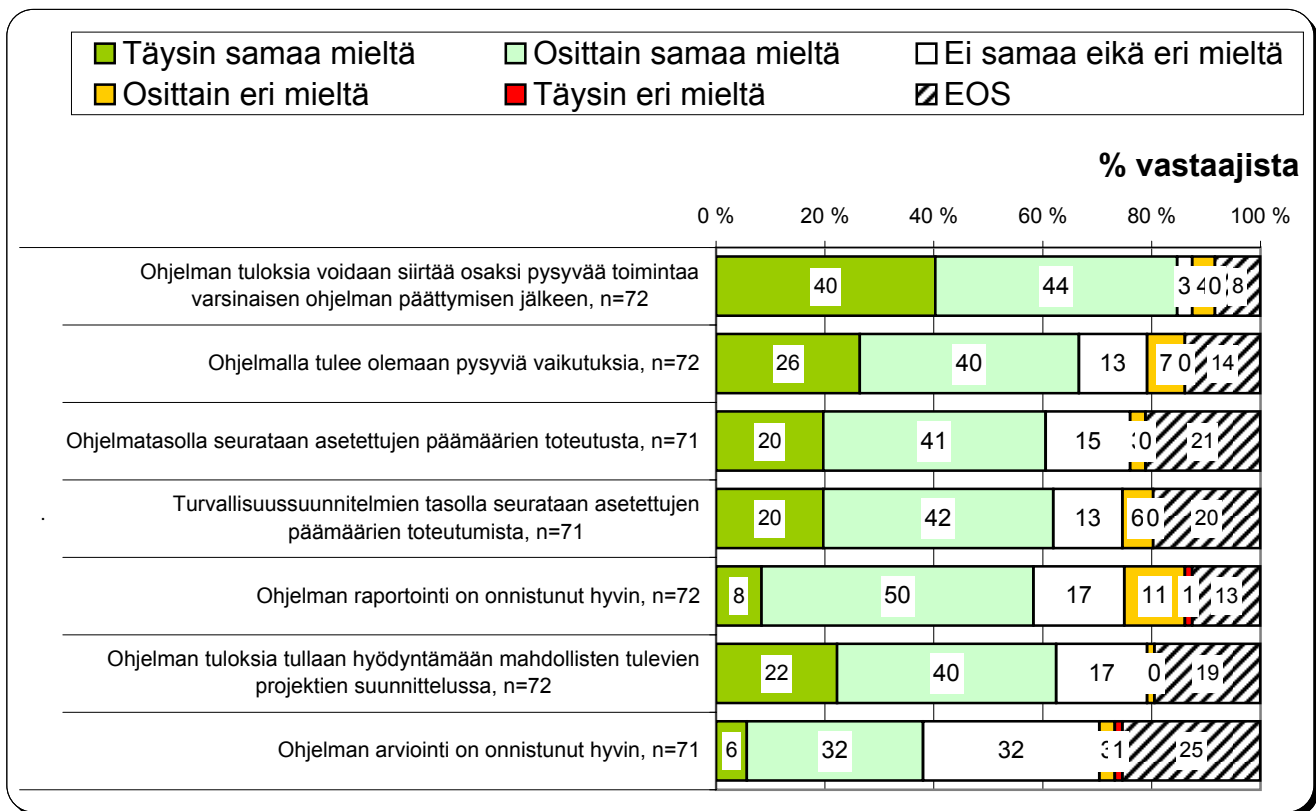
Kaikki vastaajat

Kuvio 13. IV Ohjelman tehokkuus, vaikuttavuus, kestävyys, arviointi ja seuranta
Turvallisuussuunnitelmien toteutuksen tuloksena Vantaalla:

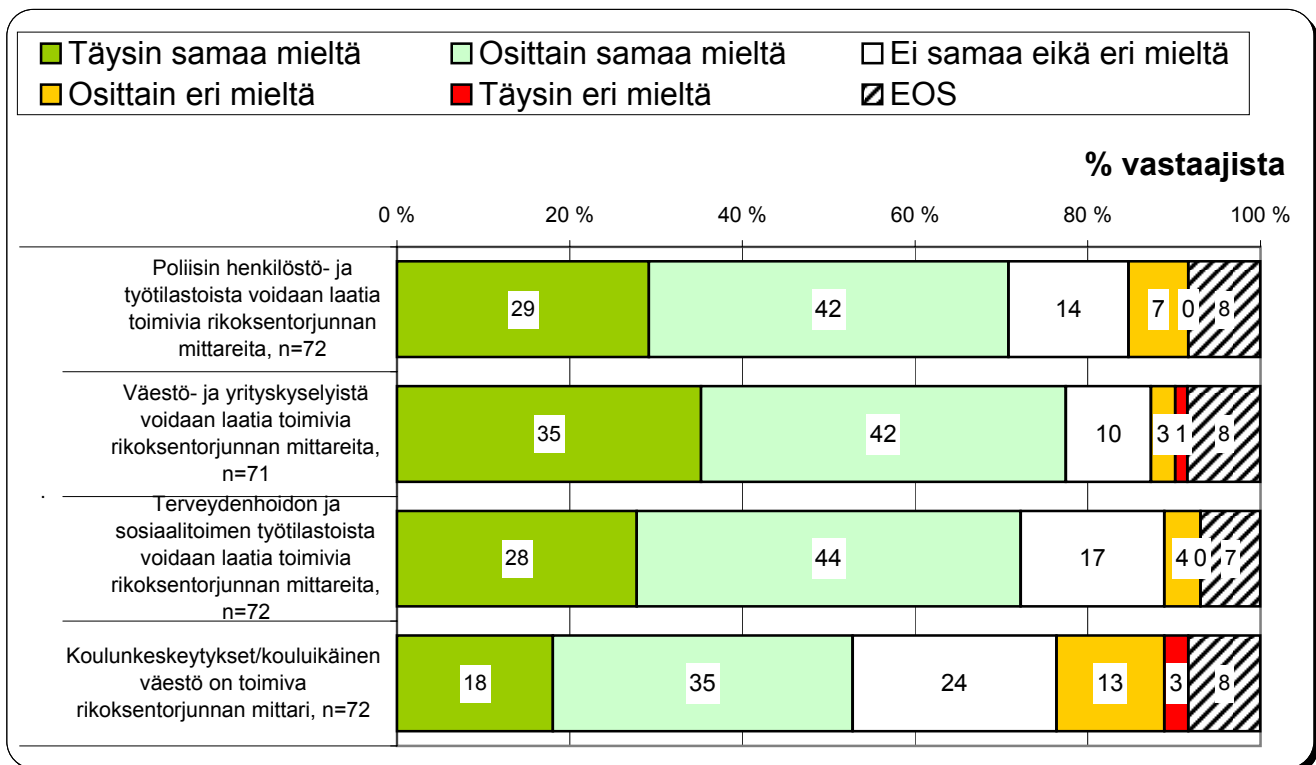
Kaikki vastaajat

Kuvio 14. IV Ohjelman tehokkuus, vaikuttavuus, kestävyys, arviointi ja seuranta

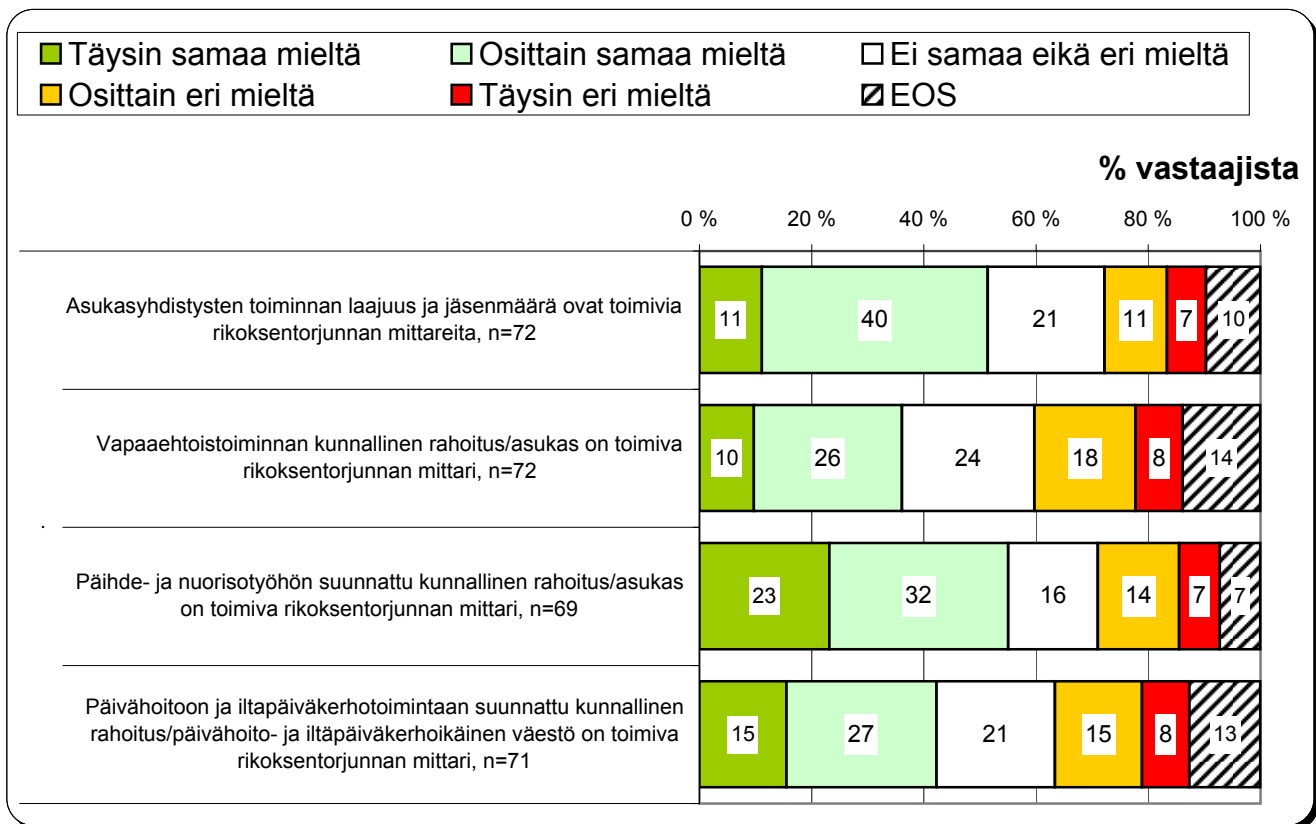
Kaikki vastaajat

Kuvio 15. V Turvallisuustalkoiden rikosentorjuntamittarit

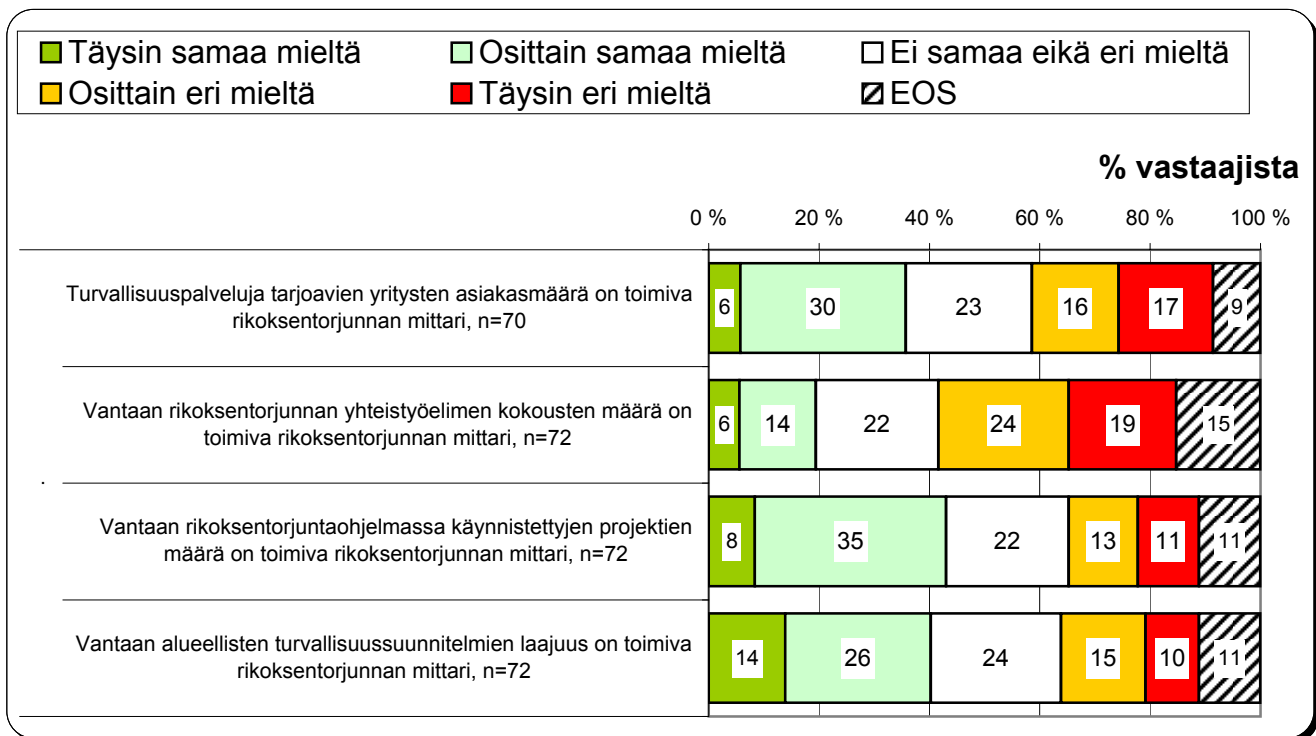
Kaikki vastaajat

Kuvio 16. V Turvallisuustalkoiden rikoksentorjuntamittarit

Kaikki vastaajat

Kuvio 17. V Turvallisuustalkoiden rikoksentorjuntamittarit

Liite 3. Arviointiseminaarin ohjelma

Ohjelma 11.11.2005

- 09.00 – 09.10 Päivän avaus**
Asukaspalvelujohtaja Katariina Poskiparta, Vantaan kaupunki
- 09.10 – 09.20 Vantaan turvallisuustalkoot** – toiminnan nykytilan kuvaus. Projektipäällikkö Riitta Koivisto, Vantaan turvallisuustalkoot
- 09.20 – 09.45 Arviointitiimin puheenvuoro**
Konsultti Niklas Reuter, Efeko Oy
- Arviointiprojektin lyhyt esittely
- Keskeisten kyselytulosten läpikäynti
- Arviointiseminaarin tavoitteet ja työskentely
- 09.45 – 11.20 Ryhmätyö I: Tulkintaa kyselytuloksille**
Töiden aikana kahvitarjoilua kokouspaikassa
- Ryhmä I – rikoksentorjuntaohjelman suunnittelu ja organisointi sekä yhteistyö ja tiedottaminen (päämäärät + verkostoituminen)*
Vetäjä konsultti Riitta-Maija Vesanen, Efeko Oy
- Ryhmä II – rikoksentorjuntaohjelman toteutus (suunnitelmat ja painopistealueet)*
Vetäjä konsultti Niklas Reuter, Efeko Oy
- Ryhmä III - rikoksentorjuntaohjelman tehokkuus ja vaikuttavuus (tulokset ja vaikutus Vantaalla)*
Vetäjä konsultti Sanna Maukonen, Efeko Oy
- Ryhmä IV – rikoksentorjuntaohjelman rikosmittarit (olemassa olevat mittarit – nykytilanne)*
Vetäjä Johtaja Kauko Aromaa, HEUNI
- 11.20–12.00 Ryhmätöiden purku**
10 minuutin esitelmä ja yleiskeskustelu/ryhmä.
- 12.00–13.00 Lounas**
- 13.00 – 13.15 Iltapäivän työryhmien tehtäväjako**
Samat ryhmät jatkavat työtään.
Aamupäivän kyselytulosten analyysin jälkeen paneudutaan iltapäivän ryhmissä pohtimaan mahdollisia kehittämissuosituksia, muutosehdotuksia.
Jokainen ryhmä määrittelee 5 kehittämissuositusta
- 13.15 – 14.30 Ryhmätyö II**
Samat ryhmät, samat vetäjät, sama raportointi
- 14.30 – 15.30 Ryhmätyö III – sekaryhmät**
Arviointikokonaisuuden keskeisimmät havainnot/kehittämissuositukset ja pohtivat näitä kokonaisvaltaisemmin ja uusista näkökulmista.
Kehittämissuosituksia täsmennetään ja terävöitetään.
- 15.30 - 16.00 Päivän yhteenveto ja loppukeskustelu**
Konsultti Niklas Reuter / Efeko Oy

Liite 4. Arvioinnin haastattelukysymykset

Ohjelman tavoitteet, toimenpiteet ja rakenne

Ohjelman tavoitteiden asettelu

- Mitkä teidän tavoitteet ovat?
- Miten olette määritelleet omat tavoitteenne ja ketkä ovat osallistuneet niiden määrittelyyn?
- Miten turvallisuustalkoot ohjelman tavoitteet näkyvät omassa tavoitteissanne?
- Löytyykö puutteita ja miten teidän tavoitteidenasetteluunne tulisi kehittää osana koko ohjelman tavoitteita?

Ohjelman toimielinten tehtävät

- Mitkä ovat mielestänne teidän (hanke/työryhmä/alueryhmä tai yhteistyöelin) vastuunne ja tehtävänne osana koko ohjelman toimintaa?
- Löytyykö vastuutuksesta ja tehtävistä puutteita?
- Miten toimijoiden tehtäviä ja toimijoiden välistä tehtäväjakoja tulisi kehittää?

Ohjelmatavoitteiden toteutus

- Miten ohjelman tavoitteet näkyvät toimintana teidän tahossanne?
- Löytyykö ohjelman tavoitteiden näkymisessä puutteita ja miten ohjelmatavoitteiden kytkentää toimintaan tulisi kehittää?
- Miten alueellisten turvallisuussuunnitelmien painopistealueet näkyvät tahonne toiminnassa?
- Löytyykö puutteita ja miten painopistealueitten näkymistä toiminnassa tulisi kehittää?
- Mitä turvallisuustalkoisiin liittyviä tuloksia olette saavuttaneet?
- Löytyykö puutteita ja miten tuloksellisuutta voitaisiin parantaa?
- Miten ohjelman resursseja voisi hyödyntää tehokkaammin? Mistä voisi löytyä uusia resursseja ohjelman toteutukseen?

Tiedottaminen osana turvallisuustalkoiden toteutusta

- Kenelle olette tiedottaneet toiminnastanne?
- Miten tiedotus ohjelmasta ja hankkeestanne tapahtuu?
- Mistä ohjelman toteutukseen liittyvistä asioista tiedotatte?
- Miten tiedotuksen sisältöä tulisi kehittää, jotta ohjelman tavoitteet toteutuisivat paremmin?
- Miten tiedotusmenetelmiä voisi kehittää, jotta ohjelman tavoitteet toteutuisivat paremmin?
- Miten ohjelman toimijoiden välistä tiedotusta tulisi kehittää?
- Miten ohjelmasta tiedottamista kaupunkilaisille ja muille ohjelman ulkopuolisille tahoille tulisi kehittää?

Rikoksantorjuntamittarit (turvallisuustalkoot ohjelmaan liittyvää)

- Mitä teidän toimintaa tällä hetkellä mitataan ja mitä olisi tarve mitata?
- Löytyykö tulosten mittaamiseen tarvittavia tietolähteitä, joita voisitte hyödyntää (esim. tilastoja, raportointia ym.)?
- Jos löytyy puutteita, niin mitä tietoa kannattaisi tulevaisuudessa kerätä?
- Millaisilla mittareilla ohjelman toteutusta voitaisiin mitata?
- Millaisilla mittareilla ohjelman hankkeiden toteutumista voitaisiin mitata?

Liite 5. Arviointiraportin suositukset

Suositus 1: Turvallisuustalkoot -ohjelmalle tulisi laatia ja hyväksyä varsinainen ohjelmadokumentti. Dokumentissa tulisi määritellä ohjelman tarpeet, tavoitteet ja toimenpiteet rikollisuuden ehkäisemiseksi ja torjumiseksi. Tavoitteet tulisi selkeyttää sekä sisällöllisesti että ajallisesti, esimerkiksi lyhyen, keskipitkän ja pitkän aikavälin tavoitteiksi. Tavoitteiden päivittämisestä ja priorisoinnista tulisi sopia ohjelmadokumentissa niin, että toimintaa voidaan kohdentaa kulloinkin tärkeäksi koettuun tavoitteeseen. Samalla tulisi määritellä ja erotella toisistaan pysyvät ja väliaikaiset tavoitteet.

Suositus 2: Ohjelmataason tavoitteiden tulee näkyä alueellisissa turvallisuussuunnitelmissa tarkemmin määriteltynä paikallisia tarpeita vastaavina erillistavoitteina, toimenpiteinä ja tuloksina. Alueellisten turvallisuussuunnitelmien toimenpiteille tulisi esittää tarkemmat mittarit, aikataulut ja vastuutahot.

Suositus 3: Ohjelman eri tasojen ja toimielinten tavoitteet, tehtävät ja vastuut sekä työmenetelmät tulisi määritellä ja kuvata selkeästi ohjelmadokumentissa.

Suositus 4: YT-elimien tulisi työskennellä voimakkaammin toiminnan ja resurssien jatkuvuuden ja vakainaistamisen turvaamiseksi. Sen tulisi vahvistaa yhteyksiä kaupungin päätöksentekijöihin, hallintoon ja strategioihin. YT-elimien tulisi aktiivisesti toimia turvallisuuden ja rikosentorjunnan lisäämiseksi soveltuvien osien kaupungin strategioihin läpäisyperiaatteella.

Suositus 5: YT-elimien jäsenistöä tulisi laajentaa yritysten ja kansalaisyhteiskunnan edustajilla. Kaupungin tulisi määrätä YT-elimistä pois jääneiden tilalle uudet edustajat.

Suositus 6: Aluejohtajien asemaa ja roolia turvallisuustalkoot -ohjelmassa tulisi vahvistaa ja selkeyttää. Aluejohtajien tehtävät tulisi kuvata ohjelmadokumentissa ja heidän työsuhteissaan. Aluejohtajien tueksi tulisi nimetä aluekoordinaattorit, jotka edustavat paikallistuntemusta.

Suositus 7: Alueellisen tiedon ja asiantuntemuksen säilyminen tulisi varmistaa riittävällä dokumentoinnilla. Tiedon siirtyminen tulisi varmistaa toimijoiden vaihtuessa esimerkiksi laatimalla turvallisuustalkoiden perehdyttämispaketti.

Suositus 8: Alueryhmien vaikuttavuuden parantamiseksi ne voisi kytkeä poliittiseen päätöksentekoon aluetoimikuntien kautta. Alueryhmät toimisivat aluetoimikuntien turvallisuusjaostoina. Asukkaiden osallistumismahdollisuudet turvallisuusjaostojen työhön tulisi selvittää.

Suositus 9: Turvallisuustalkoot -ohjelman työryhmät voitaisiin toimimattomina muuttaa niin että niistä muodostuisi hankkeiden ohjausryhmiä. Ne nykyiset työryhmät, joiden puitteissa ei toteuteta hankkeita, voitaisiin lakkauttaa.

Suositus 10: Hankkeissa tuotettuja toimintamalleja tulisi kartoittaa ja kuvata tarkemmin. Syntyneiden hyvien käytäntöjen edelleen siirtäminen alueryhmien ja YT-elimien kautta edistäisi toiminnan tuloksellisuutta.

Suositus 11: YT-elimien ja alueryhmien tulisi edistää rikosentorjuntaohjelman hankkeiden alueellisesti tasapuolisempaa toteuttamista.

Suositus 12: Tulevien turvallisuusriskien minimoimisen kannalta olisi entistä tärkeämpää suunnata enemmän toimintaa maahanmuuttajayhteisöihin osallistamalla maahanmuuttajia ohjelmatyöhön. Ennaltaehkäisevät toimenpiteet tulisi räätälöidä tämän riskiryhmän tilanne ja tarpeet huomioiden.

Suositus 13: Soveltuvien osien turvallisuustalkoiden tulisi pyrkiä hyödyntämään rikosentekijöiden asiantuntemusta ja kanavoita tätä ennalta ehkäiseviin ja torjuntaan tähtääviin toimenpiteisiin.

Suositus 14: Turvallisuuden tunteen lisäämiseen tulisi panostaa myönteisen tiedottamisen kautta. Tiedotusvälineille tulisi välittää tietoa esimerkiksi alenevista rikostilastoista ja hankkeiden tuloksista.

Suositus 15: Turvallisuussuunnitelmien tavoitteet, tulokset ja toimenpiteet tulisi kohdentaa painopistealueittain. Turvallisuussuunnitelmat tulisi päivittää säännöllisesti hankkeiden seurannan ja arvioinnin pohjalta.

Suositus 16: Lasten ja nuorten elämänhallinnan tukemiseksi tulisi kehittää uusia toimintamuotoja, joilla tavoitetaan ja sitoutetaan lapsia ja nuoria ja vanhempia paremmin.

Suositus 17: Turvallisuustalkoot -ohjelmalle tulisi laatia viestintä- ja tiedotusstrategia. Tähän tulisi varata riittävät resurssit. Strategian laadinnassa tulisi hyödyntää vastaavanlaisia viestintästrategioita.

Suositus 18: Tiedottamisen alueellista ulottuvuutta tulisi voimistaa nimeämällä tiedotuksesta vastaava henkilö kullekin alueelle. Alueellisen tiedottajan vastuulla olisi tiedon siirto alueelta YT-elimelle sekä ohjelmatoiminnasta tiedottaminen alueella.

Suositus 19: YT-elimien tulisi pohtia turvallisuustalkoiden viestintään ja tiedottamiseen liittyviä tarpeita ja toimenpiteitä yhteistyössä rahoittavien tahojen viestintäasiantuntijoiden kanssa.

Suositus 20: Turvallisuustalkoiden internet-sivujen toimivuutta ja sisältöä tulisi kehittää. Ohjelman linkittämistä alueportaaleihin sekä Vantaan kaupungin ja seurakunnan internet-sivuille tulisi kehittää.

Suositus 21: Ohjelman näkyvyyden parantamiseksi tulisi laatia turvallisuustalkoiden yleisite. Esitteessä kuvattaisiin ohjelman päämäärät, toimenpiteet, odotetut tulokset ja toimijatahot yhteystietoineen.

Suositus 22: Turvallisuustalkoot -ohjelman seuranta ja arviointi tulisi systematisoida. Hankkeiden raportointia varten tulisi laatia yhteinen raportointilomake vertailukelpoista seurantatiedon tuottamiseksi. YT-elimien tulisi nimetä seurannan ja arvioinnin vastuuhenkilö.

Suositus 23: Ohjelman tuloksellisuuden ja vaikuttavuuden parantamiseksi ja tulosten kestävyys edistämiseksi tulisi toteuttaa jatkuvaa itsearviointia. Tätä tulisi täydentää ulkoisilla arvioinneilla.

Suositus 24: Turvallisuustalkoot -ohjelmaa koskevan tulevan mittariston tulisi sisältää sekä ohjelman toteutusta koskevia osoittimia (toteutuksen mittarit ja seurantajärjestelmä) että ohjelman toiminnan vaikutuksia koskevia osoittimia (kenttämittarit).

Suositus 25: Ohjelmaston tulosten osoittimien tulisi koostua mittareista, jotka kuvaavat toiminnan intensiteettiä ja tiedonkulkua. YT-elimien ja ohjelman projektipäällikön tehtävänä olisi kerätä tiedot hyödyntämällä hankkeiden raportointia.

Suositus 26: Toiminnan vaikutuksia koskevat kenttämittarit tulisi laatia olemassa olevia tietolähteitä hyödyntäen. Tulisi laatia hankekohtaisia räätälöityjä mittareita. Laatimiseen tarvitaan ulkoista asiantuntemusta ja lisärahoitusta.

Suositus 27: Turvallisuustalkoiden tulosten vaikuttavuudelle tulisi kehittää toimivia mittareita. Tämä tulisi aloittaa kartoittamalla mittareille soveltuvia tietolähteitä. Tarkoitukseen tulisi perustaa työryhmä. Työryhmään kuuluisi YT-elimien seurannan ja arvioinnin yhteyshenkilö, kaupungin tilasto- ja tietoyksikön edustaja sekä poliisin hälytys- ja rikosilmoitustiedon yhteyshenkilö.

Suositus 28: Vantaan turvallisuusbarometrejä ja – tutkimuksia tulisi hyödyntää sisällyttämällä niihin turvallisuustalkoot -ohjelman toteutukseen ja vaikutuksiin liittyviä kysymyksiä. Vastauksia tulisi hyödyntää turvallisuustalkoot -ohjelman kehittämistyössä.

Suositus 29: Näppäri -hankkeen vaikuttavuuden mittaamiseksi sekä kaupan näpistysongelman määrittelemiseksi tulisi kehittää Näppäri -hankkeen ja kauppiaiden välistä yhteistyötä. YT-elimien seurannan ja arvioinnin vastuuhenkilön tulisi vastata suosituksen toteutuksesta.

Suositus 30: Tiedonkeruuta kaupoissa tapahtuvasta häiriökäyttäytymisestä tulisi tehostaa yhteistyössä vartiointiyriyten, kauppiaiden ja poliisin kanssa. YT-elimien seurannan ja arvioinnin vastuuhenkilön tulisi vastata suosituksen toteutuksesta.

Suositus 31: YT-elimien tulisi kartoittaa kaupungin tasolla kerättävää rikosentorjuntaan ja – ehkäisemiseen liittyvää tietoa. YT-elimien tulisi analysoida tiedon hyödynnettävyyttä toiminnan mittaamisessa.

Suositus 32: YT-elimien tulisi käynnistää keskustelu Vantaan poliisin hälytys- ja rikosilmoitusasioiden vastuuhenkilön kanssa poliisin kotihälytystilastoinnin, rasististen rikosilmoitusten sekä päihderikollisuuden ja säilöönottojen syiden tarkentamiseksi ja lajittelemiseksi.

Efeko Oy

Toinen linja 14

00530 Helsinki

Puh. (09) 7711

Faksi (09) 771 2720

www.efeko.fi